

Шляхи розвитку української науки:

суспільний дискурс

У номері:

• *Європейська комісія збільшує підтримку
вимушено переміщених українських дослідників*

• *Звіт PSF: що зміниться в дослідницькій
інфраструктурі України*

• *День науки в Україні*

• *Science City: нові можливості для бізнесу,
науки та інновацій*

• *Наукова діяльність Національної
бібліотеки України імені В. І. Вернадського в
умовах воєнного стану: пріоритети, завдання,
результати*

№ 5 (209)

травень

Київ 2025

**Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського
Служба інформаційно-аналітичного забезпечення органів
державної влади**

Інформаційно-аналітичний бюлетень на базі оперативної інформації
(Додаток до журналу «Україна: події, факти, коментарі»
Ідентифікатор медіа R30-01101)
Заснований у 2005 р. Видається щомісяця.

Головний редактор В. Горовий, д-р іст. наук, проф., заслуж. діяч науки і техніки України, керівник Служби інформаційно-аналітичного забезпечення (СІАЗ) НБУВ. Редакційна колегія: М. Закіров, д-р політ. наук, заввідділу політологічного аналізу; Л. Чуприна, канд. наук із соц. комунікацій, заввідділу оперативної інформації (заст. головного редактора); О. Натаров (упорядник).

Адреса редакції: НБУВ, Голосіївський просп., 3, Київ, 03039, Україна. Тел. (044) 524-25-48, (044) 525-61-03. E-mail: siaz2014@ukr.net, <http://nbuviap.gov.ua/>.

Шляхи розвитку української науки: суспільний дискурс

№ 5 (209) травень 2025

© Національна бібліотека України
імені В. І. Вернадського, 2025

Київ 2025

ЗМІСТ

День науки в Україні	3
Аналітичний погляд	8
Наука – для обороноздатності країни	13
Оцінки ефективності та орієнтири розвитку вітчизняної науки й освіти	16
Наука і влада	19
Міжнародне наукове співробітництво	26
Наукові дослідження коронавірусу COVID-19	33
Новини наукового розвитку	35
Проблеми енергозбереження	40
Науково-організаційні заходи	43
Цифрова трансформація суспільства, упровадження інноваційної моделі економіки	51
Бібліотека в науковому процесі	56
Наукова комунікація	73
Зарубіжний досвід наукової діяльності	76
У критичному фокусі	82
ДОДАТКИ	84

Орфографія та стилістика матеріалів – авторські

День науки в Україні

**Привітання Президента Національної академії наук України
академіка Анатолія Загороднього з Днем науки в Україні**

16.05.2025

Вельмишановні колеги, дорогі друзі!

Маю високу честь і велику приємність привітати всю наукову спільноту з Днем науки в Україні! (<https://surl.lu/btlpze>).

Четвертий рік ми зустрічаємо наше професійне свято у складних обставинах воєнного часу. У цей вирішальний для Української держави час перед науковцями, як і перед усією країною, постали надзвичайно складні випробування і виклики. Українські вчені об'єднали всі зусилля та ресурси для розв'язання критично важливих для держави завдань. Адже чудово розуміють, що сьогодні від них очікують не тільки нових фундаментальних знань, а й практичних рішень для зміцнення безпеки та обороноздатності країни.

Немає сумнівів, що наука є важливим інструментом стримування супротивника, не менш потужним за будь-яку зброю. Саме тому розвиток наукового потенціалу країни, впровадження новітніх технологій, збереження людського капіталу науки – це необхідні умови національної безпеки країни, сталого і довготривалого миру, розвитку економіки, повоєнного відновлення та формування майбутнього України.

Пам'ятаючи і віддаючи шану всім видатним ученим минулого, ми маємо повне право пишатися досягненнями наших сучасних науковців, які у цих складних обставинах щодня продовжують свою кропітку роботу та готові оперативно реагувати на потреби суспільства у різних галузях. Своїми досягненнями вони доводять, що українська наука жива, вона працює та посилює Українську державу.

Дякую усім нашим науковим колективам та працівникам Академії, які з мужністю і самовідданістю роблять свою велику справу та тримають науковий фронт! Глибока вдячність і шана всім тим, хто зі зброєю в руках у лавах Збройних Сил України виборює нашу свободу та незалежність!

Від усього серця бажаю усім, хто пов'язав своє життя з наукою, міцного здоров'я, невичерпних сил, витримки та наснаги, нових творчих ідей, великих успіхів у всіх починаннях і якнайшвидшої перемоги та миру!

Працюймо разом на благо науки, українського народу, заради зміцнення України та її майбутнього!

Слава Україні!

Зі щирою повагою

Президент Національної академії наук України **Анатолій ЗАГОРОДНІЙ**

17.05.2025

Вітаємо з Днем науки!

У третю суботу травня в Україні відзначається професійне свято всіх науковців – День науки, встановлений указом Президента України в 1997 році. Цьогоріч він припадає на 17 травня. Це свято є виявом глибокої поваги до представників наукової спільноти, які своєю працею сприяють інноваційному розвитку держави ([Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського](#)).

Рівень соціально-економічного розвитку України, її авторитет на міжнародній арені багато в чому визначаються науковим потенціалом. Україна є державою з високим рівнем освіти і науки. Значний внесок у цю справу вносять і дослідники Національної академії наук України та її інформаційно-просвітницького й наукового підрозділу – Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського. У найбільшій книгозбірні країни працює ціла когорта науковців, які здійснюють велику роботу на ниві збору, систематизації, дослідження фондів та розповсюдження глибинних знань, що зберігаються у сховищах, зокрема стародруків, книжних та історичних пам'яток, які засвідчують невмирущість історії й спадщини нашого народу. У Бібліотеці також досліджуються проблеми бібліотекознавства, бібліографознавства, книгознавства, джерелознавства, документознавства, архівознавства, біографістики, кодикології та кодикографії, історії книжкової культури, інформатики, соціальних комунікацій, збереження, консервації і реставрації документів; методології, методики й організації створення національної бібліографії України тощо. І праця кожного дослідника – то й закарбовані в історії наукові надбання та культурні досягнення творців, і сходинки у майбутнє нашої України.

Шановні науковці, з нагоди професійного свята бажаємо Вам міцного здоров'я, миру, благополуччя, нових відкриттів та подальших наукових звершень! Упевнено рухайте світ уперед!

21.05.2025

Президент зустрівся з українськими науковцями та відзначив їх державними нагородами

Президент України Володимир Зеленський зустрівся з науковцями, відзначив їх державними нагородами та присвоїв почесні звання ([Офіс Президента України](#)).

Глава держави зазначив, що під час війни українські науковці створили технології та винаходи, які ефективно використовують воїни на фронті та медики, а також подякував ученим за їхню роботу.

Джерело: <https://www.president.gov.ua/>

Відео: <https://www.facebook.com/zelenskyy.official/videos/1691677161440730>
Докладніше див. додаток 1

17.05.2025

Зеленський з нагоди професійного свята відзначив науковців держнагородами

Президент Володимир Зеленський з нагоди Дня науки відзначив державними нагородами наукових працівників ([ukrinform.ua](#)).

Відповідний указ [№307/2025](#) оприлюднений на сайті глави держави, передає Укрінформ.

У документі вказано, що нагороди призначені за вагомий особистий внесок у розвиток вітчизняної науки, зміцнення науково-технічного

потенціалу України в умовах воєнного стану, багаторічну сумлінну працю і високий професіоналізм.

[Докладніше див. додаток 2](#)

17.05.2025

Вітання Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій з нагоди Дня науки

Шановна наукова спільнота та дослідники!

Від імені Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій щиро вітаємо Вас з Днем науки в Україні! [\(Комітет Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій\)](#).

Це свято – визнання Вашої самовідданої праці, інтелектуальної відваги та невтомного прагнення до відкриттів. Завдяки Вам зберігається й розвивається науковий потенціал держави, формуються нові ідеї, технології та рішення, що сприяють економічному та суспільному розвитку, обороноздатності України у такий нелегкий час. Сьогодні, в умовах викликів і змін, українська наука демонструє стійкість, мобільність та здатність до інновацій, адже наукові результати та здобутки вчених є неоціненим внеском і запорукою її майбутнього.

Бажаємо кожному з Вас мирного неба, міцного здоров'я, простору для сміливих ідей, натхнення, творчої наснаги, здобутків, гідного визнання та нових звершень на благо України!

**Голова Комітету Верховної Ради України
з питань освіти, науки та інновацій**

Сергій БАБАК

14.05.2025

О. Плакіна

Віталій Кличко відзначив столичних вчених за внесок у розвиток науки України

14 травня мер Києва Віталій Кличко відзначив працівників наукових установ столиці з нагоди Дня науки [\(Вечірній Київ\)](#).

Почесні грамоти та Подяки міського голови отримали 29 науковців.

«У цей складний для країни час ми повинні ще більше цінувати інтелектуальний потенціал України. Бо наші вчені не тільки зберігають свої наукові школи, а й винаходять інновації, які посилюють обороноздатність держави, підтримують її економіку. Допмагають рятувати людські життя. Про потенціал наших науковців можна говорити багато та довго, але вкрай важливо це зберегти і розвивати. Дякую нашим вченим за талант і працю!» — сказав Віталій Кличко.

[Докладніше див. додаток 3](#)

До Дня науки в Україні в Національній академії наук України відбулася виставка-презентація розробок наукових установ Академії. Захід став майданчиком для демонстрації наукового потенціалу, що активно працює на підтримку суспільства, держави та її майбутнього.

Детальніше на [сайті НАН України](#)

20.05.2025

Інтеграція до європейського дослідницького простору: місія здійснення

Інтеграція України до європейського дослідницького простору є не лише стратегічною метою, а й реальним процесом, який активно розвивається завдяки спільним зусиллям наукової спільноти, урядових структур та міжнародних партнерів. Під час інформаційного заходу «Інтеграція України до європейського дослідницького простору», який провів Національний фонд досліджень України з нагоди Дня науки в Україні, було підкреслено, що найамбітніші цілі досяжні за умови об'єднання зусиль, спільного бачення майбутнього, стійкості та єдності ([Національний фонд досліджень України](#)).

[Докладніше див. додаток 4](#)

15.05.2025

До Дня науки в Україні в КУП НАНУ відбувся круглий стіл «Наука і право в Україні: виклики в умовах воєнного стану»

15 травня 2025 року в Київському університеті права НАН України відбувся круглий стіл на тему «**Наука і право в Україні: виклики в умовах воєнного стану**», що об'єднав близько 100 провідних правників, науковців, представників судової та виконавчої гілок влади, прокуратури, громадських організацій і молодих дослідників ([Київський університет права](#)).

[Докладніше див. додаток 5](#)

30.05.2025

У київському академічному ботсаду вдруге відбувся Фестиваль науки та рослин

24 травня 2025 року за підтримки Національної академії наук України у Національному ботанічному саду імені М.М. Гришка НАН України відбувся організований спільно із Радою молодих вчених НАН України другий

Фестиваль науки та рослин (“Fest Science & Plants”) ([Комітет Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій](#)).

Захід мав на меті передусім було продемонструвати суспільству основні наукові розробки й актуальні напрями роботи наукових установ Національної академії наук України і деяких столичних вишів.

На базі Національного ботанічного саду імені М.М. Гришка НАН України учасники фестивалю підготували близько 10 експозицій, де відвідувачі могли послухати цікаві доповіді від представників провідних українських науково-дослідних і освітніх центрів, та ознайомитися з новими здобутками, що мають важливе наукове і практичне значення.

Більше за [посиланням](#).

Аналітичний погляд

24.05.2025

Т. Гриньова,

дослідниця Національного центру наукових досліджень Франції, представниця від України в Консультативному комітеті користувачів Європейського центру ядерних досліджень. Представниця від України у форумі вчителів та студентів у CERN

УКРАЇНСЬКІ ФІЗИКИ У CERN І В ШКОЛАХ: НАУКА, ЯКОЮ ВАРТО ПИШАТИСЯ

Нещодавно ZN.UA [опублікувало статтю про українських науковців](#), які працюють у Європейській організації ядерних досліджень (CERN) у міжнародних колабораціях. Вони отримали престижну міжнародну премію — науковий «Оскар» Breakthrough Prize за експериментальні підтвердження ключових передбачень сучасної теорії квантової фізики ([ZN.UA](#)).

Примітно, що ZN.UA було єдиним українським виданням, яке прокоментувало цю подію. Пізніше про нагороду повідомили й у новинах [Національного телемарафону](#). Цікаво, що в опитуванні читачів, яке проводилося на сайті ZN.UA, близько 90% зауважили, що дізнаються про успіхи українських науковців зрідка, коли ті отримують великі нагороди. Тобто попри вагомий науковий здобуток наших вчених українська громадськість недостатньо обізнана про їхні успіхи. А єдиний коментар до статті був таким: «Крім новин, ще потрібна науково-популярна інформація: книги, відео, статті. І тут, окрім Мітіо Каку і російських вчених і ютуберів, українських — нуль!».

Дозвольте не погодитися з цим. Хочу поділитися з вами величезною роботою українських вчених і діаспори з популяризації фізики елементарних частинок в Україні, яку справді було б корисно ширше висвітлити в пресі. А також розповісти про можливості для української молоді та вчителів

дізнатися про фізичні дослідження в CERN і взяти участь у проєктах із популяризації науки.

Історичний контекст і традиції

Станом на сьогодні в CERN працюють 29 дослідників із інститутів та університетів України. Ще 200 українських науковців працюють у наукових організаціях інших країн, а також безпосередньо в CERN. Варто пам'ятати про [роль](#) українських наукових центрів у розвитку фізики елементарних частинок із моменту її зародження понад сто років тому.

Наприклад, наш Харківський фізико-технічний інститут (ХФТІ) вже в 1930-х роках був одним із провідних міжнародних центрів фізики частинок. У Харкові Лев Ландау (Нобелівська премія 1962 року) заснував власну теоретичну школу та разом зі своїм учнем — харків'янином Євгеном [Ліфшицем](#) почав писати курс із теоретичної фізики. Віктор [Вескопф](#), майбутній директор CERN (1961–1965), працював в Українському фізико-технічному інституті, як тоді називався ХФТІ, у 1933–1934 роках. У конференціях у Харкові брали участь легендарні науковці, засновники сучасної фізики: Бор, Ван дер Грааф, Дірак і багато інших іноземних вчених.

У 1970-х роках вчені з ХФТІ Дмитро [Волков](#), Володимир [Акулов](#) і В'ячеслав Сорока відіграли вирішальну роль у розвитку теорій суперсиметрії та супергравітації. На жаль, поки що експерименти CERN не знайшли жодного підтвердження цих теорій, але дослідження тривають.

З іншого боку, деякі ефекти теорії когерентного випромінювання електронів і позитронів у зігнутих кристалах, розробленої в ХФТІ Олександром [Ахієзером](#) і Миколою [Шульгою](#), були нещодавно підтверджені в експериментах NA63 та UA9 у CERN.

Іще одним ключовим центром фізики елементарних частинок в Україні є Інститут теоретичної фізики, який заснував у Києві 1966 року Микола [Боголюбов](#). Із його ініціативи в українській столиці двічі (1959 та 1970 року) відбувалася головна конференція з фізики елементарних частинок (ICNFP), у якій брали участь сотні науковців із усього світу.

Це лише кілька прикладів досягнень фізиків в Україні. На жаль, багато всесвітньо відомих фізиків елементарних частинок, таких як Матвій [Бронштейн](#), Грегорі [Брейт](#), Герш [Будкер](#), Джордж [Гамов](#), Моріс [Гольдхабер](#), Гліб [Ватагін](#), Володимир [Векслер](#), Жорж [Шарпак](#) (Нобелівська премія 1992 року), які народилися в Україні, більшу частину своєї кар'єри побудували в інших країнах, тому їхніх досягнень у нас широко не обговорюють, а їхній зв'язок із Україною рідко відомий поза її межами.

Коріння високої наукової культури можна знайти в українських наукових товариствах кінця XIX — початку XX століть. Серед [членів](#) Наукового товариства імені Шевченка були такі відомі фізики, як Альберт Ейнштейн і Макс Планк.

Ця традиція триває й донині. Науковці в CERN не лише проводять фундаментальні дослідження, а й ведуть спеціальні програми для вчителів та учнів: це й школи у CERN, і дистанційні курси, і навіть експериментальні проєкти. Наприклад, конкурс Beamline for Schools дає змогу старшокласникам запропонувати та, в разі перемоги, реалізувати свої проєкти на прискорювачах частинок.

Україномовні проєкти в CERN для вчителів і школярів

У багатьох із цих проєктів українські науковці співпрацюють із Малою академією наук України ([МАНУ](#)), яка підпорядковується Національній академії наук та Міністерству освіти і науки України. МАНУ об'єднує понад 250 тисяч учнів віком від 10 років із усієї України, а також 8500 викладачів і науковців у 65 наукових секціях.

Українські науковці в CERN [співпрацюють](#) із МАНУ з 2011 року. У цій роботі ми спираємося на широкий спектр освітніх програм CERN. Вони надзвичайно важливі для підтримки вчителів і школярів, особливо тих, хто перебуває на прифронтових територіях, адже допомагають зберегти інтерес до науки й освіти попри виклики війни.

Насамперед це [телемости](#) для школярів, які знайомлять їх із фізикою елементарних частинок та експериментами в CERN. Вони з'єднують із науковцями CERN і окремі навчальні заклади, й відділення МАНУ в різних містах України. На таких зустрічах маленькі дослідники можуть поставити запитання тим, хто для них є прикладом науковця, хто стоїть на передньому краї досліджень із фізики елементарних частинок.

У 2011–2014 та 2016–2019 роках у CERN проводилися українські школи для вчителів і школи для учнів, які дали змогу близько 30 вчителям та 10 учням щороку відвідувати експериментальні установки в Женеві, а також прослухати лекційний курс із фізики елементарних частинок там, де проводяться дослідження.

Організатори шкіл у CERN досі зберігають сувеніри від учителів, які приїжджали з усієї України: магніт із Рубіжного, прапор та значок із Маріуполя, фотокнигу з Донецька, путівники з Харкова, Дніпра та Києва.

Через пандемію ковіду з 2020 року ці програми були змушені перейти в онлайн-формат, але вони й далі збирають сотні учасників. До цих дистанційних програм для вчителів додано нову вимогу: підготувати детальний план висвітлення теми однієї з лекцій школи для занять в університеті, коледжі, школі, гуртку, учнівському науковому товаристві тощо. Вчителі, які завершили школи, можуть приєднатися до Всеукраїнського [клубу](#) почесних послів науки CERN в Україні, де вони мають можливість ділитися знаннями, які отримали. **Наступна дистанційна школа для учнів запланована на 2–6 червня 2025 року. Запрошуємо всіх зацікавлених учителів [долучитися](#)!**

Міжнародні проєкти CERN для вчителів, школярів і студентів

З 2016 року, коли Україна стала асоційованим членом CERN, українські вчителі отримали можливість брати участь у міжнародних

англомовних школах, які організовує для них CERN щороку в липні та серпні. [Прийом заявок](#) на програми 2026 року буде відкрито 1 листопада 2025 року.

Для **школярів** також є багато можливостей відкрити для себе CERN. Це міжнародна [програма](#) Beamline for schools, яка передбачає конкурс із фізики для учнів старших класів. Команди пропонують експеримент, який хочуть провести на прискорювачі елементарних частинок. У квітні завершився термін подання заявок на програми цього року. З 508 отриманих заявок дві — з України, а ще три мають українських учасників. П'ять команд-переможців буде оголошено в червні 2025 року. Вони проведуть свої експерименти у вересні цього року: два в CERN, два в Німецькій національній лабораторії [DESY](#) в Гамбурзі. А одну команду буде запрошено до центру [ELSA](#) в Боннському університеті. Офіційний запуск наступного сезону відбудеться восени 2025 року, й команди, які [зареєструються](#) в програмі, матимуть доступ до ексклюзивних онлайн-заходів.

Також українські учні можуть узяти участь в освітній програмі CERN-[Solvay](#) або прослухати чотиригодинний [онлайн-курс](#) із фізики елементарних частинок англійською мовою. Він ознайомить вас із фундаментальними питаннями, такими як «Що таке частинка?» або «Що таке заряди та взаємодії?», які приведуть до більш прикладних питань: «Що таке прискорювач частинок?» і «Що таке детектор частинок?». Ці онлайн-ресурси відкриті для всіх, хто зацікавлений у розумінні основ фізичних досліджень, що проводяться в CERN.

Харківський національний університет імені Каразіна співпрацює з Міжнародною групою з питань фізики елементарних частинок ([IPPOG](#)) у [проведенні](#) міжнародних майстер-класів, на яких учні знайомляться з методами досліджень під керівництвом вчених CERN. Організацію таких майстер-класів можна було б розширити на інші міста в Україні.

Є спеціальні програми й для студентів. Вони мають змогу взяти участь у тримісячній літній [школі](#) CERN із можливістю дистанційного відвідування занять для громадян України, яким заборонено виїжджати з країни. Такі літні програми також проводяться у вже згаданій лабораторії DESY в Німеччині або в Інституті досліджень та інновацій у програмному забезпеченні для фізики високих енергій [IRIS-HEP](#) у США.

І нарешті, є можливість відвідати експерименти CERN [дистанційно](#), не виходячи з дому чи класу.

Що далі?

Українська спільнота фізиків елементарних частинок продовжить створювати інформаційні відео та статті, пропонувати нові заходи, щоб донести українцям наше захоплення від відкриття нових частинок, розроблення нових детекторів, від наших [досліджень](#), які іноді, ніби ненавмисно, призводять до створення нових медичних пристроїв або розвитку всесвітньої мережі Інтернет... В Інтернеті є вже багато цікавих матеріалів українською мовою для тих, хто хоче дізнатися більше про нашу

роботу в CERN. Із нетерпінням чекаємо на зустріч із вами на наших майбутніх заходах!

Ми маємо більше говорити про успіхи українських науковців, розповідати про нові відкриття. Наука має надихати, бути у фокусі суспільної уваги. Нам потрібно мотивувати й навчати наступні покоління українських науковців. Тому що фундаментальні дослідження, як ті, що проводяться в CERN, є обов'язковими для [забезпечення](#) технологічної переваги для захисту миру та безпеки в Україні.

26.05.2025

Rohstoff-Deal mit den USA: Ukraine macht sich Trumps Kolonialgehebe zunutze

Нещодавно між Україною та США було укладено угоду про сировину. Український історик, член Австрійської академії наук Ярослав Грицак пояснює, що його країна отримує від угоди, від чого вона відмовляється – і чому пакт слід розуміти передусім у стратегічному плані ([Österreichische Akademie der Wissenschaften](#)).

Угоду укладено: після тижнів переговорів український парламент ратифікував узгоджену сировинну угоду зі США. Згідно з угодою, Україна надає США доступ до цінних природних ресурсів в обмін на підтримку у війні проти Росії.

Зокрема, угода передбачає створення інвестиційного фонду для спільної розробки українських мінеральних ресурсів. Це, у свою чергу, має на меті залучити кошти для відбудови зруйнованої війною країни. Натомість США отримують привілейований доступ до українських ресурсів. Окрім інших мінералів, йдеться, перш за все, про рідкісноземельні елементи, які потрібні для виробництва мобільних телефонів або електродвигунів.

Що ця угода означає для України? І які його геополітичні наслідки? Український історик, член Австрійської академії наук, аналізує ситуацію.

Читати на [сайті Австрійської академії наук](#)

29.05.2025

Скасування Господарського кодексу України є масштабною реформою економічного законодавства, що матиме суттєвий вплив на сферу охорони здоров'я

В аналітичному огляді експертки НІСД Світлани Бойко розглянуто вплив скасування на загальну траєкторію медичної реформи, зокрема трансформацію організаційно-правових форм медичних закладів, джерела їх фінансування, перспективи державно-приватного партнерства, механізми

інституційної підзвітності та потенційні ризики фрагментації системи охорони здоров'я ([Національний інститут стратегічних досліджень](#)).

Окрему увагу приділено питанням цілісності медичної мережі, можливим правовим колізіям у перехідний період, а також загрозам фрагментації системи охорони здоров'я внаслідок нерівномірного впровадження нових підходів.

Докладніше https://www.niss.gov.ua/doslidzhennya/sotsialna-polityka/skasuvannya-hospodarskoho-kodeksu-ukrayiny-vplyv-na-systemu?fbclid=IwZXh0bgNhZW0CMTAAYnJpZBExbkk5VXVsbTJENEdueFN1agEeZ6XJUcqAK4jrUbxTHcnxJmJzQ31cEB3YH7JG9SLKSXiTn3oTRElVvteqfzg_aem_wtt-7iRmVa5oO5sSmJFw1Q

Джерело: <https://www.facebook.com/nissgovua>

Наука – для обороноздатності країни

17.05.2025

Зеленіна О.

Харківська наука як... модульний реактор: за що ми отримали «науковий Оскар»?

Ще 2015 року Національна академія наук започаткувала спеціальну програму зі зміцнення обороноздатності та безпеки, яку очолив перший віце-президент НАНУ академік Володимир Горбулін ([Gromada Group](#)).

Як наголошує президент НАНУ, академік Анатолій Загородній, це дуже важливі для нашої оборони роботи, узгоджені з Міністерством оборони, Генеральним штабом і Міністерством стратегічних галузей промисловості.

[Докладніше див. додаток 6](#)

26.05.2025

Галата С.

Замість пороху – кисень

Українські військові частенько жартують, що бійці кращих армій світу ще навчатимуться у нас стійкості, креативності і вміння робити зброю зі, скажімо так, повітря. І останній пункт у цьому жарті має усі шанси стати реальністю. Вчені Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут» за кошти грантового фінансування НФДУ розробляють міномет, що здійснює метання за допомогою кисню, який виробляється з повітря, та пропану, що продається на звичайних газових заправках в Україні. Їх проєкт «Автоматизований привід наведення та система управління газодетонаційного міномету для пострілу димовими мінами» став одним з переможців конкурсу «Наука для зміцнення обороноздатності України» ([Національний фонд досліджень України](#)).

[Докладніше див. додаток 7](#)

20.05.2025

Михайло Федоров: Новий технологічний геймченджер вже існує, і скоро ви точно про нього дізнаєтесь

Михайло Федоров, Віцепрем'єр-міністр з інновацій, розвитку освіти, науки та технологій – Міністр цифрової трансформації, під час конференції DOU Day розповів про потенційний технологічний геймченджер, який змінить ситуацію на полі бою. Зазначив, що ця розробка – поєднання кількох технологій, і робота над нею вже ведеться ([Міністерство цифрової трансформації України](#)).

[Докладніше див. додаток 8](#)

01.05.2025

Гранти, маркетплейс і геймченджери війни: Михайло Федоров про два роки роботи Brave1

У квітні 2023 року ми запустили defence tech-кластер Brave1, щоб об'єднати виробників, науковців, військових, інвесторів і пришвидшити доставку технологій на фронт ([Міністерство цифрової трансформації України](#)).

Про головні результати роботи кластера Brave1 розповів Віцепрем'єр-міністр з інновацій, розвитку освіти, науки та технологій – Міністр цифрової трансформації Михайло Федоров телеканалу Ми – Україна.

Джерело: <https://thedigital.gov.ua/>

[Докладніше див. додаток 9](#)

27.05.2025

Українці розробили гідрогелеву пов'язку нового покоління, екзоскелет та дизайнерські накладки на протези

У КПІ ім. Ігоря Сікорського відбувся дводенний Міжнародний форум «Інновації у медичній інженерії» і конкурс стартапів: 56 амбітних проєктів, які націлені на запити військових, їхню реабілітацію та актуальні медичні виклики ([Світ](#)).

Про це повідомили у КПІ ім. Ігоря Сікорського.

[Докладніше див. додаток 10](#)

19.05.2025

Українські інженери розробили пристрій, який допоможе ідентифікувати будь-який ворожий дрон, навіть FPV

Команда українських інженерів розробила спектроаналізатор, за допомогою якого можна вирахувати та ідентифікувати майже всі ворожі дрони, які перебувають навкруги. Насамперед прилад фіксує FPV-дрони, які наразі є однією з найбільших загроз українських піхотинців. Про це ідеться у повідомленні [Sikorsky Challenge](#) ([Світ](#)).

Радіоаматор з дитинства, керівник R&D-відділу компанії-розробника Awedyne Роман Рубан розповів dev.ua про те, як працює антена, що

особливого потрібно знати користувачам та чому його не можна порівнювати з «Цукорком».

[Детальніше](#)

08.05.2025

Стартує конкурс інноваційних проєктів у сфері MilTech та технологій подвійного призначення

Конкурс проводиться Інноваційним холдингом Sikorsky Challenge Ukraine у партнерстві з американсько-українським венчурним фондом Oppenheimer Acceleration. Про йдеться у повідомленні Sikorsky Challenge ([Світ](#)).

[Докладніше див. додаток 11](#)

Оцінки ефективності та орієнтири розвитку вітчизняної науки й освіти

27.05.2025

Представлено фінальний звіт європейських експертів PSF-аналізу щодо дослідницької інфраструктури України

26 травня 2025 року презентовано фінальний звіт за проєктом **Policy Support Facility (PSF)** – «*PSF Country: Support to Ukraine on Research Infrastructure Policy*», підготовлений провідними європейськими експертами на запит українського уряду. Документ містить системні рекомендації щодо вдосконалення державної політики у сфері дослідницької інфраструктури (ДІ) та їхньої ефективної інтеграції в Європейський дослідницький простір ([Міністерство освіти і науки України](#)).

Автор фото – пресслужба Міністерства освіти і науки України

Джерело: <https://mon.gov.ua/>

[Докладніше див. додаток 12](#)

12.05.2025

Євроінтеграція науки: розпочалася підготовка Дорожньої карти інтеграції України до ЄДП на 2025–2027 роки

Інтеграція України до Європейського дослідницького простору є важливим складником євроінтеграційного курсу держави. Розроблення нової Дорожньої карти дасть змогу:

- послідовно посилювати екосистему науки та інновацій;
- забезпечити відповідність політикам і стандартам ЄС;
- створити умови для повноцінної участі у спільних програмах і проєктах Європейського Союзу;
- підвищити міжнародну видимість України як партнера в реалізації політики ЄДП ([Міністерство освіти і науки України](#)).

[Докладніше див. додаток 13](#)

Аналітичні дані з наукової звітності університетів за 2019–2023 роки

Міністерство освіти і науки України у співпраці з Державною науково-технічною бібліотекою України реалізувало важливий етап у розвитку відкритої наукової інформації – вперше публічно відкрито [аналітичні дані з](#)

[наукової звітності](#) закладів вищої освіти, що належать до сфери управління МОН ([Державна науково-технічна бібліотека України](#)).

Інтерактивна візуалізація охоплює дані за п'ять звітних років (2019–2023), надані понад 100 університетами. До аналітики включено десятки кількісних та якісних показників, зокрема інформацію про тисячі науково-дослідних проєктів, публікацій, патентів, обсяги фінансування з боку бізнесу та міжнародних донорів.

[Докладніше див. додаток 14](#)

15.05.2025

Рейтинг українських університетів за показниками Scopus 2025 року

Освіта.ua оприлюднено щорічний рейтинг закладів вищої освіти України за показниками даних наукометричної бази Scopus ([Освіта.ua](#)).

Результати рейтингу засновано на показниках цитування наукових статей, опублікованих [закладами освіти](#) або їхніми фахівцями.

Рейтинг створений за результатами наукометричного моніторингу суб'єктів науково-видавничої діяльності України за показниками бази даних SciVerse Scopus у травні 2025 року.

[Докладніше див. додаток 15](#)

23.05.2025

WORLD UNIVERSITIES WEB RANKING 2025

Оприлюднено черговий рейтинг університетів за рівнем їх популярності в мережі інтернет, раніше відомий як 4ICU ([Національний репозитарій академічних текстів](#)).

Він представляє собою неакадемічний рейтинг ЗВО за якістю представлення та популярністю в цифровому просторі і базується на даних незалежних вебметричних показників з авторитетних джерел.

[Докладніше див. додаток 16](#)

15.05.2025

РЕЙТИНГ ЗВО УКРАЇНИ ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ АКРЕДИТАЦІЙНИХ ЕКСПЕРТИЗ 2019-2024

За версією Центру міжнародних проєктів [«Євроосвіта»](#) акредитаційні експертизи, які здійснює [Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти](#) (НАЗЯВО) в закладах вищої освіти України (ЗВО), є найбільш комплексним та об'єктивним інструментом оцінювання ефективності роботи українських університетів. Під час

проведення таких експертиз аналізується не лише якість реалізації освітнього процесу, а й результати міжнародної проєктно-грантової діяльності, науково-інноваційної роботи, академічної мобільності, навчально-методичного забезпечення, кадрового потенціалу та інших ключових компонентів, що безпосередньо впливають на позиції ЗВО в національних та міжнародних рейтингах ([Євроосвіта](#)).

У зв'язку з цим Центр «Євроосвіта» продовжує практику укладання рейтингу ЗВО за результатами акредитацій освітніх програм (Ra, далі – Рейтинг), які були проведені НАЗЯВО.

У поточному Рейтингу враховано всі рішення Національного агентства за період 2019–2024 років щодо тих закладів, у яких було здійснено п'ять або більше акредитаційних експертиз за цей часовий проміжок.

[Детальніше](#)

09.05.2025

Професор навів вражаючі дані щодо перемог України в міжнародних олімпіадах

Професор та доктор фізико-математичних наук Олексій Васильєв порівняв успіхи фінської освіти, яка вважається однією з кращих у світі, з українською. Зокрема, науковець навів у приклад кількість перемог на міжнародних учнівських олімпіадах з математики. Про це пише [obozrevatel \(Світ\)](#).

[Докладніше див. додаток 17](#)

Наука і влада

05.05.2025

Видатні діячі освіти і науки отримають довічні та дворічні державні стипендії

29 квітня 2025 року Указами Президента України призначено державні стипендії видатним діячам освіти та науки з метою посилення державної підтримки, стимулювання творчої праці та поліпшення матеріальних умов життя ([Міністерство освіти і науки України](#)).

[Докладніше див. додаток 18](#)

23.05.2025

ОГОЛОШЕНО КОНКУРС НА ПОСАДУ ДИРЕКТОРА ФОНДУ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ З ПІДТРИМКИ ОСВІТИ, НАУКИ ТА СПОРТУ

Фонд Президента України з підтримки освіти, науки та спорту – державна інституція нового покоління, що інвестує в людський капітал і підтримує тих, хто формує інтелектуальне, наукове та спортивне майбутнє країни. Уповноваженим органом управління Фонду є Міністерство освіти і науки України ([Комітет Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій](#)).

Фонд співпрацює з найталановитішими українцями, розширює можливості для їхнього розвитку в Україні та посилює міжнародну присутність держави через освіту, науку й інновації.

Документи потрібно подати до 03 червня 2025 року.

Як податися на вакансію читайте на сайті [МОНУ](#).

21.05.2025

Уряд погодив передання частини бюджетних призначень до НАН України для продовження наукових досліджень у 2025 році

Кабінет Міністрів України погодив передання частини бюджетних призначень, передбачених Міністерству освіти і науки України на 2025 рік, до Національної академії наук України. Це рішення забезпечить продовження науково-дослідних робіт, розпочатих у 2024 році установами, які були передані з підпорядкування МОН до структури НАН України ([Урядовий портал](#)).

[Докладніше див. додаток 19](#)

09.05.2025

Оновлено підходи до фінансування наукових об'єктів, що становлять національне надбання

Міністерство освіти і науки України вдосконалило підходи до фінансування унікальних наукових об'єктів, які мають статус національного надбання та перебувають у сфері управління МОН ([Міністерство освіти і науки України](#)).

У межах цієї роботи було проведено комплексний аналіз ефективності їхнього утримання, збереження та розвитку. Метою аналізу є підвищення результативності використання державних коштів і забезпечення стабільної роботи цих об'єктів.

Автор фото – пресслужба Міністерства освіти і науки України
Джерело: <https://mon.gov.ua/>

[Докладніше див. додаток 20](#)

30.05.2025

МОН продовжує термін подання заявок на підтримку ЦККНО

Міністерство освіти і науки України повідомляє про продовження строків подання заявок на участь у відборі проекту з підтримки діяльності та модернізації центрів колективного користування науковим обладнанням (ЦККНО) ([Міністерство освіти і науки України](#)).

Термін подання заявок продовжено до 5 червня 2025 року.

[Докладніше див. додаток 21](#)

22.05.2025

У Запоріжжі обговорили розвиток науки, потреби наукомістких виробництв і підтримку молодих дослідників

21 травня у Запоріжжі відбулась робоча зустріч представників Міністерства освіти і науки України, обласної влади та наукової спільноти регіону. Участь у ній взяв заступник міністра освіти і науки України **Денис Курбатов**. Під час поїздки було обговорено результати державної політики у сфері науки, стан дослідницької інфраструктури в регіоні, а також перспективи для молодих учених і закладів вищої освіти, що працюють в умовах близькості до лінії фронту ([NAUKA](#)).

[Докладніше див. додаток 22](#)

30.05.2025

Оприлюднено перелік кандидатів до Наукового комітету Національної ради з питань розвитку науки і технологій

27 травня 2025 року Ідентифікаційний комітет з питань науки на засіданні у форматі відеоконференції затвердив перелік кандидатів до Наукового комітету Національної ради з питань розвитку науки і технологій ([Комітет Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій](#)).

Суб'єкти подання висунули кандидатів, які надали заяви зі згодою на участь у конкурсі. Перелік цих осіб сформовано відповідно до пунктів 22 та 23 [Положення про конкурс](#) щодо обрання членів Наукового комітету, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 28 грудня 2016 року №1042.

Ідентифікаційний комітет закликає наукову спільноту долучитися до громадського обговорення кандидатур. Відгуки приймають до 11 червня 2025 року.

З переліком кандидатів можна ознайомитися за [посиланням](#).

Детальніше на сайті [МОНУ](#).

11.05.2025

Конюченко А.

ВСТУПНИКИ В АСПІРАНТУРУ ТЕЖ СКЛАДАТИМУТЬ ЗНО: В МОН РОЗПОВІЛИ ДЕТАЛІ

Цього року в Україні для тих, хто хоче вступати до аспірантури, вперше буде запроваджено окремий вступний [іспит із методології наукових досліджень](#) у формі зовнішнього незалежного оцінювання. Для реєстрації на тестування майбутні аспіранти будуть створювати електронні кабінети, як це роблять вступники після закінчення школи, наголосив заступник міністра освіти й науки Михайло Винницький [в інтерв'ю ZN.UA \(ZN.UA\)](#).

За його словами, лише в разі успішного складання цього іспиту вступники будуть допущені до вступних випробувань в університетах.

«Чи є це стовідсотковим бар'єром проти корупції під час вступу до аспірантури? Ні. На рівні закладів, на жаль, можуть і далі відбирати, умовно кажучи, своїх, але цей механізм точно кращий, аніж той, що працював дотепер», – підкреслив Винницький.

Він також нагадав, що в 2025 році, як і минулого, на денній формі можна буде навчатися лише за держзамовленням, а бажаючі вступити на контракт зможуть навчатися лише на заочній формі. Винницький вказав, що бюджетні місця в аспірантурі розподілятимуться між навчальними закладами за об'єктивними критеріями.

«Кількість місць у кожному закладі залежатиме від того, які є публікації співробітників, можливості для забезпечення наукового керівництва, які були в минулому захисти дисертацій», – додав заступник.

16.05.2025

ФУНКЦІЙ МОН ЩОДО ПРИСВОЄННЯ ВЧЕНИХ ЗВАНЬ

Міністерство освіти і науки України опублікувало роз'яснення щодо власних функцій у частині присвоєння вчених звань ([Національний репозитарій академічних текстів](#)).

Докладніше див. додаток 23

02.05.2025

Найтиповіші запитання-відповіді для учасників конкурсу «Передова наука в Україні 2026-2028»

Шановні науковці!

Наразі триває прийом заявок за конкурсом **2025.07 «Передова наука в Україні 2026–2028»** ([Національний фонд досліджень України](#)).

У зв'язку з опрацюванням численних запитів, що надходять до Національного фонду досліджень України, дирекцією Фонду було сформовано низку поширених запитань і відповідей, що стосуються конкурсу.

Джерело: <https://nrfu.org.ua/>

Докладніше див. додаток 24

06.05.2025

Поради щодо підготовки фінансової частини заявки на одержання грантової підтримки за конкурсом “Передова наука в Україні 2026–2028”

Співробітники дирекції Національного фонду досліджень України підготували коротке відео з порадами щодо підготовки фінансової частини грантової заявки, яке допоможе вам зробити заявку якісною і відповідною до вимог ([Національний фонд досліджень України](#)).

Радимо переглянути:

[Формування фінансової частини заявки за конкурсом «Передова наука в Україні 2026-2028»](#)

- [Завантажити презентацію](#)
<...> Бажаємо успіхів і сподіваємось побачити ваші наукові ідеї серед переможців конкурсу!

16.05.2025

Практичні приклади заповнення фінансової частини заявки за конкурсом “Передова наука в Україні 2026-2028”

Щоб допомогти потенційним грантоотримувачам якісно підготувати заявки, співробітники дирекції Національного фонду досліджень України підготували коротке відео з прикладами заповнення фінансової частини заявки ([Національний фонд досліджень України](#)).

У відео ви знайдете:

- пояснення ключових моментів фінансової частини,
- покроковий приклад заповнення бюджету,
- типові помилки й поради, як їх уникнути,
- чек-лист для самоперевірки – наприкінці відео.

Переглянути відео можна YouTube:

[Приклад заповнення фінансової частини заявки на одержання грантової підтримки](#)

Завантажити презентацію окремо: [завантажити](#).

Забезпечте своїй заявці високу якість скористайтесь підготовленими рекомендаціями!

09.05.2025

Сертифікат додаткової охорони прав на винахід: Мін’юст зареєстрував нові правила

У Міністерстві юстиції України 2 травня 2025 року за №661/44067 зареєстровано наказ Міністерства економіки України “Про затвердження Порядку розгляду клопотання про додаткову охорону прав на винахід” від 19 березня 2025 року №1803. Цей наказ набере чинності з дня його опублікування в [Офіційному віснику України \(ІР офіс\)](#).

Новий Порядок встановлює чіткі правила для подання та розгляду клопотань про надання **сертифіката додаткової охорони (СДО)*** – тобто механізму, який дозволяє продовжити правову охорону винаходу після завершення дії базового патенту.

[Детальніше](#)

30.05.2025

Відбулося Урочисте вручення відзнак Верховної Ради України

28 травня 2025 року відбувся урочистий захід з вручення Головою Верховної Ради України Русланом Стефанчуком дипломів та нагрудних знаків лауреатам Премії Верховної Ради України педагогічним працівникам закладів дошкільної, загальної середньої, професійної (професійно-технічної) та позашкільної освіти та дипломів стипендіатам Верховної Ради України – молодим ученим – докторам наук за 2023 рік [\(Комітет Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій\)](#).

[Детальніше](#)

01.05.2025

Верховна Рада України ухвалила Постанову про присудження Премії молодим ученим за 2024 рік

Постанова Верховної Ради України спрямована на визнання вагомих наукових досягнень молодих дослідників, а також на підтримку розвитку наукового потенціалу України [\(Комітет Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій\)](#).

[Докладніше див. додаток 25](#)

16.05.2025

Рада молодих вчених при МОН: відкрито подання заявок на новий склад

Міністерство освіти і науки України повідомляє про проведення установчих зборів для формування нового складу Ради молодих вчених при Міністерстві освіти і науки України [\(Міністерство освіти і науки України\)](#).

Установчі збори відбудуться **17 червня 2025 року** в онлайн-форматі. Посилання на участь буде надіслано зареєстрованим учасникам після завершення реєстрації.

[Докладніше див. додаток 26](#)

23.05.2025

АРМА та Київський університет права НАН України підписали меморандум про співпрацю: об'єднуємо зусилля задля формування доброчесних фахівців

Національне агентство з розшуку та менеджменту активів уклало меморандум про співпрацю з Київським університетом права НАН України. Документ підписали Голова АРМА Олена Дума та ректор Університету Юрій Бошицький ([Агентство з повернення та управління активами](#)).

[Детальніше](#)

Міжнародне наукове співробітництво

Підвищення конкурентоспроможності і розвитку талантів та посилення підтримки українських дослідників: затверджено робочу програму Програми «Горизонт Європа» на 2025 рік

Серед головних аспектів робочої програми Програми «Горизонт Європа» 2025 року – підтримка українських дослідників. Про це [Європейська комісія повідомила](#) на своєму офіційному сайті. Зокрема, буде створено можливості для науковців та організацій, які постраждали від агресивної війни росії ([Офіс Горизонт Європа в Україні](#)).

[Докладніше див. додаток 27](#)

ЄК збільшує підтримку вимушено переміщених українських дослідників: відкрито новий конкурс у рамках ініціативи MSCA4Ukraine

Європейська комісія продовжує підтримувати українських дослідників, які постраждали від повномасштабного вторгнення росії на територію України. Тож ЄК додатково спрямувала [10 млн євро](#) в рамках спеціальних заходів у межах компонента «Дії Марії Склодовської-Кюрі» (MSCA) Програми «Горизонт Європа», тим самим продовживши реалізацію грантової схеми MSCA4Ukraine ([Офіс Горизонт Європа в Україні](#)).

 ОФІС ГОРИЗОНТ ЄВРОПА в Україні

компонент «Дії Марії Склодовської-Кюрі» напрям І «Передова наука»

Стипендії MSCA4Ukraine-2025

(MSCA4Ukraine Fellowships 2025)
HORIZON-MSCA-2025-MSCA4UA-01-01

Тип дій: координація та підтримка (Coordination and Support)	Форма типової грантової угоди: HORIZON Action Grant Budget-Based
Модель подання заявки: одноетапна	Орієнтовний бюджет конкурсу: 10 млн євро

Дата відкриття конкурсу:
15 травня 2025 року

Кінцевий термін подання заявок:
16 вересня 2025 року 17:00:00 (СЕТ)

Джерело: <https://horizon-europe.org.ua/uk/home/>

[Докладніше див. додаток 28](#)

Інформація про відкритий конкурс за програмним компонентом «Дії Марії Склодовської-Кюрі» (MSCA)

«Офіс Горизонт Європа в Україні» НФДУ інформує, що у межах компонента «Дії Марії Склодовської-Кюрі» (MSCA) напрям І «Передова наука» Програми «Горизонт Європа» 28 травня 2025 року відкрито конкурс проєктних заявок:

- Докторські мережі MSCA-2025 (MSCA Doctoral Networks 2025) [HORIZON-MSCA-2025-DN-01-01](#).

Кінцевий термін подання заявок на участь – 25 листопада 2025 року ([Офіс Горизонт Європа в Україні](#)).

Джерело: <https://horizon-europe.org.ua/uk/home/>

[Докладніше див. додаток 29](#)

Аналітична інформація щодо участі українських заявників у конкурсах за кластером 4 «Цифровізація, промисловість і космос» та компонентами «Дії Марії Склодовської-Кюрі» і «WIDERA»

«Офіс Горизонт Європа в Україні» НФДУ оприлюднює аналітичну довідку щодо поданих заявок на конкурси за кластером 4 «Цифровізація, промисловість і космос» і компонентами «Дії Марії Склодовської-Кюрі» та «Розширення участі та зміцнення європейського дослідницького простору» (WIDERA) Програми «Горизонт Європа» в період з 2021 до 2024 років. Фахівці Офісу зібрали інформацію щодо конкурсів, де серед заявників були українські учасники ([Офіс Горизонт Європа в Україні](#)).

[Докладніше див. додаток 30](#)

Відбувся інформаційний день ЄК, присвячений новій робочій програмі за компонентом «Дослідницькі інфраструктури»

19 травня Європейська комісія провела інформаційний день, присвячений конкурсам за компонентом «Дослідницькі інфраструктури» Програми «Горизонт Європа» у рамках нової робочої програми на 2025 рік. Захід мав на меті ознайомити широку аудиторію – дослідницькі організації, університети, бізнес та інші зацікавлені сторони – із можливостями фінансування, які відкриваються у 2025 році в межах зазначеного компонента ([Офіс Горизонт Європа в Україні](#)).

[Докладніше див. додаток 31](#)

15.05.2025

Спільні пріоритети та солідарність: участь НФДУ в Генеральній асамблеї Science Europe

Під час чергової Генеральної асамблеї асоціації Science Europe президентка Science Europe Марі Сундлі Твейт та генеральна секретарка асоціації Лідія Боррелль-Даміан запевнили у продовженні підтримки України та НФДУ у 2025 році. Було окреслено ключові напрями подальшої співпраці ([Національний фонд досліджень України](#)).

Джерело: <https://nrfu.org.ua/>

[Докладніше див. додаток 32](#)

07.05.2025

Відкрито конкурс проєктів у сфері прикладних квантових технологій у межах мережі Eureka

Українські організації отримали нові можливості для участі в міжнародному науково-дослідному співробітництві. У межах мережі Eureka оголошено конкурс спільних науково-дослідних проєктів у галузі **прикладних квантових технологій**, до участі в якому запрошують українців ([Міністерство освіти і науки України](#)).

[Докладніше див. додаток 33](#)

29.05.2025

Відкрито конкурс проєктів у галузі створення та застосування легких конструкційних матеріалів у межах мережі Eureka

Мережа Eureka оголосила конкурс спільних науково-дослідних проєктів у галузі створення та застосування легких конструкційних матеріалів. До участі запрошують українські установи та організації ([Міністерство освіти і науки України](#)).

[Докладніше див. додаток 34](#)

22.05.2025

Гранти на участь у міжнародних наукових заходах!

CRDF Global оголосив конкурс на фінансування поїздок українських вчених, інженерів і технічних фахівців на міжнародні конференції, семінари, тренінги тощо, що відбудуться у 2025 році (<https://www.facebook.com/NASofUkraine>).

📌 Сфери:

- ◆ авіакосмічні дослідження
- ◆ новітні матеріали і матеріалознавство
- ◆ III та квантові обчислення
- ◆ ядерна фізика, інші напрями фізики, хімії та суміжні галузі

! Обов'язкова умова - участь у заході з доповіддю або презентацією результатів.

💰 Сума гранту - до \$2 500

📅 Дедлайн: 31 жовтня 2025 року

📧 Заявки: uasience@crdfglobal.org

📄 Деталі: <https://surl.it/prgohg>

📞 Консультації: s.lev@nas.gov.ua | (044) 239-67-99

CRDFGLOBAL
INSPIRED BY PEOPLE | DRIVEN BY SCIENCE

Джерело: <https://www.facebook.com/NASofUkraine>

22.05.2025

CRDF Global відновлює грантову підтримку українських науковців!

Фонд цивільних досліджень та розвитку США (CRDF Global) оголосив конкурс на гранти до \$2 500 для покриття витрат на публікацію наукових статей (<https://www.facebook.com/NA SofUkraine>).

 До участі запрошуються українські вчені, інженери та дослідники, які працюють у сферах:

- авіакосмічних досліджень
- матеріалознавства та нових матеріалів
- штучного інтелекту, квантових обчислень
- ядерної фізики, фізики, хімії та суміжних галузей

 Вимоги:

- громадянство України
- підтверджені наукові результати
- наявність прийнятої до друку статті у рецензованому виданні

 Кінцевий термін подачі заявок: 31 жовтня 2025 року

 Заявки надсилати на: uasience@crdfglobal.org

 Деталі: <https://surl.li/qxbidl>

 Консультації: s.lev@nas.gov.ua | (044) 239-67-99

30.05.2025

Розпочато щорічний прийом заявок до Фонду співробітництва Центральноєвропейської Ініціативи (CEI)

Фонд співробітництва Центральноєвропейської Ініціативи (CEI Cooperation Fund) оголошує конкурс проєктів, і надає фінансову підтримку для їх успішної реалізації ([Світ](#)).

До участі запрошуються: державні, приватні, неурядові, громадські та міжнародні установи, які зацікавлені в інноваційних проєктах, що сприяють мобільності та налагодженню партнерств.

Фінансування Фонду здійснюється за рахунок щорічних внесків усіх держав-членів CEI. Ключовим аспектом поданих проєктів має бути розбудова потенціалу шляхом ефективної передачі та обміну знаннями та досвідом (ноу-хау).

[Детальніше](#)

12.05.2025

Установи НАН України – серед переможців конкурсу українсько-латвійських наукових проєктів 2025-2026 років!

Міністерство освіти і науки України оголосило результати відбору спільних дослідницьких проєктів з Латвією, які фінансуватимуться у 2025–2026 роках. Приємно відзначити, що провідні установи НАН України реалізовуватимуть низку з них (<https://www.facebook.com/NA SofUkraine>).

Серед них:

- 📌 ННЦ «Харківський фізико-технічний інститут»
- 📌 Інститут фізики напівпровідників ім. В. Є. Лашкарьова
- 📌 Інститут експериментальної патології, онкології і радіобіології ім. Р. Є. Кавецького

- 📌 Інститут гідробіології

- 📌 Інститут проблем міцності ім. Г. С. Писаренка

- 📌 Інститут електрозварювання ім. Є. О. Патона

Обрані проєкти охоплюють п'ять пріоритетних напрямів:

- ⚡ енергетика та енергоефективність

- 🌐 екологія та раціональне природокористування

- 🧬 біотехнології, генетика та нові медичні технології

- 🔥 нові матеріали

- 📖 суспільні та гуманітарні науки

- 📄 Повний перелік проєктів – на сайті МОН

[Оприлюднено перелік українсько-латвійських науково-дослідних проєктів, відібраних для фінансування у 2025–2026 роках](#)

02.05.2025

DAAD підтримає 29 спільних проєктів між німецькими та українськими університетами

Німецька служба академічних обмінів (DAAD) зміцнює академічну співпрацю між німецькими та українськими університетами за допомогою програми “Німецько-українська університетська мережа” ([DAAD Україна](#)).

В рамках програми було обрано 29 проєктів в німецьких університетах, які будуть фінансуватися протягом чотирьох років. Фінансування надається з коштів Федерального міністерства освіти та досліджень Німеччини (BMBF).

Більше інформації: https://www.daad.de/en/the-daad/communication-publications/press/press_releases/daad-foerdert-29-hochschulkooperationen-zwischen-deutschland-und-der-ukraine/

Пресреліз українською [PM IC Kyjiw DUHN Ukr](#)

«Офіс Горизонт Європа в Україні» НФДУ розширює межі співпраці: зустріч із НКП Королівства Норвегія

19 травня команда «Офісу Горизонт Європа в Україні» Національного фонду досліджень України провела робочу онлайн-зустріч із представниками

НКП Програми «Горизонт Європа», що функціонує на базі Дослідницької ради Королівства Норвегія. Мета – вивчення особливостей роботи НКП, обмін досвідом та налагодження співпраці ([Офіс Горизонт Європа в Україні](#)).

...Сторони окреслили підтримку українських науковців, дослідників та інноваторів, яку надає Норвегія, і домовилися про подальшу співпрацю, що триватиме на постійній основі. Серед іншого, обговорили можливість участі українських партнерів у майбутніх тренінгах НКП Норвегії та проведення спільних консультацій за Програмою «Горизонт Європа».

[Детальніше](#)

23.05.2025

ГОЛОВА КОМІТЕТУ З ПИТАНЬ ОСВІТИ, НАУКИ ТА ІННОВАЦІЙ СЕРГІЙ БАБАК РАЗОМ З УКРАЇНСЬКОЮ ДЕЛЕГАЦІЄЮ ПРОВЕЛИ ПІДСУМКОВУ СЕСІЮ РОБОЧОГО ВІЗИТУ ДО БУДАПАШТУ

18 травня 2025 року Голова Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій Сергій Бабак разом з українською делегацією та з партнерами з Республіки Корея провів серію інтенсивних сесій, зосереджених на ключових викликах та перспективах інноваційного розвитку України. У центрі уваги стала адаптація корейського досвіду до українських реалій ([Комітет Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій](#)).

Учасники зустрічі, зокрема, зосередились на таких напрямках:

1. Розвиток інноваційної екосистеми України.
2. Адаптація корейського досвіду підтримки інноваційної активності.
3. Упровадження міжнародних стандартів управління інноваціями (ISO 56000).

Голова Комітету Сергій Бабак подякував колегам з Міністерства економіки та фінансів Кореї, Korea Development Institute, університетам та експертам за системну роботу й відкритість до реального партнерства.

Читати [тут](#).

Наукові дослідження коронавірусу COVID-19

09.05.2025

Андрєєва В.

То звідки взявся коронавірус? Вчені знайшли нові докази того, що він походить з ринку диких тварин

Науковці вкотре дослідили походження коронавірусів і встановили, що пандемії SARS і COVID-19, ймовірно, почалися однаково – з ринку диких тварин ([Українська правда. Життя](#)).

Про це йдеться у дослідженні, [опублікованому](#) в журналі Cell, [пише](#) The New York Times.

Новий генетичний аналіз показав, що коронавіруси, які спричинили пандемії SARS (2003) і COVID-19 (2020), мають дивовижно схожі еволюційні траєкторії. В обох випадках віруси походять від кажанів, які передали інфекцію диким ссавцям, а ті – людині.

Шлях пролягає через тваринні ринки у китайських містах, де дика фауна з різних регіонів утримувалася у тісному контакті.

"Це майже дзеркальні історії", – каже вірусолог з Університету Единбурга і співавтор дослідження Джонатан Пекар.

[Детальніше](#)

01.05.2025

Бурдейна О.

Походить зі США: Китай відкинув звинувачення про COVID-19, бо епідемію привезли морем

Китайські вчені відкинули ідеї США про походження COVID-19, бо ідентифікували перших громадян, які ним заразилися. Ймовірно, ці люди не могли отримати вірус внаслідок витоку з лабораторії в Ухані або через умовних "кажанів". На думку КНР, вірус приїхав у країну морем. Як доказ вони відшукали публікації медіа про епідемію зі схожими симптомами, яку не помітили у США ([Фокус](#)).

[Детальніше](#)

06.05.2025

Трамп підписав указ, який забороняє фінансування досліджень інфекційних захворювань за кордоном

Президент США Дональд Трамп підписав указ про заборону федерального фінансування досліджень [інфекційних захворювань](#) у Китаї, Ірані та інших країнах, які «не мають достатнього нагляду за науковими дослідженнями». Про це повідомляє [CNN](#) ([nv.ua](#)).

Указ стосується досліджень «gain-of-function», що передбачають зміну ознак вірусу в лабораторії з метою вивчення його поширення та мутацій.

Перша адміністрація Трампа скасувала мораторій на такі дослідження у 2017 році. Однак суперечки навколо цієї практики знову розгорілися через початок пандемії Covid-19.

[Детальніше](#)

26.05.2025

У США схвалили нову вакцину від коронавірусу – вона для літніх людей і підлітків з хронічними хворобами

У США дали «зелене світло» вакцині від COVID-19, розробленій компанією Novavax. Препарат дозволений для застосування серед людей віком від 65 років, а також підлітків від 12 років, які мають щонайменше одне хронічне захворювання, що може ускладнити перебіг коронавірусу. Про це [повідомляє CNN](#) ([Судово-юридична газета](#)).

«Дослідження ринку та статистика Центру контролю та профілактики захворювань США вказують на те, що люди похилого віку та особи з супутніми захворюваннями є групами населення, які найчастіше звертаються за сезонною вакцинацією проти COVID-19.

Ця важлива віха демонструє нашу прихильність до них і є значним кроком на шляху до доступності нашої білкової вакцини», – заявив президент і головний виконавчий директор Novavax **Джон Джейкобс**.

[Детальніше](#)

22.05.2025

Мелехова М.

Учені виявили ген, що викликає тривалий Covid-19

Міжнародна команда вчених виявила ген, який на 60% підвищує ризик розвитку тривалого Covid-19 ([ФАКТИ](#)).

Результати дослідження опубліковані в журналі [Nature Genetics](#).

[Детальніше](#)

Новини наукового розвитку

16.05.2025

Стелла Шехунова розповіла про стратегічну мінеральну сировину для відновлення України

Академік НАН України, директор Інституту геологічних наук НАН України Стелла Шехунова у доповіді на засіданні Президії НАНУ висвітлила роль Інституту у вивченні українських надр у співпраці з ключовими державними інституціями: Державною службою геології та надр України, Державною комісією України по запасам корисних копалин, Геоінформом України та іншими партнерами ([Світ](#)).

[Докладніше див. додаток 35](#)

29.05.2025

На «Вернадському» зробили платформу для запуску радіозондів

На «Вернадському» метеорологи проводять низку наукових спостережень за атмосферними процесами в регіоні. Один з важливих напрямів – вивчення верхніх шарів атмосфери за допомогою радіозондів ([Світ](#)).

[Докладніше див. додаток 36](#)

11.05.2025

Криголам «Ноосфера» завершив четвертий антарктичний сезон

Є. Дикий, директор Національного антарктичного наукового центру МОН України: «Пишаємося, що навіть в умовах повномасштабного вторгнення РФ ми не тільки лишаємося частиною світової науки та продовжуємо дослідження в Антарктиці та Південному океані, а й за рахунок збільшення міжнародної співпраці додали нові напрями досліджень й отримали додаткові можливості» (ukrinform.ua).

Фото: Національний антарктичний науковий центр, Facebook

[Докладніше див. додаток 37](#)

01.05.2025

Катаєва М.

Життя на крайньому півдні: знімальна група телеканалу КИЇВ24 про природу та дослідження в Антарктиці

У березні ведуча телеканалу КИЇВ24 Олеся Турчин та головний оператор Євген Міглазов побували на станції «Академік Вернадський» в Антарктиці. Як проходила подорож, що стало несподіванкою, яких тварин вдалося побачити та чим займаються наші науковці – в ексклюзивному інтерв'ю для «[Вечірнього Києва](#)».

[Читати](#)

23.05.2025

Учені пояснили, як можна дослідити спричинені війною зміни в біорізноманітті України

З'ясувати, які зміни в біорізноманітті сталися внаслідок війни, неможливо на місцевості через безпекові фактори, натомість дослідники починають використовувати дані з супутників ([ukrinform.ua](#)).

Про це в коментарі Укрінформу розповів провідний науковий співробітник Музею природи Харківського національного університету ім. Каразіна, доцент кафедри зоології біологічного факультету Олександр Зіненко.

“Головна проблема з цими дослідженнями – це безпека. Треба мати доступ до місць, де відбуваються ці зміни, а вони – на лінії бойового зіткнення, поблизу неї, у “сірій зоні”, на замінованих площах. Більшість територій, де ми зазвичай проводили свої дослідження, зараз недоступні. Є надія на те, що частину цих моніторингових досліджень можна виконати за допомогою дистанційних методів”, – сказав Зіненко.

[Детальніше](#)

08.05.2025

Омельченко А.

Вакцина від раку та всюдисущий ШІ. П'ять видатних медичних відкриттів останнього часу

NV проаналізував найбільш значущі медичні відкриття за останній рік ([nv.ua](#)).

Темпи прогресу в медицині стрімко зростають. Лише за кілька років після того, як вакцини на основі мРНК перевернули вірусологію, а редагування генів уперше дало змогу вилікувати спадкові захворювання крові, нові медичні технології зробили крок нібито на десятиліття вперед.

[Повну версію читайте на nv.ua](#)

23.05.2025

Борисіхіна К.

Прорив у медицині. Новий ДНК-тест діагностує пухлини мозку всього за дві години

Учені з Ноттінгемського університету розробили революційну технологію, яка скорочує час діагностики пухлин мозку з восьми тижнів до двох годин (nv.ua).

Новий метод дає змогу лікарям визначити тип пухлини майже одразу після операції, що відкриває можливість почати лікування швидше й ефективніше.

[Детальніше](#)

14.05.2025

Озтурк І.

Працюватиме 10 років: вчені розробили універсальну вакцину від усіх форм грипу

Нова стратегія вакцинації ґрунтується на комп'ютерному аналізі понад 6 тис. штамів вірусу грипу, що з'явилися за останнє століття ([Главком](#)).

Американські вчені з Університету Небраски-Лінкольна розробили інноваційну вакцину під назвою EpiGraph, здатну захищати від багатьох штамів грипу А, включаючи небезпечні варіанти вірусу, що циркулюють серед людей, свиней та птахів. Про це повідомляє [«Главком»](#), із посиланням на ksnbllocal4.com.

[Детальніше](#)

20.05.2025

Думан В.

ВІЛЬНО ДИХАТИ У МЕДИЧНІЙ МАСЦІ: ЯПОНСЬКІ ВЧЕНІ СТВОРИЛИ НАНОФІЛЬТР

Японські вчені з Токійського університету розробили медичні маски, які ефективно захищають від вірусів та бактерій, але не затримують доступ повітря. Такого результату вдалося досягти завдяки порфірину. У молекулах цієї речовини є отвори, які затримують шкідливі наночастки, але для кисню не є перешкодою, [пише](#) EurekAlert (ZN.UA).

[Детальніше](#)

23.05.2025

У Китаї створили контактні лінзи для бачення в темряві

У Китаї розробили інноваційні контактні лінзи, здатні забезпечити нічний зір без потреби у зовнішньому джерелі живлення. Про це повідомляє видання *Independent* з посиланням на дослідження Університету науки і технологій Китаю ([360UA.NEWS](https://360ua.news)).

Розробка базується на використанні спеціальних наночастинок, які поглинають інфрачервоне випромінювання та трансформують його у світло, видиме для людського ока. На відміну від традиційних окулярів нічного бачення, ці лінзи не потребують батарей або інших джерел енергії.

[Детальніше](#)

08.05.2025

Озтурк І.

Вчені з'ясували, чому робота у нічну зміну шкодить здоров'ю

Нове дослідження, проведене вченими з престижного Королівського коледжу Лондона, пролило світло на одну із прихованих небезпек сучасного способу життя. Виявляється, робота у нічну зміну, що призводить до збою циркадних ритмів, може прискорювати процес старіння м'язової тканини. Результати цього новаторського дослідження було опубліковано в [Genetic Engineering and Biotechnology News](#), повідомляє [«Главком»](#).

[Детальніше](#)

02.05.2025

Кутова О.

Як дожити до 100 років. Нове дослідження назвало чотири найважливіші чинники довголіття

Група австралійських дослідників опублікувала результати великого дослідження, яке розставляє по місцях фактори, що сприяють продовженню життя (nv.ua).

Науковці здійснили масштабне метадослідження, проаналізувавши результати понад 30 досліджень на тему довголіття, які були опубліковані після 2000 року. Результати їхнього дослідження опубліковані в авторитетному виданні [GeroScience](#).

[Детальніше](#)

21.05.2025

Думан В.

ВІД ТРИВАЛОГО СИДІННЯ ЗМЕНШУЄТЬСЯ МОЗОК – ДОСЛІДЖЕННЯ

Міжнародна команда вчених залучили 404-х добровольців, щоб з'ясувати вплив сидіння та лежання на мозок і когнітивні здібності людей. Після 50 років малорухливий спосіб життя стає особливо небезпечним, пише [ScienceAlert \(ZN.UA\)](#).

Дослідження проводили вчені з Університету Вандербільта, Університету Піттсбурга та Сеульського національного університету. Вони виявили зв'язок між сидінням і погіршенням когнітивних функцій. У ділянці гіпокампу мозок швидше зменшується. Також дослідники з'ясували, що чередування тривалого сидіння і фізичної активності не виправляє ситуації у людей літнього віку. Малорухливий спосіб життя суттєво підвищує ризик різних типів деменції, включаючи хворобу Альцгеймера.

[Детальніше](#)

Проблеми енергозбереження

05.05.2025

Галата С.

Водень замість газу: друге життя українських трубопроводів

Три роки ворог б'є по об'єктах енергетичної інфраструктури, сподіваючись залишити економіку нашої країни без електроенергії, а цивільних – без світла, тепла, води, зв'язку. І хоча майже 70 відсотків енергетичної генерації зруйновано, пошкоджено чи окуповано, українські енергетики знаходять нові й нові рішення, щоб забезпечити безперебійну роботу системи. Способи підвищити стійкість енергосистеми шукають і науковці. Зокрема, вчені Фізико-механічного інституту ім. Г. В. Карпенка НАН України за кошти грантового фінансування НФДУ виконали проєкт «Розроблення методології оцінювання роботоздатності існуючих газопроводів для підвищення стійкості функціонування енергетичної системи України при транспортуванні зеленого водню» ([Національний фонд досліджень України](#)).

[Докладніше див. додаток 38](#)

19.05.2025

WINWIN|GreenTech: Технології для енергетичної незалежності та зеленого розвитку

GreenTech – один із ключових напрямів, який дасть змогу Україні інтегруватися в нову енергетичну архітектуру Європи, стати виробником

критичних компонентів зеленої економіки та технологічним партнером ЄС ([Міністерство цифрової трансформації України](#)).

Джерело: <https://thedigital.gov.ua/>

Секторальна стратегія GreenTech – це аналіз галузі та бачення технологічної трансформації енергетики, транспорту й промисловості, що дасть змогу зміцнити енергетичну незалежність України. Стратегія передбачає впровадження інновацій у відновлювану енергетику, водневу економіку й кліматичні технології.

[Докладніше див. додаток 39](#)

16.05.2025

ОЕСР: «ЗЕЛЕНІ» ІННОВАЦІЇ В ЕНЕРГЕТИЦІ, ТРАНСПОРТІ ТА ПРОМИСЛОВOSTІ

У блозі Організації економічного співробітництва та розвитку опублікована стаття Кароліни Паунови та Сандри Планес Саторри «Що рухає «зеленими» інноваціями в енергетиці, на транспорті та у промисловості?» ([Національний репозитарій академічних текстів](#)).

[Докладніше див. додаток 40](#)

16.05.2025

Nuclear Innovation Prize 2025: Celebrating scientific excellence with direct societal impact

Європейська Комісія вручила [премію за ядерні інновації \(Research and innovation\)](#).

Премія за ядерні інновації підтримує зусилля Європейського Союзу щодо сприяння культурі інновацій у ядерних дослідженнях відповідно до цілей чинної Програма наукових досліджень та навчання Євратом.

[Детальніше](#)

25.05.2025

Середа О.

СОНЯЧНА ЕНЕРГЕТИКА ВИПЕРЕДИЛА ЯДЕРНУ ТА ВІТРОВУ: ЇЇ ЧАСТКА В СВІТІ ЗА ТРИ РОКИ ЗРОСЛА МАЙЖЕ ВДВІЧІ

За підсумками квітня частка сонячної енергії в світовому виробництві електроенергії вперше досягла 10%. Про це [свідчать дані](#) аналітичного центру Ember Energy ([ZN.UA](#)).

Зазначається, що частка сонячної енергії за останні три роки зросла майже вдвічі. Для порівняння, у квітні 2022 року на неї припадало 5,4% загального обсягу генерації електроенергії.

Завдяки такому зростанню **сонячна енергія стала четвертим за величиною джерелом електроенергії у світі, випередивши вітрову та ядерну енергетику**. Попереду неї залишаються тільки вугілля, природний газ та гідроенергетика.

22.05.2025

Озтурк І.

Океан стане акумулятором: Німеччина створює підводні сховища

Підводні енергетичні сховища Німеччини можуть стати наступним гігантом зберігання енергії у світі ([Главком](#)).

Німецькі [вчені](#) з Інституту Фраунгофера пропонують революційне рішення для зберігання відновлюваної енергії – гігантські бетонні сфери, занурені на дно океану. Про це повідомляє [«Главком»](#) із посиланням на [Interesting Engineering](#).

[Детальніше](#)

26.05.2025

Федоткін О.

Сонячні панелі можуть забезпечити до 85% потреб Японії у електроенергії, – дослідження

Дослідники з Університету Тохоку у Японії за результатами дослідження встановили, що сонячні панелі на дахах та електроавтівках могли б забезпечувати до 85% потреб країни в електроенергії (ITC.ua).

У дослідженні підкреслюється, що обмежена кількість землі під встановлення сонячних панелей у Японії може бути компенсована площею дахів будинків у понад 8 тис. км квадратних та стрімко зростаючим ринком електрокарів.

[Детальніше](#)

Науково-організаційні заходи

30.05.2025

Оголошується конкурс на здобуття премій імені видатних учених України у 2025 році

З метою відзначення вчених, які опублікували найкращі наукові праці, здійснили винаходи і відкриття, що мають важливе значення для розвитку науки і економіки України, Національна академія наук України присуджує премії імені видатних учених України ([Комітет Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій](#)).

1. У конкурсі на здобуття премій імені видатних учених можуть брати участь:

- а) дійсні члени і члени-кореспонденти НАН України;
- б) окремі особи, які працюють у наукових установах, закладах вищої освіти, на підприємствах і в організаціях, розташованих на території України;
- в) колективи авторів, які виконали запропоновану на здобуття премії роботу, якщо більшість авторів працює в установах, передбачених підпунктом “б” цього пункту.

Граничний термін подання роботи на конкурс 01 листопада 2025 року.
Детальніше про умови конкурсу на сайті [НАНУ](#).

30.05.2025

Оголошується конкурс на здобуття премій молодими ученими і студентами закладів вищої освіти, що присуджуються Національною академією наук України у 2025 році

Національна академія наук України оголошує конкурс на здобуття премій молодими ученими і студентами закладів вищої освіти за кращі наукові роботи ([Комітет Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій](#)).

За роботи в галузі природничих, технічних і соціогуманітарних наук Президія НАН України щороку в лютому присуджує чотирнадцять премій молодим ученим і чотирнадцять премій студентам закладів вищої освіти.

Роботи, виконані молодими вченими, приймаються Національною академією наук України на конкурс за поданням відповідних міністерств, відомств, організацій та рад.

Граничний термін подання роботи на конкурс 15 грудня 2025 року.
Детальніше про умови конкурсу на сайті [НАНУ](#).

20.05.2025

Шулікін Д.

Запрошення до розмови про майбутнє розуму, освіти, людства

Якими є роль і значення розуму в облаштуванні освіти як системи підготовки людини до життя за різноманітних історичних обставин? Відповіді на це та інші глобальні питання можна знайти у новій праці «Просвітницька одісея розуму» ректора Українського державного університету імені Михайла Драгоманова, академіка НАПН України, члена-кореспондента НАН України, члена президії Української Ради Миру Віктора Андрущенка. Видання вже знайшло свого читача у освітянській і науковій спільноті і отримало низку рецензій, а днями ¹ його було презентовано широкому загалу в «Укрінформі» [\(Світ\)](#).

На презентації зібрались друзі і колеги автора – академіки Національної академії наук України, керівництво Української Ради Миру, ректори провідних університетів країни, надзвичайні й повноважні послы, представники Драгоманівського університету.

[Детальніше](#)

20.05.2025

XIV Міжнародний цивілістичний форум: рекодифікація речового права та європейські перспективи розвитку цивільного законодавства

16 травня 2025 року в Інституті правотворчості та науково-правових експертиз НАН України відбувся XIV Міжнародний цивілістичний форум, присвячений пам'яті видатного науковця **Олександра ДЗЕРИ**. Форум став знаковою подією для української правничої науки, об'єднавши понад 100 учасників – провідних науковців, практиків, законодавців і міжнародних експертів, які долучилися до обговорення ключових напрямів оновлення цивільного законодавства України, питань євроінтеграції та практичних аспектів рекодифікації речового права [\(Інститут правотворчості та науково-правових експертиз НАН України\)](#).

[Детальніше](#)

¹ Захід відбувся 15 травня ц.р. – Ред.

22.05.2025

Стартував прийом заявок на Премію L'Oréal-UNESCO «Для жінок у науці» 2025 року!

🕒 Дедлайн подання документів на здобуття премії – 31 липня 2025 р.
(<https://www.facebook.com/NASofUkraine>).

Премія «Для жінок у науці» є премією, запровадженою ТОВ «ЛОРЕАЛЬ УКРАЇНА» у партнерстві з Національною академією наук України під патронатом Національної комісії України у справах ЮНЕСКО задля сприяння збільшенню кількості жінок, які професійно проводять наукові дослідження у галузі STEM (наука, технології, інжиніринг та математика) на території України в будь-якому закладі вищої освіти, дослідницьких центрах або Національній академії наук України, та заохочення за їхній внесок у розвиток української науки.

Премія є частиною глобальної Премії L'Oréal-UNESCO «Для жінок у науці», що сприяє збільшенню внеску жінок у сферу наукових досліджень на глобальному рівні з 1998 року.

За результатами проведення Премії, трьом Учасницям, яких Журі визначить переможницями, буде присуджено премії відповідно до Правил.

Джерело: <https://www.facebook.com/NASofUkraine>

05.05.2025

Батюк І.

Українські науковиці Марина Вязовська і Світлана Краковська стали членкинями американської академії наук

Українські математикиня Марина Вязовська та кліматологиня Світлана Краковська стали міжнародними членкинями Національної академії наук США ([Українська правда. Життя](#)).

Установа обрала нових членів «на знак визнання їхніх видатних досягнень в оригінальних дослідженнях».

[Докладніше див. додаток 41](#)

02.05.2025

Українські науковиці долучилися до Генеральної асамблеї Європейського союзу геонаук 2025

З 27 квітня до 3 травня у Відні тривала [Генеральна асамблея Європейського союзу геологічних наук \(EGU\) 2025](#). Ця подія об'єднує науковців та освітян, які працюють у галузі наук про Землю. Тут вони можуть презентувати свої дослідження та обговорити їх з експертами, розповіли у МАН України ([Світ](#)).

[Докладніше див. додаток 42](#)

26.05.2025

23 травня 2025 року відбулася міжнародна презентаційна сесія, присвячена запуску ініціативи Ukrainian Research Integrity Office (UkrRIO). Захід об'єднав експертів з якості вищої освіти, наукової етики та академічної доброчесності з України та країн Європи з метою формування сталої культури досліджень, заснованої на принципах доброчесності ([Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти](#)).

<...> Під час заходу учасники обговорили міжнародний досвід формування систем дослідницької доброчесності, етапи реалізації ініціативи UkrRIO, результати національного опитування про виклики, з якими стикаються українські науковці, а також модель впровадження доброчесності через освітні продукти та мережу експертів.

14.05.2025

Українські й європейські гранти для медичних університетів: нові можливості і практичні інструменти

13 травня 2025 року у Національному медичному університеті імені О. О. Богомольця відбувся національний форум «Європейський курс розвитку медичної науки: ефективна участь ЗВО в грантових програмах». Захід організовано Центром міжнародної академічної мобільності та грантових проєктів за ініціативи Міністерства охорони здоров'я України та участі

Національного фонду досліджень України (НФДУ) [\(Національний фонд досліджень України\)](#).

Головною метою форуму стала активізація наукової діяльності у сфері медицини та охорони здоров'я шляхом залучення закладів вищої освіти до міжнародних грантових програм.

[Докладніше див. додаток 43](#)

16.05.2025

70-річчя Науково-технологічного комплексу «Інститут монокристалів» НАН України

Учора (15 травня – Ред.) відбулися урочистості з нагоди 70-річчя Науково-технологічного комплексу «Інститут монокристалів» НАН України – одного з провідних наукових центрів країни, що здійснює міждисциплінарні дослідження у галузях фізики, матеріалознавства, хімії, біології та медицини [\(Науково-технологічний комплекс «Інститут монокристалів» Національної академії наук України\)](#).

На заході були присутні керівники та представники Харківської обласної військової адміністрації, Харківської міської ради, Національної академії наук України, галузевих академій, наукових установ, підприємств та закладів вищої освіти.

[Детальніше](#)

23.05.2025

Відбулась Урочиста академія, присвячена 100-річчю від дня народження академіка Ігоря Юхновського

23 травня 2025 року в Дзеркальній залі Львівського університету відбулась Урочиста академія «Ми народ, який має свою силу», присвячена 100-річчю від дня народження Великого Українця, видатного вченого-фізика, політичного та громадського діяча, академіка НАН України, Героя України, Почесного доктора Львівського національного університету імені Івана Франка Ігоря Юхновського. Світлими спогадами про Ігоря Рафаїловича поділились однодумці та учні, люди, які мали нагоду знати його як активного учасника й ініціатора багатьох наукових, державотворчих, суспільних звершень [\(Львівський національний університет імені Івана Франка\)](#).

[Детальніше](#)

16.05.2025

16 травня – Всесвітній День біографіста

У травні у всьому світі традиційно відзначається День біографа – Biographer's Day ([Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського](#)).

Колектив [Інституту біографічних досліджень](#) сердечно вітає творче співтовариство дослідників-біографістів – науковців, літераторів, журналістів, аматорів біографічних студій з цим спільним, дуже дорогим серцю кожного, професійним святом!

Джерело: <http://www.nbuv.gov.ua/>

[Докладніше див. додаток 44](#)

15.05.2025

Асадчева Т.

Історична пам'ять, що формує майбутнє: у Києві обговорили уроки Другої світової

Нещодавно у Музеї війни відбулося засідання Дискусійної платформи «Наша Перемога: Україна у Другій світовій війні», присвячене переосмисленню пам'яті про історичні події 1939-1945 років ([Вечірній Київ](#)).

Учасники дискусії обговорили ключові аспекти української участі у війні, трансформацію історичних наративів та вплив Другої світової на формування сучасної міжнародної політики.

У рамках платформи також презентували науково-популярне видання «Україна у Другій світовій. Календар війни», яке висвітлює важливі події цього періоду та їхнє значення для українського суспільства.

Спікерами події виступили провідні історики та науковці, зокрема: доктор історичних наук, професор Українського католицького

університету **Ярослав Грицак**, член-кореспондент НАН України, доктор історичних наук, професор Інституту історії України НАН України **Олександр Лисенко**, доктор історичних наук, декан історичного факультету КНУ ім. Тараса Шевченка **Іван Патриляк** та докторка історичних наук, професорка Інституту історії України НАН України **Олена Стяжкіна**.

[Детальніше](#)

Відео: https://www.youtube.com/watch?v=bm2C_OHLmr0

14.05.2025

У Києві відбулася науково-творча конференція «Українська література і війна»

13 травня у Києві за участі Національної спілки письменників України та Інституту літератури ім. Т. Шевченка НАН України відбулася науково-творча конференція «Українська література і війна» ([Українська літературна газета](#)).

Співведучими заходу були директор Інституту літератури ім. Т. Шевченка НАН України, академік Микола Жулинський і голова Національної спілки письменників України Михайло Сидоржевський.

На конференцію завітали відомі українські письменники, журналісти, науковці, військові.

[Детальніше](#)

16.05.2025

Завершилася XII Міжнародна антарктична конференція

13–14 травня 2025 року в форматі онлайн відбулася XII Міжнародна антарктична конференція (МАК). Її програма була досить насиченою: 82 доповіді та 103 учасники з усього світу (України, Франції, Великої Британії, Мексики, Чехії, Індонезії, Арабських Еміратів, Швеції) ([Національний антарктичний науковий центр](#)).

[Докладніше див. додаток 45](#)

23.05.2025

Штучний інтелект і дезінформація: тренінг для бібліотекарів в епоху цифрових викликів

23 травня 2025 року Академія української преси провела тренінг “Штучний інтелект та дезінформація” в межах XIV Всеукраїнської онлайн-школи бібліотечного журналіста, яка цього року проходила під темою

«Штучний інтелект у бібліотечних медіа: тренд чи необхідність?» ([АУП-
info](#)).

[Докладніше див. додаток 46](#)

04.05.2025

Галата С.

ВІД РАКЕТ ІЗ ПЛАСТИКОВИХ ПЛЯШОК – ДО МАЙБУТНІХ НАУКОВИХ ВІДКРИТТІВ

**Як проходила олімпіада з експериментальної фізики ExPhO 2025
для школярів ([ZN.UA](#)).**

Іще до війни в Києві було започатковано традицію проводити олімпіади з фізичного експерименту ExPhO для школярів. Змагання відбувалися в КНУ імені Тараса Шевченка. Через ковід і війну традиція призупинилася, але нещодавно її відновили – відбулася ExPhO 2025. Охочих узяти участь було так багато, що змагання провели у два етапи.

Це унікальна можливість для молоді відчувати драйв наукового пошуку та експерименту. Для країни, яка прагне наукового й технологічного прориву, підтримка таких змагань є інвестицією в майбутнє. Це не лише про перші спроби справжніх наукових експериментів, а й про популяризацію природничих наук, селекцію талантів і заохочення старшокласників вступати до українських закладів вищої освіти – адже другий етап цієї олімпіади відбувся в ангарі Київського авіаційного інституту (КАІ), а її організаторами стали КАІ, Київський академічний університет (КАУ) та Науково-дослідницька школа «Базис» (перший тур відбувся саме в ній). До складу журі увійшли відомі науковці – фізики, викладачі.

[Детальніше](#)

21.05.2025

Юні українські винахідники здобули нагороди на престижній міжнародній науково-технічній виставці Regeneron у США

З 10 до 16 травня 2025 року в місті Колумбус (США) відбулася **Міжнародна науково-технічна виставка Regeneron ISEF** — одна з найвідоміших платформ для молодих науковців у світі. Цьогоріч у заході взяли участь приблизно 2000 учасників із понад 70 країн, які змагалися у 21 науковій категорії ([Міністерство освіти і науки України](#)).

Україну на виставці представляли п'ятеро старшокласників з Києва, а також Харківської, Житомирської та Київської областей — переможці національного конкурсу «Еко-Техно Україна». У своїх проєктах учасники шукали інноваційні рішення у сферах штучного інтелекту, енергетичної безпеки, розвитку когнітивних здібностей та цифрових технологій.

[Детальніше](#)

05.05.2025

Українські учні здобули золото на Європейській олімпіаді з експериментальної науки

Цьогоріч Україна втретє долучилася до Європейської олімпіади з експериментальної науки 2025 як країна-гостя. Це щорічне змагання для підлітків до 16 років з країн Європейського Союзу ([Міністерство освіти і науки України](#)).

<...> Загалом Європейська олімпіада з експериментальної науки дає підліткам змогу відчувати себе дослідниками: учасники олімпіади в командах виконували практичні завдання, для яких мали застосувати свої знання з фізики, хімії та біології.

[Детальніше](#)

Цифрова трансформація суспільства, упровадження інноваційної моделі економіки

20.05.2025

Science City: нові можливості для бізнесу, науки та інновацій

Міністерство освіти і науки України спільно з Міністерством цифрової трансформації України розробляють новий правовий режим [Science City](#), який має на меті трансформувати наукові парки в сучасні інноваційні центри. Це частина Стратегії цифрового розвитку інновацій **WINWIN 2030**, що об'єднує науку, освіту та бізнес ([Міністерство освіти і науки України](#)).

Автор фото – пресслужба Міністерства освіти і науки України
Джерело: <https://mon.gov.ua/>

Законопроект перебуває на етапі погодження, однак уже сьогодні проводять активну роботу як з науковою, так і з бізнес-спільнотами. Наразі активно розробляють програму з підготовки менеджерів наукових парків для акселерації розвитку пілотних проєктів у межах майбутнього режиму.

[Докладніше див. додаток 47](#)

27.05.2025

Від науки до інвестицій: як стартап-школи змінюють українську інноваційну екосистему

21 травня відбулася презентація масштабної ініціативи, яка здатна змінити правила гри для українських університетів, бізнесу та науковців. Міністерство освіти і науки України у співпраці з провідними освітніми, інноваційними та інвестиційними партнерами офіційно оголосило про запуск **мережі стартап-шкіл – інкубаторів – акселераторів** ([Міністерство освіти і науки України](#)).

Це не просто ще одна навчальна програма — це система, що вже зараз дає знання, менторство та реальне фінансування для створення власного бізнесу на основі інновацій і наукових досліджень.

[Докладніше див. додаток 48](#)

14.05.2025

Університети як каталізатори інновацій: МОН запускає мережу стартап-шкіл – інкубаторів – акселераторів

Міністерство освіти і науки України спільно з Фондом розвитку інновацій оголошують про створення **мережі стартап-шкіл – інкубаторів – акселераторів**, яка має стати ключовим інструментом розвитку національної інноваційної екосистеми ([Міністерство освіти і науки України](#)).

Автор фото – пресслужба Міністерства освіти і науки України
Джерело: <https://mon.gov.ua/>

Ця ініціатива – частина стратегічного курсу на перетворення університетів і наукових установ на активних учасників інноваційного процесу та економічного відновлення України.

[Докладніше див. додаток 49](#)

21.05.2025

У КПІ відкрили новий науковий парк: підтримка інновацій, ветеранської освіти та розвитку медичної інженерії

20 травня 2025 року на базі КПІ імені Ігоря Сікорського відкрито **Науковий парк адитивних технологій Sikorsky Challenge**. Він став черговим елементом розбудови національної інноваційної екосистеми України та ще одним прикладом перетворення університетських просторів на центри прикладної науки й технологій ([Міністерство освіти і науки України](#)).

Інфраструктуру парку поєднано з Навчально-інноваційним центром протезування та реабілітації, що має стати освітньо-технологічним хабом у сфері біомедичної інженерії, адитивних технологій і підтримки ветеранів.

[Докладніше див. додаток 50](#)

30.05.2025

Листопад О.

Інновації майбутнього: медичні стартапи – в центрі уваги

У рамках Міжнародного форуму «Інновації у медичній інженерії» відбувся Конкурс стартап-проектів, який об'єднав перспективні ідеї з різних куточків України. Організаторами заходу виступили НТУУ «КПІ ім. Ігоря Сікорського», інноваційний холдинг [Sikorsky Challenge](#), [Благодійний фонд «КОЛО»](#), Науковий парк адитивних технологій та Національна академія медичних наук України ([Світ](#)).

Стартапи було представлено за чотирма основними напрямками:

1. Штучний інтелект у медичній інженерії;
2. Клінічна інженерія та медичне приладобудування;
3. Реабілітаційна інженерія та протезування;
4. Тканинна та регенеративна інженерія.

[Детальніше](#)

26.05.2025

ЕІТ НАДАЄ 63 МІЛЬЙОНИ ЄВРО ДЛЯ ПОСИЛЕННЯ ІННОВАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Європейський інститут інновацій і технологій (ЕІТ) інвестує 63 мільйони євро для посилення ролі вищої освіти у формуванні більш інноваційної, стійкої та кваліфікованої Європи, у рамках зусиль ЄС із подолання розриву в галузі інновацій та талантів. Фінансування надано за підсумками конкурсу 2024 року Ініціативи ЕІТ для вищої освіти, і підтримує 47 міжсекторальних проектів, які об'єднують 620 організацій із 46 країн задля підвищення їхнього інноваційного потенціалу ([Academ.City](#)).

[Докладніше див. додаток 51](#)

26.05.2025

Розвиваємо напівпровідникові технології: підписано меморандум про співпрацю

Мінцифра та Національна напівпровідникова асоціація України підписали Меморандум про співпрацю. Мета — створити повноцінну екосистему для проектування, розробки та виробництва напівпровідників ([Міністерство цифрової трансформації України](#)).

Напівпровідники — це один з ключових напрямів технологічної незалежності, інноваційного розвитку та економічного зростання країни.

[Докладніше див. додаток 52](#)

12.05.2025

Долучайтеся до нових конкурсів програми «Цифрова Європа» на 2025 рік

Українські компанії, освітні заклади та державні установи можуть податися на нові конкурси програми ЄС «Цифрова Європа». Загальний бюджет ініціатив становить 3,2 млрд євро ([Міністерство цифрової трансформації України](#)).

Україна приєдналася до програми ЄС «Цифрова Європа» у вересні 2022 року. Відтоді національні організації можуть отримати фінансування для реалізації проєктів у напрямках:

- високопродуктивних обчислень (HPC);
- штучного інтелекту, даних та хмарних технологій;
- цифрових навичок;
- упровадження цифрових технологій в економіку та суспільство.

[Докладніше див. додаток 53](#)

19.05.2025

Київ готовий підтримувати інновації наукових парків, створених при закладах вищої освіти – Микола Поворозник

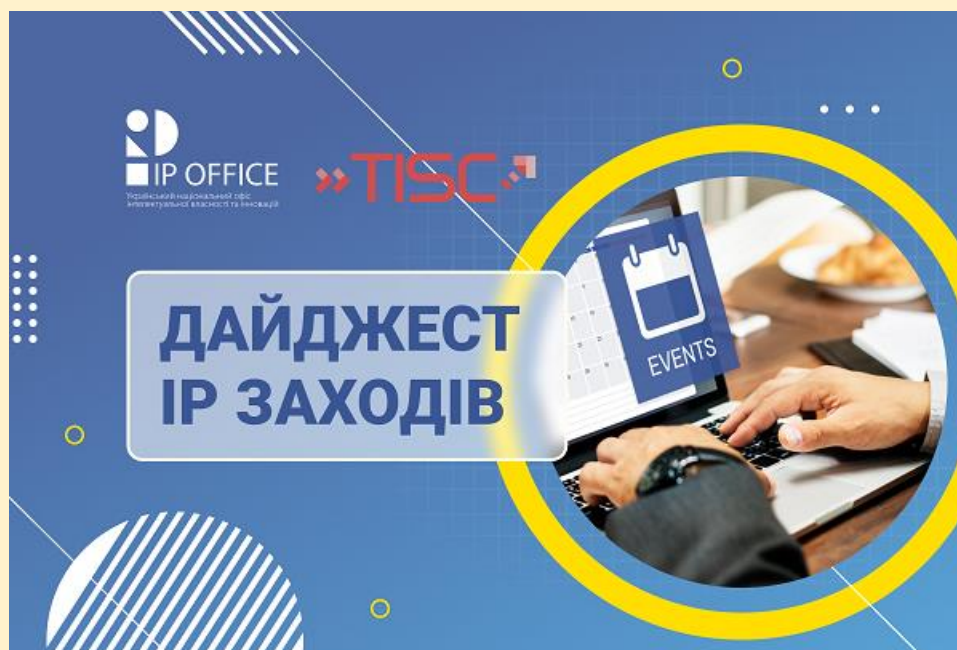
Київ готовий підтримувати прогресивні ініціативи наукових парків, створених при закладах вищої освіти. Адже вони є рушійною силою інновацій, які вже сьогодні успішно застосовують на фронті та в тилу. На цьому наголосив перший заступник голови КМДА Микола Поворозник, відкриваючи науково-практичний форум «Наукові парки як драйвери міської інноваційної екосистеми: синергія закладів вищої освіти, науки та міста» ([Офіційний портал Києва](#)).

[Докладніше див. додаток 54](#)

27.05.2025

Синергія науки та бізнесу: дайджест травневих заходів за участі команди ІР офісу (презентації)

Підтримка інновацій, захист прав інтелектуальної власності і налагодження ефективної взаємодії між наукою і бізнесом. Цим темам була присвячена низка заходів, до яких долучились фахівці Українського національного офісу інтелектуальної власності та інновацій (УКРНОІВІ/ІР офіс) у травні ([ІР офіс](#)).

Джерело: <https://nipo.gov.ua/>

<...> ІР офіс продовжує об'єднувати академічну спільноту, бізнес і владу задля спільної мети: перетворення креативних ідей на реальні інновації, які працюють на економічне зростання.

[Детальніше](#)

Бібліотека в науковому процесі

В. Горєва,

кандидатка історичних наук, учена секретарка,
Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського

Т. Кулаковська,

кандидатка історичних наук, старша наукова співробітниця,
відділ науково-методичної роботи,
Інститут бібліотекознавства,
Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського

**Наукова діяльність Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського
в умовах воєнного стану: пріоритети, завдання, результати**

Актуальність теми дослідження. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського (далі НБУВ) є унікальним національним бібліотечно-інформаційним комплексом, який забезпечує розвиток науки, культури, освіти, зберігає, досліджує та залучає до соціального обігу національну наукову та культурну спадщину, формує потужний друкований та

електронний цифровий ресурс універсального характеру, що відображає діяльність суспільства загалом, забезпечує формування економічних та соціополітичних ресурсів, має величезний напрацьований інформаційний потенціал, відповідне кадрове забезпечення, інтегрований у європейський і світовий науковий, інформаційний та професійний простір. НБУВ є також науковою установою Національної академії наук (далі НАН) України і розвиває комплекс бібліотечних та суміжних наук, зокрема: бібліотекознавство, бібліографознавство, книгознавство, джерелознавство, документознавство, архівознавство, біографістику, інформологію, бібліометрію, наукометрію, що забезпечують розкриття потенціалу бібліотечних фондів та їх суспільного використання як скарбниці знань; задоволення соціальних, економічних і культурних потреб та інноваційного розвитку науки, освіти та культури [11].

Роботу НБУВ у період російсько-української війни відзначає постійна небезпека для збереженості бібліотечних фондів, зменшення бюджетного фінансування, і, виходячи з цього, необхідність оптимізувати у складних умовах основну діяльність, визначити її пріоритетні напрями, удосконалити прогнозування і планування роботи. З цією метою під керівництвом генерального директора НБУВ, член-кореспондента НАН України Л. А. Дубровіної колективом науковців та фахівців було розроблено «Стратегію розвитку Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського у 2022–2025 рр.» (далі Стратегія), яка визначає пріоритети, завдання, основні напрями у бібліотечній і науковій діяльності НБУВ з урахуванням змін у політичних, соціально-економічних, соціокультурних та фінансових сферах держави у період воєнного стану [11]. Серед пріоритетних напрямів визначено, передусім: збереження фонду Бібліотеки та його історико-культурної складової, створення інтегрованих електронних ресурсів і сервісів, прискорення формування цифрових ресурсів; забезпечення відкритого доступу до джерел наукової, культурологічної і суспільно значущої інформації у мережевому, науковому та соціокультурному середовищі. Важливим є продовження науково-дослідної роботи, багатоаспектних досліджень фондів, мережевих інформаційних ресурсів з актуальних питань розвитку науки, освіти та культури; підготовка електронних публікацій, інформаційно-аналітичних продуктів та науково-довідкових видань; оприлюднення і популяризація наукових здобутків і результатів.

Стратегічні напрями діяльності НБУВ в умовах воєнного стану було висвітлено у онлайн доповіді Л. Дубровіної у червні 2023 р. На щорічних зборах CENL в Національній бібліотеці Франції ². У своїй доповіді генеральна директорка висловила глибоку вдячність CENL та національним бібліотекам Європи за підтримку українських бібліотек під час війни;

² Головні тези доповіді Л. А. Дубровіної «Зміни стратегії діяльності Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського в умовах воєнного часу» українською мовою опубліковано на сайті НБУВ: <http://www.nbuv.gov.ua/node/6218>

зосередилась на важливості збереження культурної спадщини через оцифрування фондів та відзначила внесок європейських бібліотек в наданні обладнання та донорської допомоги. Наголосила на інтеграції до Європейської наукової інфраструктури та на розвитку цифрових ресурсів в Україні, на важливості європейської солідарності в збереженні української наукової та культурної спадщини.

Аналіз досліджень і публікацій. Упродовж 2022–2024 рр. НБУВ працює як центр наукових досліджень, інформаційної та комунікативної діяльності, видавничої роботи. Окремі напрями і аспекти, досягнення, результати наукової, науково-організаційної, бібліотечної, інформаційно-аналітичної діяльності НБУВ в умовах війни, їх впровадження у практичну роботу наукової та бібліотечно-інформаційної галузей; співпрацю з міжнародними організаціями, волонтерську та благодійну діяльність, допомогу Збройним Силам України, цивільним особам, бібліотекам, установам оприлюднено на інформаційних порталах НБУВ та НАН України і у соціальних мережах, у виступах на міжнародних і всеукраїнських заходах, у публікаціях науковців і фахівців, зокрема О. Бодак [1], О. Василенко [2], Л. Дем'янчук [3; 4; 12], Л. Дубровіної [5; 13], О. Желай [6], С. Закірової [7], Ю. Ковтанюка [5; 8; 9], О. Натарова [10]. Вагомим джерелом інформації є звіти про наукову та науково-організаційну діяльність Бібліотеки у 2022–2023 рр.³

Мета статті – дослідити стан, основні напрями, особливості, пріоритети наукової діяльності НБУВ у період воєнного стану 2022–2024 рр., охарактеризувати отримані результати та їх значення для розвитку українського суспільства.

Виклад основного матеріалу. Вже з перших днів повномасштабного вторгнення з метою забезпечення діяльності установ, організацій і підприємств НАН України в умовах воєнного стану Президія НАН України прийняла низку рішень. Зокрема, розпорядженням Президії НАН України від 24. 02. 2022 № 143 «Про роботу установ, організацій і підприємств НАН України в умовах воєнного стану в Україні» визначено першочергові заходи із забезпечення функціонування об'єктів інфраструктури, переведення працівників на дистанційний режим роботи. Наголошувалось на необхідності збереження особливо цінного майна, наукових об'єктів, що становлять національне надбання. За цими напрями перебудовувалась і робота НБУВ як національного наукового бібліотечно-інформаційного комплексу та наукового об'єкту, що становить національне надбання.

Відповідно до постанови НАН України від 17. 03. 2022 № 77 «Про організацію роботи установ, організацій та підприємств НАН України в умовах воєнного стану» вчена рада НБУВ розглянула питання про перегляд тематики наукових досліджень з метою її коригування з урахуванням можливості виконання досліджень в умовах воєнного стану, спрямованих на

³ У статті використано матеріали та статистичні відомості, які містять звіти про роботу НБУВ у 2022–2023 рр, а також інформацію та аналітичні матеріали, що зберігаються у поточному архіві вченого секретаря Бібліотеки.

забезпечення інформаційної безпеки та надійного збереження фондів, безперебійного доступу до ресурсів НБУВ та інтеграції до європейської і міжнародної дослідницької інфраструктури наукового інтелектуального надбання України. Було вирішено докласти всіх зусиль для продовження виконання фундаментальних та прикладних наукових досліджень у межах відкритих у 2022 р. планових проєктів відомчого замовлення НАН України та конкурсної тематики.

У 2022 р. і у наступні роки основними напрямками наукових досліджень НБУВ були: теоретичні, методичні та інформаційно-технологічні проблеми управління знаннями в бібліотеках і формування фондів та бібліотечних баз знань; інтеграція та використання інформаційних ресурсів; розвиток національного інформаційного простору; вивчення, збереження і видання рукописної, книжкової та документальної спадщини України; створення національної бібліографії та біобібліографії, розвиток української біографістики; проблеми розвитку інформаційного суспільства, глобальної інформатизації та соціальних комунікацій, інформаційної безпеки України.

За вищезазначеними науковими напрямками упродовж 2022 р. НБУВ здійснювала дослідження за 12 науковими проєктами (10 за відомчою тематикою, 2 за програмно-цільовою та конкурсною тематикою НАН України, зокрема 6 фундаментальних, 6 прикладних; 4 наукові проєкти було завершено). І в 2023 р. виконувались фундаментальні та прикладні дослідження за 12 проєктами, з яких 3 наукові проєкти було завершено. (10 за відомчою тематикою, 2 за програмно-цільовою та конкурсною тематикою НАН України, у тому числі 5 фундаментальних, 7 прикладних; 3 наукові проєкти було завершено).

Отже, у 2022 р. було актуалізовано наукову тематику без зміни основних наукових напрямів, внесено корективи до постановки досліджуваних наукових проблем, значно посилено практичну значимість здійснюваних розробок. Завдяки розвиткові дистанційних форм роботи, активізації комунікацій з науковими установами, ученими, бібліотеками, архівами з різних міст України здійснювалась кооперація та координація досліджень.

Варто зазначити, що дистанційний режим позначився на характері виконуваних робіт, заміні одних видів досліджень іншими, зміщенні акцентів на такі види наукової діяльності, які можна виконувати дистанційно. Приміром, у першу чергу проводились дослідження з історії рукописної та книжкової культури, історії бібліотечної та архівної справи, історико-культурних процесів у галузі книго- та документотворення, збереження фондів як національного культурного надбання. Деякі види запланованих робіт, виконання яких в складних умовах воєнного часу було неможливим (зокрема, роботи, що передбачали знаходження в приміщенні бібліотеки), були перенесені для виконання в хронологічних рамках 2022 р., а натомість співробітники здійснювали наповнення науково-довідкового апарату ресурсів НБУВ, баз даних, довідників з комплексних ресурсів бібліотечних

колекцій, глосарію з цифрової наукової комунікації, бібліографічних сервісів наукової інформації тощо.

Під час воєнного стану принциповим питанням є прискорення створення цифрових масивів наукової інформації, а також врахування небезпеки знищення документальної спадщини науки і культури, яка забезпечує інтелектуальну підтримку різних напрямів діяльності держави, передусім у сферах політики, економіки, соціокультурній діяльності. Тому у НБУВ актуалізуються процеси переведення документальної спадщини науки і культури в цифровий формат та впровадження інноваційних технологій підтримки ресурсу, аналізу контенту та розвитку системи сервісів відкритого доступу до інформації в електронному вигляді, підготовки електронних публікацій, інформаційно-аналітичних продуктів та науково-довідкових видань, зокрема на захист українських ідеологічних пріоритетів у протистоянні антиукраїнській пропаганді умовах воєнного стану та зміцнення цих пріоритетів у період післявоєнної відбудови суспільства.

Головний акцент було зроблено на поповненні багатоаспектного тематичного інформаційного ресурсу на сайті НБУВ. Науковці та фахівці Бібліотеки створювали, наповнювали та змогли забезпечити користувачам вебпорталу НБУВ доступ до комплексу наукових електронних бібліотечно-інформаційних ресурсів, зокрема, до цифрової платформи «Research UA», порталу «Наука України: доступ до знань», до бібліотечного порталу (репозитарію) НАН України «LibNAS UA», а також до тематичних баз даних з актуальних питань сучасного стану України (інформаційна безпека наукових надбань, бази даних інформації про біженців та переміщених осіб, особливості застосування міжнародного гуманітарного права, подолання психологічних наслідків воєнного стану тощо), забезпечення страхового ресурсу національної історико-культурної спадщини – рукописних та книжкових пам'яток, унікальних документів і колекцій. Найпопулярнішими є електронний архів «Наукова періодика України», реферативна база даних «Україніка наукова», «Електронна бібліотека авторефератів», «Цифрова бібліотека історико-культурної спадщини»; е-бібліотека «Україніка. Про затребуваність цих ресурсів свідчить, зокрема те, що упродовж 2022 р. із сайту НБУВ було завантажено 330 тис. повних текстів наукових публікацій вчених України. Слід зазначити, що попит на історико-культурні ресурси «Україніки» у порівнянні з попереднім трирічним періодом підвищився вдвічі. Закордонна аудиторія користувачів у 2022 р. зросла до 25% (10% у 2021 р.). Загалом онлайн інформаційний комплекс баз даних НБУВ, доступний користувачам, склав 7,8 млн записів; понад 1,31 млн повних текстів. За даними програми аналізу log-файлів веб-серверів WebLogExpert упродовж 2022 р. було 14,2 млн сеансів роботи на порталі НБУВ; 598 млн звернень до веб-матеріалів; 21,1 млн переглядів веб-сторінок; завантажено 332 млн файлів повнотекстових ресурсів. Кількість віддалених користувачів з унікальними ір-адресами склала 3,4 млн.

Інформаційно-аналітичними підрозділами НБУВ – Службою інформаційно-аналітичного забезпечення, Національною юридичною бібліотекою, Фондом Президентів України продовжено науково-дослідну й інформаційно-аналітичну роботу з метою забезпечення органів державної влади і суспільство якісною і об'єктивною інформацією та створення науково-теоретичної основи подолання деструктивних впливів у інформаційній сфері.

Підготовлено та надіслано інформаційно-аналітичну продукцію, експертні висновки, пропозиції, рекомендації, програмні та прогнозні документи, що розкривають проблематику основ інформаційної безпеки, права та юриспруденції воєнного часу, зокрема для Ради національної безпеки і оборони України, Дослідницької служби Верховної Ради України, Комітетів Верховної Ради України, Міністерства культури та інформаційної політики України, інших органів виконавчої влади та громадських організацій. Здійснювалося видання 11 найменувань електронних інформаційно-аналітичних журналів та бюлетенів, серед яких: «Наука для обороноздатності країни», «Інформаційні можливості подолання стресів», «Спростування фейків зарубіжної пропаганди у вітчизняних ЗМІ». На замовлення користувачів підготовлено 75 інформаційно-аналітичних матеріалів з актуальних суспільно-політичних та соціально-економічних питань: «Політична комунікація: сутнісні характеристики та проблеми інформаційної безпеки», «Інформаційна безпека особистості», «Діяльність бібліотек України в умовах російської військової агресії», «Електронні ресурси бібліотек у зміцненні самосвідомості користувачів у стресові періоди життя», «Електронні ресурси наукової бібліотеки як джерело інформації для аналізу національної економіки у надзвичайних ситуаціях» тощо.

З початком широкомасштабного вторгнення Бібліотека започаткувала й у наступні роки продовжила роботу з формування інформаційно-аналітичного ресурсу «Біженці та вимушено переміщені особи». Проєкт містить структуровану базу даних, що відображає національні і міжнародні напрацювання у сфері захисту прав вимушених переселенців, їх інтеграції у нові громади, використання соціального потенціалу внутрішньо переміщених осіб, широке їх залучення до розвитку територіальних громад [7].

Варто зазначити, що воєнні дії 2022 р., скорочення фінансування, перехід співробітників на неповний робочий тиждень та дистанційну роботу; проблеми з електрикою та Інтернетом; часткова відсутність опалення і вибиті вибухом вікна у корпусі по вул. Володимирській, 62 (жовтень 2022 р.) ускладнювали роботу НБУВ. Проте, завдання наукових досліджень, інформаційної та комунікативної діяльності, видавничої роботи, визначені планами на 2022 р. були виконані. Колектив НБУВ зміг загалом успішно адаптуватися до роботи в умовах війни, було актуалізовано розроблювану наукову тематику, велику увагу приділено практичній значущості наукових розробок. Важливим досягненням стало своєчасне і результативне впровадження заходів для збереження напрацьованих Бібліотекою

електронних ресурсів наукової інформації, забезпечення можливостей дистанційної роботи з їх подальшого наповнення та редагування.

Зазначимо, що у 2023–2024 рр. НБУВ продовжувала реалізовувати визначені Стратегією напрями наукової та бібліотечної роботи, започатковані у 2022 р., та нові наукові проєкти фундаментальних і прикладних досліджень, налагодила систематичну роботу співробітників у поєднанні з її дистанційними формами, координацію діяльності, контроль за виконанням завдань наукових досліджень, бібліотечно-інформаційної та видавничої роботи.

Проблематика фундаментальних досліджень у книгознавстві, архівознавстві, кодикології, біографістиці орієнтована на наукові розвідки в галузі національної документальної пам'яті та історичного знання про відстоювання незалежності України в складних випробуваннях, відображення історичного та сучасного досвіду патріотичної консолідації суспільства, боротьби за свободу й незалежність України, осмисленні особистого суб'єктивного досвіду учасників воєнних дій, свідків героїчних і трагічних подій минулого й сучасності.

Одним із найважливіших та актуальних завдань сьогодні залишається збереження фондів і ресурсів, що становлять наукову та культурну спадщину України. У 2023 р. завершено науково-прикладне дослідження з цього напрямку, метою якого була розробка та впровадження різних форм та методів перспективної, превентивної та оперативної консервації для забезпечення фізичного збереження фондів НБУВ, що становлять національне культурне надбання (керівник проєкту Ю. С. Ковтанюк, заступник генерального директора). Результати мають практичне значення для гарантування сталості фізичного стану матеріальної основи раритетних документів НБУВ та бібліотек наукових установ НАН України як у сучасних умовах, так і на перспективу. З метою подальшого розвитку цього пріоритетного напрямку науково-дослідної та практичної роботи у 2023 р. у НБУВ було створено Центр збереження і оцифрування фондів (керівник Ю. С. Ковтанюк), основними завданнями якого є забезпечення збереження фондів НБУВ із застосуванням сучасних технологій для превентивної консервації, реставрації та оцифрування фондів на основі науково обґрунтованих методик. Центр розроблятиме технологічні, організаційні і методичні засади забезпечення фізичного збереження інформаційних ресурсів НБУВ у процесі їх формування, зберігання та використання [8, 9]. Крім того, Центр надає науково-методичну і консультаційну допомогу з цих питань науковим установам, архівам, бібліотекам України та НАН України. Приміром, консультації з питань консервації та дезінфекції архівних документів надано вітчизняним установам та організаціям, зокрема Галузевому державному архіву Міноборони України. Науковцями зареєстровано як інтелектуальну власність БД «Збереження унікальних документів» (свідоцтво про реєстрацію за № 119821). Центр також забезпечує організацію та координацію робіт зі збереження та забезпечення

належного функціонування наукового об'єкта, що становить національне надбання «Фонд рукописів, стародруків, рідкісних видань, історичних колекцій, архівний фонд України та депозитарій Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського» (з 2001 р.).

Упродовж 2023 р. НБУВ досягнуто значних результатів у інтеграції наукової інформації на всіх видах носіїв, інформаційному та науково-аналітичному забезпеченні потреб науки, освіти, культури, державного управління; розбудові електронних ресурсів: електронних бібліотек, архівів, баз даних, репозиторію електронних версій наукової періодики; ресурсів бібліометричної та наукометричної інформації; розвитку системи цільового інформаційного забезпечення дослідницької та управлінської сфер.

НБУВ забезпечила вільний доступ користувачам до необхідних ресурсів економічної, юридичної, політичної та освітньої інформації. Таке використання ресурсів має великий, хоча й опосередкований, економічний ефект, який здійснюється за допомогою надання наукової інформації, що відображає досягнення України та світу.

Варто зазначити, що вагомим результатом прикладних досліджень НБУВ та впровадженою завершеною розробкою 2023 р. є опублікована для загального онлайнового доступу бібліотечна *інтегрована цифрова платформа ResearchUA* <http://research.nbuv.gov.ua/>, яка орієнтована на розвиток електронної дослідницької інфраструктури України та формування всеукраїнського наукового простору, консолідацію цифрового ресурсу, а саме акумуляцію, інтеграцію, ефективне використання доступу до національних наукових електронних бібліотечно-інформаційних ресурсів і їхнє входження до сучасних світових цифрових комунікацій, розробка аналітичних засобів моніторингу стану та розвитку наукових досліджень, спрямованих на інтелектуальну підтримку різних напрямів діяльності держави. У 2023 р. було підготовлено документацію щодо оформлення «Свідоцтва про реєстрацію авторського права на службовий твір – ResearchUA: цифрова платформа підтримки наукових досліджень в Україні».

У межах завдань розвитку Бібліотечного порталу НАН України LibNAS здійснювалось щоквартальне оновлення бібліометричних показників профілів установ (260 профілів), 1347 профілів академіків і член-кореспондентів оновлюються двічі на рік з внесенням відповідних наукометричних показників (кількість статей, кількість цитувань, h-індекс) для таких систем наукової інформації як Google Scholar, Scopus, Web of Science.

Наступний важливий напрям діяльності НБУВ, пов'язаний з реалізацією «Національного плану щодо відкритої науки» (затверджений Кабінетом Міністрів України 8 жовтня 2022 р.), спрямованого на відкритий підхід до організації наукових процесів і поширення знань. Зокрема, науковці НБУВ брали активну участь у діяльності робочої групи НАН України з реалізації визначених цим документом завдань з питань відкритої науки; у реалізації цільового науково-технічного проекту «Створення і впровадження

інфраструктури відкритої науки в НАН України (OPENS)». Приміром, у рамках дослідження розроблено і введено в експлуатацію сайт «Журнали НАН України» <http://jnas.nbuv.gov.ua>, який є сегментом «ЖУРНАЛИ» Бібліотечного порталу НАН України LibNAS.

Варто зазначити, що пріоритетним напрямом упровадження результатів прикладних досліджень була підготовка інформаційно-аналітичних матеріалів, експертних висновків, пропозицій та рекомендацій, прогностичних документів для органів державної влади та управління, установ та організацій. Приміром, науковці та фахівці НБУВ працювали у Комісії з питань доступу до електронних наукових баз даних МОН України, надали експертну оцінку на проєкт «Рекомендацій щодо створення облікового запису та коригування ідентифікатора ORCID» (ДНТБ України). На замовлення експертної групи з питань цифрової трансформації освіти і науки (МОН України) було підготовлено експертний висновок з аналізом архітектури та налаштувань Національного репозитарію академічних текстів (УкрІНТЕІ). На запит Головного слідчого управління Служби безпеки України з метою встановлення збитків, заподіяних по факту підризу споруд Каховської ГЕС ім. П. С. Непорожного у 2023 р., були виявлені і надані документи з Архівного фонду НАН України з відомостями про проєктування, будівництво та функціонування ГЕС, що розроблялись науковими установами Академії наук у 1950-х роках. Надано експертний висновок на проєкт «Дорожня карта розвитку бібліотек військових частин Збройних Сил України», розроблений Головним управлінням морально-психологічного забезпечення ЗСУ при Міністерстві оборони України.

На замовлення РНБО України в рамках спільних інформаційно-аналітичних проєктів «Персони: регіональний зріз» та «Спростування фейків у національних та регіональних ЗМІ» здійснювався постійний моніторинг інформаційних матеріалів національних та регіональних ЗМІ за відповідною тематикою. Особлива увага приділялася візуалізації даних у вигляді таблиць, діаграм тощо.

Створено базу довідкових матеріалів для осіб, що потребують психологічної реабілітації; організовано щоквартальний випуск інформаційно-аналітичного бюлетеня «Інформаційні можливості подолання стресу» для військовослужбовців і цивільного населення, яке постраждало від бойових дій та інших втрат; надання бібліотечного інтернет-сервісу для пошуку житла, роботи; організація дозвілля дорослих та дітей тощо. Матеріали бюлетеня надсилалися у Міжвідомчу координаційну раду між МОЗ та іншими міністерствами щодо Програми з надання психологічної допомоги постраждалим від війни в Україні.

Пріоритетним напрямом Стратегії була міжнародна діяльність, розширення наукової співпраці та партнерських відносин із зарубіжними бібліотеками, фаховими асоціаціями, науковими установами, університетами, розвиток міжнародного документообміну, участь в наукових програмах і

проектах, форумах і конференціях. Мета – формування єдиного міжнародного наукового, інформаційного, соціокультурного простору.

Світова наукова і бібліотечна спільнота вже з перших днів російської агресії об'єдналася у справі підтримки Бібліотеки та допомоги зберегти людей, книги, рукописи, будівлі і шляхи комунікації зі світом. Ці питання висвітлено у статті Л. А. Дубровіної та Ю. С. Ковтанюка про гуманітарну допомогу європейських партнерів під час воєнного стану і перспективи розвитку спільних проєктів цифровізації унікальних колекцій НБУВ [5].

Прикладом спільних досліджень є науковий проєкт створення цифрових ресурсів історико-культурної спадщини та публікацій унікальних джерел спільної історико-культурної спадщини України та Польщі «Колекція Регія. Пишність і знання», що презентує раритети із зібрання польського короля Станіслава Августа Понятовського (керівник Л. А. Дубровіна).. 25 травня 2022 р. НБУВ та Королівський Замок-музей у Варшаві відкрили віртуальну виставку в рамках цього проєкту. Бібліотекою з 2018 р. створено унікальний архів цифрових копій книжкових пам'ятників із фондів (Collectio Regia) і передано для тимчасового експонування до зарубіжної установи. Опубліковано фундаментальний українсько-польсько-литовський каталог вистави, авторами якого є 50 спеціалістів та науковців, серед яких чільне місце посідають фахівці НБУВ, а 70% експонатів належить Бібліотеці. Каталог виставки отримав національну нагороду Польщі за 2022 р. як найкраще музейне видання.

У 2022 р. НБУВ було підписано Меморандум на виконання спільного українсько-кіпрського науково-освітнього проєкту «Кіпр 18-го століття очима Василя Григоровича Барського» разом з Кіпрським Інститутом (Кіпр, Нікосія) за підтримки Посольства України в Республіці Кіпр, що передбачає спільні наукові дослідження рукописної спадщини Кіпра у фондах НБУВ.

Упродовж 2023 р. реалізовувався спільний проєкт Університету Торонто (Любомира Луцюка) та НБУВ з увіковічнення пам'яті валлійського журналіста Гарета Джонса (1905–1935) – викривача Голодомору та злочинів радянської влади проти українського народу. НБУВ прийнято архів, відкрито меморіальну дошку, проведено круглий стіл «Гарет Джонс: постать журналіста у дослідженні Голодомору в Україні»; нагороджено лауреатів заходу відзнакою «Медаль Гарета Джонса. Правда і Честь».

Зазначимо, що результати науково-дослідної роботи Бібліотеки систематично публікувались як на порталах НБУВ та НАН України, так і у вигляді друкованих оглядових, аналітичних, бібліографічних видань, монографій та збірників наукових праць, журналів, науково-методичних розробок, каталогів, довідників та інших видів науково-видавничої продукції, оперативно оприлюднювались у відкритому доступі в Репозитарії НБУВ eVerLib. Так, у 2022–2023 рр. на поліграфічній базі Бібліотеки, що працює як наукове видавництво, надруковано 74 видання загальним обсягом 1224,06 обл.-вид. арк. (15 колективних та індивідуальних монографій, 2 збірника документів, 29 бібліографічних, довідкових, науково-інформаційних видань,

11 науково-методичних; 17 випусків збірників наукових праць). Періодичні видання НБУВ входить до реєстру наукових фахових видань України (категорії А, Б) та індексується багатьма міжнародними науковими базами даних, приміром, «*Рукописна та книжкова спадщина України: археографічні дослідження унікальних архівних та бібліотечних фондів*» – Scopus, Web of Science, Google Scholar, Index Copernicus, Scientific Indexing Services, ResearchBib, International Institute of Organized Research (I2OR), CiteFactor, BASE, Open Access Infrastructure for Research in Europe, Directory of Open Access Journals (DOAJ), Word Cat, EBSCO та ін. У 2022 р. започатковано електронне наукове видання – збірник праць Інституту біографічних досліджень НБУВ «*Biography. Біографіка. Біографістика*» (вийшло 2 вип.).

Наукові досягнення та здобутки у бібліотечно-інформаційному напрямі стали можливими, у першу чергу, завдяки патріотичній активності, відданості справі співробітників НБУВ, потужній концентрації зусиль дослідників і бібліотечних фахівців, що за складних умов воєнного часу, скорочення фінансування до критично мінімальних обсягів, проблем з технічним забезпеченням виконують великий обсяг роботи з виробництва якісного наукового продукту, формування, опрацювання, використання і збереження унікального фонду і його історико-культурного складника, створення інтегрованих електронних ресурсів і сервісів, прискорення формування цифрових ресурсів української і світової науки та культури, забезпечення відкритого доступу до джерел наукової, культурологічної і суспільно значущої інформації, з підготовки електронних публікацій, інформаційно-аналітичних продуктів та науково-довідкових видань. Збереження кадрового потенціалу було одним з пріоритетних питань, яке вирішувало керівництво НБУВ. Порівняно з 2022 р. загальна кількість штатних працівників на початок 2024 р. зменшилася лише на 0,9 %; кількість наукових працівників залишилась на рівні 2022 р. У цьому контексті особлива увага приділялась питанням добору, розстановки, підготовки та підвищення кваліфікації кадрів, їх професійної компетентності та правової культури, адаптації до потреб складного етапу в житті українського суспільства, до вимог формування цифрового інформаційного середовища.

Висновки. В умовах воєнного стану і пов'язаних з ними зовнішніх загроз і внутрішніх ризиків НБУВ продовжує працювати як потужний національний науковий бібліотечно-інформаційний комплекс, мобілізувала всі наявні ресурси для забезпечення збереження та захисту унікальних бібліотечних фондів як наукового та культурного надбання України. Збережено кадровий потенціал Бібліотеки, який адаптувався до роботи в умовах війни і успішно виконує завдання наукових досліджень, інформаційно-комунікаційної та науково-видавничої діяльності.

НБУВ актуалізовано тематику наукових досліджень, внесено значні смислові корективи до постановки наукових проблем, піднесено практичну значимість розробок.

Науково-прикладні дослідження та розробки спрямовуються на переведення документальної спадщини науки і культури в цифровий формат та впровадження інноваційних технологій підтримки ресурсу, на аналіз контенту та розвиток системи сервісів відкритого доступу до інформації в електронному вигляді, на підготовку електронних публікацій, інформаційно-аналітичних продуктів та науково-довідкових видань, на захист українських ідеологічних пріоритетів у протистоянні антиукраїнській пропаганді війни та укріплення цих пріоритетів у період післявоєнної відбудови суспільства.

Продовжувалась робота зі створення інтегрованих електронних ресурсів і сервісів. Важливим досягненням стало своєчасне і результативне впровадження заходів для збереження та поповнення напрацьованих Бібліотекою електронних ресурсів.

Створюються нові інформаційно-аналітичні продукти як на основі фондів Бібліотеки, так і з використанням актуальної інформації мережевого середовища, орієнтовані на потреби владних структур, сфер управління, науки, освіти і культури, української спільноти загалом.

Фундаментальні дослідження у книгознавстві, архівознавстві, кодикології, біографістиці орієнтовано на вирішення завдань наукових розвідок у галузі національної документальної пам'яті та історичного знання про відстоювання незалежності України в складних випробуваннях, відображення історичного та сучасного досвіду патріотичної консолідації суспільства, боротьби за свободу й незалежність України, проти зовнішніх агресій, осмисленні особистого суб'єктивного досвіду учасників воєнних дій, свідків героїчних і трагічних подій минулого й сучасності.

Пріоритетним напрямом була діяльність, що сприяла розвитку дослідницької інфраструктури та цифрової наукової комунікації, входженню наукового доробку вчених України до системи європейської відкритої науки, інтеграції до європейської та світової дослідницької інфраструктури, прискоренню процесів комунікації.

Пріоритети, напрями, завдання наукової та бібліотечно-інформаційної діяльності НБУВ з урахуванням змін у політичних, соціально-економічних, соціокультурних та фінансових умовах функціонування держави у війні та повоєнної відбудови України визначає «Стратегія розвитку Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського у 2022–2025 рр.», яка розглядає Бібліотеку як органічний сегмент світового наукового та бібліотечного співтовариства.

Список бібліографічних покликань

1. Бодак О., Коваль Т., Корчемна І. Діяльність Інституту рукопису Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського: в умовах воєнного стану. *Бібліотечний вісник*. 2023. № 3. С. 36–48. DOI: <https://doi.org/10.15407/bv2023.03.036>

2. Василенко О. М. Організація діяльності бібліотечно-інформаційного комплексу в умовах воєнного стану (в контексті наукового дослідження). *Бібліотека. Наука. Комунікація. Актуальні питання збереження та інноваційного розвитку наукових бібліотек* : матеріали Міжнар. наук. конф. (Київ, 3–5 жовт. 2023 р.). Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. Київ, 2023. С. 47–52.
3. Дем'янюк Л. Ініціативи міжнародних організацій на підтримку бібліотечно-інформаційного комплексу України. *Бібліотечний вісник*. 2023. № 2. С. 102–113. DOI: <https://doi.org/10.15407/bv2023.02.102>
4. Дем'янюк Л., Кіріаков М., Вихристюк О. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського та Національна бібліотека Республіки Молдова : основні аспекти міжнародного співробітництва. *Бібліотечний вісник*. 2024. № 2. С. 98–108. DOI: <https://doi.org/10.15407/bv2024.02.098>
5. Дубровіна Л., Ковтанюк Ю. Гуманітарна допомога європейських партнерів під час воєнного стану і перспективи розвитку цифровізації колекцій Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. *Бібліотечний вісник*. 2024. № 1. С. 34–44. DOI: <https://doi.org/10.15407/bv2024.01.034>
6. Желай О. Бібліотечно-аналітичне обслуговування в умовах військового та інформаційного протистояння. На прикладі СІАЗ НБУВ. *Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського*. 2023. Вип. 69. С. 228–245. DOI: <https://doi.org/10.15407/nr.69.228>
7. Закірова С. Г. Інформаційно-аналітичний ресурс «Біженці та вимушено переміщені особи». *Бібліотека. Наука. Комунікація. Актуальні питання збереження та інноваційного розвитку наукових бібліотек* : матеріали Міжнар. наук. конф. (Київ, 3–5 жовт. 2023 р.). Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. Київ, 2023. С. 362–365.
8. Ковтанюк Ю. Актуальні питання збереженості фондів архівів, бібліотек музеїв як установ культури в умовах воєнного стану. *Бібліотечний вісник*. 2024. № 2. С. 12–31. DOI: <https://doi.org/10.15407/bv2024.02.012>
9. Ковтанюк Ю. Центр збереження і оцифрування фондів Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського: перспективи розвитку. *Бібліотека. Наука. Комунікація. Актуальні питання збереження та інноваційного розвитку наукових бібліотек* : матеріали Міжнар. наук. конф. (Київ, 3–5 жовт. 2023 р.). Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. Київ, 2023. С. 433–437.
10. Натаров О. Активізація інформаційно-комунікаційної діяльності наукових бібліотек України в умовах воєнного стану (на прикладі СІАЗ НБУВ). *Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського*. 2023. Вип. 67. С. 244–265. DOI: <https://doi.org/10.15407/nr.67.244>
11. Стратегія розвитку Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського (2022–2025). *Бібліотечний вісник*. 2023. № 2. С. 3–6.

12. Demianiuk L. V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine: library diplomacy and building international relations during the crisis time. *Magazin Bibliologic*. 2023. 3/4. 73–78. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.10781701>

13. Dubrovina L. Changes in the strategy priorities of the V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine in wartime conditions. *Бібліотечний вісник*. 2023. № 3. С. 107–110. URL: http://bv.nbuv.gov.ua/doc/bv_2023_3_14

(Джерело: Горєва В. Наукова діяльність Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського в умовах воєнного стану: пріоритети, завдання, результати / В. Горєва, Т. Кулаковська // *Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського*. – 2024. – Вип. 72. – С. 75–94. doi: <https://doi.org/10.15407/nr.72.075>).

О. Кузнєцов,

завідувач відділу наукового комплектування та опрацювання бібліотечних фондів Державної науково-технічної бібліотеки України,

В. Заїка,

кандидат фізико-математичних наук, провідний інженер відділу бібліометрії і наукометрії, Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського,

ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ У СТВОРЕННІ ЗВІТУ БІБЛІОТЕКИ. *Відкрита наука та інновації*. Київ, 2025. Том 1. С. 48–56. <http://doi.org/10.62405/osi.2025.01.04>

Анотація. У статті розглянуто бібліотечний облік документів як один з елементів сучасної роботи відділу комплектування. Велика кількість показників, які стосуються різних видів діяльності бібліотеки, мають постійно переглядатися та змінюватися згідно з розвитком бібліотек.

Поступовий перехід від паперового формату до електронного здійснювався під натиском технологічного розвитку інформаційних технологій та розвитку комп'ютерної техніки. Рівень комплектування сучасних бібліотек електронними документами сягнув майже десяти відсотків, враховуючи процес самостійного цифрування документів. Збільшення кількості записів у БД сягнув мільйонного рівня. Ці фактори потужно вплинули на складність створення бібліотечного звіту, вимагаючи автоматизації цього процесу. У цій ситуації треба поступово здійснювати перехід на електронний облік із застосуванням баз даних як необхідної умови для виходу на новий рівень існування бібліотеки в електронному форматі – електронної бібліотеки.

Особливу увагу приділено визначенню штучного інтелекту: проаналізовано декілька визначень, які дали видатні вчені комп'ютерних наук у своїх працях та енциклопедіях. Згідно із цими визначеннями,

штучний інтелект розглядається як імітація людської діяльності з отриманням результату.

У сфері бібліотечних технологій штучний інтелект означає постійний зв'язок людини та програмного забезпечення. Сам по собі штучний інтелект не має сенсу, тобто людина керує й відповідає за результат. Штучний інтелект має визволити людину від монотонної роботи, даючи час на свій власний розвиток: наукову та спортивну діяльність.

21.05.2025

Міжнародне бібліотечне співробітництво є стратегічно важливим в умовах сьогодення

Посилення інтеграційних процесів, які стали домінуючою тенденцією світового суспільного розвитку, має значний вплив на бібліотечно-інформаційний комплекс України й обумовлює зміцнення міжнародних зв'язків українських книгозбірень з бібліотечними установами різних країн і континентів, а також активізацію участі та взаємодії з міжнародними професійними організаціями ([Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського](#)).

[Докладніше див. додаток 55](#)

21.05.2025

ДНТБ України стала національним координатором міжнародного консорціуму EIFL

З травня 2025 року Державна науково-технічна бібліотека України (ДНТБ України) офіційно виконує функції національного координатора міжнародного консорціуму EIFL (Electronic Information for Libraries – Електронна інформація для бібліотек) ([NAUKA](#)).

Джерело: <https://nauka.gov.ua/>

EIFL – це некомерційна організація, що підтримує бібліотеки, університети та наукові установи у 38 країнах світу. Консорціум сприяє рівному доступу до знань через розвиток бібліотечної інфраструктури, доступ до електронних ресурсів, відкрити науку, реформу авторського права, а також впровадження інновацій у бібліотечній сфері.

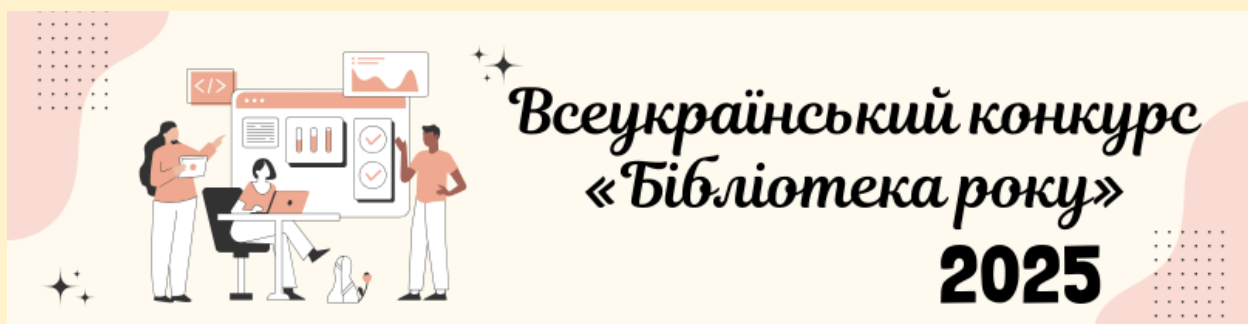
[Докладніше див. додаток 56](#)

05.05.2025

Всеукраїнський конкурс «Бібліотека року 2025» та почесні відзнаки Української бібліотечної асоціації

Президія ВГО Українська бібліотечна асоціація оголошує щорічний Всеукраїнський конкурс «Бібліотека року 2025» ([Українська бібліотечна асоціація](#)).

Проводиться за підтримки Міністерства культури та стратегічних комунікацій України.

Джерело: <https://ula.org.ua/>

Звання «Бібліотека року» присвоюється бібліотеці за кращий впроваджений інноваційний проєкт, що підтверджується відповідним дипломом.

Термін подання документів – до **1 вересня 2025 року**.

Умови конкурсу викладені у [Положенні](#).

[Конкурсні заявки](#) приймаються Оргкомітетом в електронній формі за допомогою сервісу Google-форми.

Адмініструють конкурс «Бібліотека року 2025» члени Президії ВГО Українська бібліотечна асоціація.

[Детальніше](#)

14.05.2025

Горчинська В.

Зустріч із майбутнім: бібліотекар очима технологій. Як ШІ бачить нас – а ми себе?

«У часи великих змін і потрясінь, які переживає Україна, змінюється не лише країна – трансформується і бібліотечна професія. Те, що ще вчора здавалося другорядним, сьогодні стає життєво важливим. Сучасний бібліотекар – це не просто спеціаліст із фондів та каталогів, а багатофункціональний професіонал, який щодня працює на перетині освіти, культури, комунікацій і соціальної підтримки» [\(Публічна бібліотека об'єднаної територіальної громади\)](#).

[Докладніше див. додаток 57](#)

06.05.2025

Лагута Л.

Обов'язки бібліотекарів публічних бібліотек: міжнародний досвід (ч.1)

Як виглядають вимоги до бібліотекарів у різних країнах світу? Який рівень освіти очікується від фахівця у США, Німеччині чи Японії? Чи передбачає їхня система підвищення кваліфікації практичний досвід з цифровими сервісами, знання психології користувача чи методики викладання медіаграмотності? [\(Публічна бібліотека об'єднаної територіальної громади\)](#).

У цьому матеріалі пропонуємо короткий огляд міжнародних стандартів і підходів до підготовки бібліотечних фахівців – аби краще зрозуміти, куди рухається наша професія в глобальному контексті.

[Докладніше див. додаток 58](#)

07.05.2025

Лагута Л.

Обов'язки бібліотекарів публічних бібліотек: міжнародний досвід (ч.2)

Попри відмінності в освітніх системах і підходах, спільною для всіх країн є тенденція до розширення ролі бібліотекаря – з технічного працівника до мультифункціонального фахівця. Інтеграція кращих світових практик – це не просто запозичення ідей. Це можливість створити в Україні унікальну бібліотечну модель, в основі якої – людина, знання та відкритість до змін ([Публічна бібліотека об'єднаної територіальної громади](#)).

[Докладніше див. додаток 59](#)

Наукова комунікація

Д. Кудас,

Військова академія (м. Одеса)

ВПЛИВ МІЖНАРОДНИХ КОНФЕРЕНЦІЙ НА РОЗВИТОК ВІДКРИТОЇ НАУКИ: АНАЛІЗ ТЕНДЕНЦІЙ. *Відкрита наука та інновації*. Київ, 2025. Том 1. С. 76–83. <https://doi.org/10.62405/osi.2025.01.06>

Анотація. Міжнародні конференції відіграють ключову роль у розвитку відкритої науки, слугуючи платформою для обміну досвідом, формування глобальних стратегій і просування принципів відкритості, доступності та ефективності в наукових дослідженнях. У статті розглянуто вплив таких заходів, як Всесвітній конгрес із відкритої науки, EOSC Symposium, Research Data Alliance (RDA) Plenary та інших, на розвиток політик відкритого доступу, створення стандартів і зміцнення міжнародної співпраці. Особливу увагу приділено ролі конференцій у контексті країн, що розвиваються, і постконфліктних регіонів, таких як Україна. Зазначено, що ефективність конференцій визначається не лише кількістю нових публікацій, але й рівнем їх цитованості, якістю результатів і практичним упровадженням обговорених ідей. Окреслено фактори, що впливають на реальний та декларативний характер заходів, зокрема інституційну підтримку, механізми фінансування та рівень залученості наукової спільноти. Зроблено висновок про важливість систематичної оцінки результатів конференцій для забезпечення сталого розвитку відкритої науки.

21.05.2025

Опитування для науковців, викладачів та аспірантів України

Як Україна впроваджує принципи відкритої науки? Чи достатньо підтримки на рівні установ у питаннях управління дослідницькими даними? ([Національний фонд досліджень України](#)).

Державна науково-технічна бібліотека України проводить опитування у межах науково-технічної роботи, що фінансується Міністерством освіти і науки України.

[Докладніше див. додаток 60](#)

12.05.2025

📖 Фахові наукові журнали України: категорії, вимоги, критерії

Плануєте публікацію в українському виданні? ([Наукове видання «Наука та метрика»](#)).

Варто чітко розуміти різницю між категоріями «А» та «Б», а також вимоги, закріплені на рівні законодавства.

📌 Хто присвоює статус фахового видання

📌 Які вимоги до автора

📌 Що враховується при атестації

💡 Детально – у статті на сайті!

<https://nim.media/.../fakhovi-naukovi-zhurnali-ukrayini...>

22.05.2025

ПІДГОТУЙТЕСЬ ДО ПУБЛІКАЦІЇ У ПРЕСТИЖНОМУ ЖУРНАЛІ

На сайті Times Higher Education опублікована стаття Чонг Фан «Дайте своїй академічній роботі найкращі шанси на прийняття» ([Національний репозитарій академічних текстів](#)).

У ній наголошується, що рецензування є надзвичайно важливим етапом на шляху до публікації у престижному журналі, але далеко не кожна стаття його проходить.

[Докладніше див. додаток 61](#)

02.05.2025

Профіль науковця = видимість у світі науки!

🌐 Щоб ваші публікації знаходили, цитували й враховували при атестаціях та грантах – профілі в Scopus і Web of Science мають бути створені правильно ([Наукове видання «Наука та метрика»](#)).

🔍 У статті дізнаєтесь:

📄 як створити або оновити профіль

🔧 як уникнути дублювання

- ✓ як покращити індексацію та підвищити h-індекс
- 💡 Професійно оформлений профіль – це крок до міжнародного визнання.
- 🔗 Читайте детальніше:
<https://nim.media/.../stvorennya-profilyu-vchenogo-u...>

Джерело: <https://www.facebook.com/nim.media>

21.05.2025

ШІ в Web of Science: новий рівень аналітики та наукових можливостей

🌐 Штучний інтелект стрімко трансформує науку – і платформа Web of Science не стала винятком. Нові інструменти з ШІ відкривають широкі можливості для науковців у сфері пошуку, аналізу та оцінки досліджень ([Наукове видання «Наука та метрика»](#)).

📖 У матеріалі йдеться про:

- Як працює ШІ у Web of Science
- Які функції вже доступні на платформі
- Як автоматизація спрощує підготовку публікацій
- Що це означає для якості наукової роботи

🚀 Це шанс не лише зекономити час, а й суттєво покращити власні наукові результати.

📖 Детальніше – у статті за посиланням!

<https://nim.media/.../novi-mozhливosti-ta-rozvitok-shi-u...>

07.05.2025

DOAJ TA DIAMOND

На сторінці блогу DOAJ – глобальної спільноти з 45 країн світ, яка створює та підтримує в актуальному стані унікальний індекс журналів відкритого доступу з усього світу оприлюднено матеріал «DOAJ та DIAMOND: наш фокус на 2025 рік» ([Національний репозитарій академічних текстів](#)).

У ньому зазначається, що упродовж поточного року DOAJ планує зосередити увагу на журналах діамантового відкритого доступу, а також докласти свої зусилля для підвищення видимості та впливу безкоштовних журналів у всьому світі.

[Докладніше див. додаток 62](#)

12.05.2025

АНА – The Science Communication Hub startet

За підтримки Міністерства науки та мистецтв Баварії провідні наукові та освітні установи Мюнхена заснували платформу «АНА – Центр наукової комунікації». Його метою є сприяння діалогу між наукою та суспільством і підкреслення сильних сторін Баварії як дослідницького центру ([Bayerische Akademie der Wissenschaften](#)).

[Детальніше](#)

Зарубіжний досвід наукової діяльності

20.05.2025

By Juliette Portala

‘Self-standing’ FP10 will be ‘tightly connected’ to European Competitiveness Fund, Von der Leyen says

Наступна Рамкова програма досліджень та інновацій залишиться незалежною, але все одно робитиме внесок до Європейського фонду конкурентоспроможності, заявила президент Європейської Комісії Урсула фон дер Ляєн під час виступу 20 травня ([Science|Business](#)).

[Детальніше](#)

22.05.2025

By Eleonora Francica, Juliette Portala and David Matthews

Von der Leyen speech on Competitiveness Fund sparks mixed reactions

Промова фон дер Ляєн щодо Фонду конкурентоспроможності викликала неоднозначну реакцію. Хоча багато хто вітав зобов'язання Комісії щодо окремої Рамкової програми, залишається занепокоєння щодо її впровадження ([Science|Business](#)).

[Детальніше](#)

26.05.2025

By Martin Greenacre

Ministers to hold Commission to account over independent FP10

Міністри досліджень вітають зобов'язання Комісії щодо окремої 10-ї рамкової програми та закликають до того, щоб спільні дослідження відігравали центральну роль ([Science|Business](#)).

[Детальніше](#)

14.05.2025

By Eleonora Francica and Florin Zubaşcu

Brussels rumour mill churns out new scenario for FP10

Експерти ЄС у сфері дослідницької та інноваційної політики непокояться через нову схему, яка детально описує структуру запропонованого Європейського фонду конкурентоспроможності, який, схоже, розроблений для об'єднання кількох програм фінансування ЄС, включаючи наступника програми «Горизонт Європа», під новою структурою управління ([Science|Business](#)).

[Детальніше](#)

08.05.2025

By Eleonora Francica

Parliament calls for bold investment in research and innovation beyond 2027

Європейський парламент [ухвалив звіт](#), у якому закликає до посилення бюджету ЄС, здатного допомогти компаніям стати більш конкурентоспроможними на єдиному ринку. Документ, що не має обов'язкової сили, підтримує окрему Рамкову програму досліджень у наступному довгостроковому бюджеті ЄС та відхиляє запропонований Європейською Комісією Фонд конкурентоспроможності, який об'єднає кілька існуючих програм ([Science|Business](#)).

[Детальніше](#)

Science4EU: ЄС підтримує вільну та відкриту науку

Європейський Союз підтримує науковців, дослідників та інноваторів, які розширюють межі знань. У контексті сучасної геополітичної ситуації, коли дезінформація загрожує демократії, а роль вільної та відкритої науки

ставиться під сумнів, Європейська комісія розпочала [кампанію Science4EU \(Офіс Горизонт Європа в Україні\)](#).

Джерело: <https://horizon-europe.org.ua/uk/home/>

[Докладніше див. додаток 63](#)

06.05.2025

Озтурк І.

Єврокомісія витратить 500 млн євро, аби привабити науковців

[Єврокомісія](#) виділить 500 млн. євро на підтримку програм залучення вчених з усього світу до Європи. Про це заявила глава Єврокомісії Урсула фон дер Ляйєн, представляючи в Сорбонні програму «Обирай Європу», повідомляє [«Главком»](#) із посиланням на [Reuters](#) ([Главком](#)).

[Докладніше див. додаток 64](#)

05.05.2025

Франція виділяє €100 мільйонів на програму залучення іноземних науковців, переважно зі США

Влада Франції виділяє додаткові кошти на спеціальну державну програму для залучення іноземних дослідників, переважно зі США, де скорочують фінансування низки важливих наукових проєктів ([ukrinform.ua](#)).

Про це президент Франції Еммануель Макрон оголосив на відкритті міжнародного форуму Choose Europe for Science («Обери Європу для науки»), передає кореспондент Укрінформу.

[Докладніше див. додаток 65](#)

28.05.2025

Commission launches ambitious Strategy to make Europe a startup and scaleup powerhouse

28 травня Європейська Комісія запустила [Стратегію ЄС щодо стартапів та масштабування компаній](#) «Обери Європу для початку та масштабування», щоб зробити Європу чудовим місцем для створення та розвитку глобальних технологічних компаній. Стратегія узгоджується з ширшою ініціативою «Обери Європу», започаткованою президентом фон дер Ляєн. Ця ініціатива спочатку зосереджувалася на [науковому компоненті](#), сприяючи єдиному європейському підходу до залучення та утримання талантів, тим самим зміцнюючи конкурентоспроможність Європи ([Research and innovation](#)).

[Детальніше](#)

23.05.2025

Choose Europe for Science: EU comes together to attract top research talent

Європейський Союз прагне стати найпривабливішим місцем у світі для дослідників та новаторів, пропонуючи їм привабливі кар'єрні можливості, а також чудові умови праці та життя ([Research and innovation](#)).

[Детальніше](#)

16.05.2025

Increased ERC funding for top global researchers moving to Europe now confirmed

Офіційно прийнято рішення Європейської дослідницької ради (ERC) про збільшення підтримки провідних дослідників, які переїжджають до Європи. Окрім стандартних грантів, ERC пропонує додаткове «стартове» фінансування, щоб допомогти новим грантоотримувачам створити свої лабораторії або дослідницькі групи в Європі ([European Research Council](#)).

[Детальніше](#)

20.05.2025

By Goda Naujokaitytė

Choose Europe talent pilot receives lukewarm welcome

План ЄС щодо залучення нових дослідницьких талантів має одну велику перешкоду: брак грошей ([ScienceBusiness](#)).

Дослідницькі організації, що переживають труднощі, можуть не мати грошей на створення постійних посад для нових талантів, незважаючи на пропозицію співфінансування ЄС.

[Детальніше](#)

12.05.2025

European Commission calls for nominations to the ERC Scientific Council

Європейська Комісія запрошує європейську дослідницьку спільноту висунути видатних кандидатів на членство до [Наукової ради](#), керівного органу Європейської дослідницької ради ([Research and innovation](#)).

[Детальніше](#)

08.05.2025

By Lars Frølund

Viewpoint: dual-use innovation, a strategic choice for Europe

Точка зору: інновації подвійного використання, стратегічний вибір для Європи ([Science|Business](#)).

Європі потрібно підтримати інновації подвійного використання та скористатися можливістю створити провідні компанії в критично важливих технологіях.

[Детальніше](#)

15.05.2025

By David Matthews

Viewpoint: what have the EU's research Framework Programmes actually invented?

У [Science|Business](#) склали список найбільших успіхів Рамкових програм ЄС з досліджень. Чи виправдовують вони майже 300 мільярдів євро інвестицій протягом чотирьох десятиліть? ([Science|Business](#)).

[Детальніше](#)

19.05.2025

Die Zukunft der Forschung

Успіхи досліджень, дослідницька політика та дослідницькі революції: Урочисте засідання Австрійської академії наук підкреслило важливість

Австрії як сильного та перспективного дослідницького центру ([Österreichische Akademie der Wissenschaften](#)).

[Детальніше](#)

27.05.2025

By Goda Naujokaitytė

Data corner: UK shows early signs of Horizon Europe comeback

Велика Британія просувається вгору в рейтингу лідерів програми «Горизонт Європа», попри повільний старт після отримання повного доступу до програми у 2024 році ([Science|Business](#)).

[Детальніше](#)

15.05.2025

KNAW: Academische vrijheid in Nederland onder druk

Вчені в Нідерландах мають дедалі менше можливостей самостійно визначати предмет і підхід до своїх досліджень. Свобода співпраці з іноземними колегами також перебуває під тиском... Про це пише Нідерландська королівська академія мистецтв і наук в опублікованому 15 травня звіті, в якому аналізується низка поточних загроз академічній свободі ([Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen](#)).

[Детальніше](#)

22.05.2025

By Table Media

Research, progress and a ‘feel good’ factor: what Germany’s new research minister wants

У своїй першій урядовій заяві нова міністр досліджень, технологій та космосу Німеччини Доротея Бер описала місію свого нового «Міністерства майбутнього»... Доротея Бер пообіцяла космічні подорожі, відділ комп’ютерних ігор у своєму новому міністерстві та менше бюрократії ([Science|Business](#)).

[Детальніше](#)

22.05.2025

Polska Akademia Nauk apeluje do kandydatów na Prezydenta RP o priorytetowe traktowanie nauki

Польська академія наук надіслала листи кандидатам на посаду Президента Республіки Польща, в яких наголошується на важливості науки для майбутнього країни ([Polska Akademia Nauk](#)).

[Детальніше](#)

24.05.2025

Трамп оголосив про ядерне відродження США та оновлення наукової сфери

Президент США Дональд Трамп підписав у п'ятницю (23 травня – Ред.) низку указів, спрямованих на реформування наукової та ядерної політики країни ([ukrinform.ua](#)).

Як передає Укрінформ, про це йдеться в [повідомленні](#) Білого дому.

Укази спрямовані, зокрема, на відродження ядерної енергетики та запровадження на державному рівні стандартів так званої «золотої науки».

[Докладніше див. додаток 66](#)

02.05.2025

After 100 days of upheaval, what's next for U.S. science?

Що чекає на науку США після 100 днів потрясінь? ([News from Science](#)).

[Детальніше](#)

02.05.2025

'Borders on the insane': New NIH policy on funding foreign scientists stirs outrage

Національні інститути охорони здоров'я США оголосили, що до кінця вересня припинить так звані «іноземні субгранти», за якими американські дослідники діляться своїми грантами з іноземними колегами. Це завдає удару багатьом іноземним медичним дослідникам, які покладаються на фінансування з боку США ([News from Science](#)).

[Детальніше](#)

У критичному фокусі

06.05.2025

С. Ніколаєнко, міністр освіти і науки України 2005-2007 років, голова Комітету з питань освіти і науки Верховної Ради України 2002-2005 років

Європа вниз, а ми вгору: коментар до рішень у галузі вищої освіти

«...в університеті мають бути науково-педагогічні працівники з річним навантаженням 480 годин і педагогічні працівники – 930 годин на рік. Стає цікавим, хто погодиться на те, щоб стати педагогічним працівником, щоб за умови не займатися науковою діяльністю, працювати фактично за навчальним навантаженням на 2 ставки науково-педагогічного працівника! (Освіта.ua).

У такому випадку вже краще працювати науково-педагогічним працівником і просто купити собі тези та статті в міжнародних наукометричних базах...

У США чи інших країнах, наприклад, дійсно є викладачі, які взагалі не мають жодної публікації, але їхнє навантаження не стає таким божевільним, оскільки навіть викладачі в українській школі, профтехмах, коледжах працюють на річну ставку 720 годин.

Більшість фахівців-практиків не уявляють собі, які взагалі такі посади педагогів можуть бути в університеті, окрім, скажімо, викладачів фізичного виховання. Навіть викладачі іноземної, української мови у багатьох випадках паралельно реалізують власні освітні програми і займаються науковими дослідженнями.»

[Детальніше](#)

05.05.2025

Ось для чого ми створювали бібліотечні каталоги

НФДУ оголосив про старт нового [конкурсу проєктів “Передова наука в Україні 2026-2028”](#). Звісно, ми завзято пишемо заявки, але цей допис – не про сам конкурс, а про збочені критерії національного наукового оцінювання, які успішно демотивують будувати власну наукову кар’єру та готувати майбутнє покоління дослідників ([Пан Бібліотекар](#)).

[Детальніше](#)

14.05.2025

Конференції як обхідний маневр: як CEUR та IEEE стають інструментами зловживань

Усім, хто бодай трохи знайомий з академічною кухнею, добре відомо: наявність публікації у Scopus чи Web of Science ще не гарантує її наукової якості. Попри заявлені суворі критерії відбору, у цих базах регулярно трапляються журнали, що демонструють ознаки недоброчесної редакційної практики. У випадку з журналами така ситуація бодай частково компенсується періодичними переглядами – іноді індексацію сумнівного видання таки зупиняють. Натомість у частині конференцій контролю ще менше і значна кількість матеріалів потрапляє до баз без належного

наукового відбору, що дозволяє шахраям маніпулювати публікаційними показниками ([Пан Бібліотекар](#)).

[Детальніше](#)

ДОДАТКИ

Додаток 1

21.05.2025

Президент зустрівся з українськими науковцями та відзначив їх державними нагородами

«Залучаємо молодих спеціалістів і дуже поважних спеціалістів, досвідчених спеціалістів. Я бачу, що є різні напрями, різна зброя, різний захист. Це проявляється і в технологіях, і в системах радіоелектронної боротьби, і в морських дронах тощо», – сказав Володимир Зеленський ([Офіс Президента України](#)).

Під час зустрічі говорили про те, як можна зробити процес упровадження наукових розробок в оборонно-промисловому комплексі більш ефективним і швидким. Глава держави доручив Міністерству з питань стратегічних галузей промисловості налагодити тіснішу комунікацію з науковцями. За його словами, це дасть змогу безпосередньо обговорювати, а також масштабувати найбільш актуальні технології та розробки.

Окрема увага – підвищенню суспільного статусу вчених. Володимир Зеленський зазначив, що важливо збільшувати підтримку науковців, зокрема виплачувати матеріальну винагороду за авторські винаходи та новітні розробки.

«Це абсолютно талановиті люди, яким можна й потрібно давати максимальну кількість чинників, що мотивують. Щоб люди залишалися в Україні не тільки через любов, патріотизм. Безумовно, це дуже важливо. Але має бути не лише це», – наголосив Президент.

Глава держави також ознайомився з презентацією оборонних досліджень і розробок українських науковців.

([вгору](#))

Додаток 2

17.05.2025

Зеленський з нагоди професійного свята відзначив науковців держнагородами

Президент нагородив орденом князя Ярослава Мудрого V ступеня професора кафедри Львівського національного університету імені Івана Франка Василя Нора ([ukrinform.ua](#)).

Ордена "За заслуги" II ступеня глава держави удостоїв інженера-конструктора Антона Анпілогова, заступника директора Інституту проблем реєстрації інформації Національної академії наук України Олександра Додонова і начальника відділу науково-виробничого підприємства "Хартрон-Аркос ЛТД" Акціонерного товариства "Хартрон" Сергія Олійника.

Також 22 наукових працівників удостоєні ордена "За заслуги" III ступеня.

Орденом княгині Ольги II ступеня глава держави відзначив старшого наукового співробітника Інституту фізики Національної академії наук України Людмилу Держипольську, професора кафедри Львівського державного університету безпеки життєдіяльності Олену Лавренюк і завідувача відділу Інституту історії України Національної академії наук України Ларису Якубову.

Ордена Данила Галицького удостоєні старший технік відділення раціоналізаторської та винахідницької роботи центру Головного центру Державної прикордонної служби України, сержанта Павло Биков, сержанти-інструктори відділення центру Головного центру ДПСУ Олександр Гребень та Євген Марк, а також інженер, механік, солдат Національної гвардії України Антон Журба, начальник відділу – головний науковий співробітник Національної академії ДПСУ імені Богдана Хмельницького полковник Дмитро Купрієнко та інженер, лейтенант НГУ Олександр Сініченко.

Крім того, Президент нагородив медаллю "За працю і звитягу" доцента кафедри Національного університету "Львівська політехніка", конструктора Олександра Качура, інженера-конструктора Вадима Ланчинського і методиста відділу Українського державного університету імені Михайла Драгоманова Ірину Ципнятову.

Почесне звання "Заслужений винахідник України" глава держави присвоїв завідувачу кафедри Національного транспортного університету Володимирі Мусійку і начальнику відділу державного підприємства "Конструкторське бюро "Південне" імені М. К. Янгеля" Євгенію Харченку.

Також 19 наукових працівників [Президент](#) удостоїв почесного звання "Заслужений діяч науки і техніки України", п'ятьох - почесного звання "Заслужений працівник промисловості України" і сімох - "Заслужений працівник освіти України".

Як повідомлялося, День науки в Україні відзначають щороку у третю суботу травня згідно з указом Президента від 14 лютого 1997 року.

([вгору](#))

Додаток 3

14.05.2025

О. Плакіна

Віталій Кличко відзначив столичних вчених за внесок у розвиток науки України

Відзнаки отримали науковці, зокрема, за дослідження, пов'язані зі зміцненням обороноздатності та безпеки України. Також за розробку та реалізацію державних програм щодо розвитку відновлюваної енергетики, фармацевтичної промисловості та оптимізацію вентиляції тунелів метрополітену ([Вечірній Київ](#)).

Відзначили й дослідження в напрямі аналізу та прогнозу розвитку економічної ситуації та промисловості столиці.

«Цей день про тих, хто присвятив своє життя науці. Але не можна не згадати і про молоде покоління, від якого залежить майбутнє України. Саме молодь буде розвивати наукові традиції та збагачувати наш потенціал. Також не може не тішити те, що відзнаки отримали представники Національної академії наук України та її інститутів.

Під час війни внесок науковців у безпеку держави зростає в рази, багато досліджень та вдосконалень спрямовані саме на нашу перемогу», — зазначив президент Національної академії наук України, доктор фізико-математичних наук, академік Загородній Анатолій.

Грамоти та подяки отримали не тільки працівники наукової сфери з багаторічним досвідом, але й ті, хто активно розвивається у цій сфері та вже має значні напрацювання.

«Я займаюся моделюванням електромагнітних, гідродинамічних, теплових процесів. Є різні напрямки досліджень, якими ми займаємося, зокрема це електрошлакове наплавлення, переробка алюмінієвих відходів тощо. Одразу після випуску з університету я пішов на аспірантуру в Інститут електродинаміки, де так і продовжую працювати, проте з перервою.

З 2022 року я був мобілізований до Сил оборони та знову повернувся до наукової роботи. На мою думку, зараз розвиток науки є критично важливим, адже це те, на чому тримається та розвивається промисловість. Для того, щоб бути конкурентною державою на світовому ринку ми повинні розвивати свою науку, а не бути лише споживачами з закордону», — розповів старший науковий співробітник Інституту електродинаміки НАН України Олексій Бондар.

Науковці, яких відзначили, наголошують, що важливим аспектом дійсно є підтримка та оцінка їхньої діяльності. Це стимулює до нових досліджень та відкриттів.

«Сьогодні я представляю молодих вчених. Дуже приємно, коли нас запрошують на такі заходи, адже така підтримка є стимулом для подальшого розвитку нашої діяльності. Дякуємо організаторам та тим, хто оцінив наші здобутки. Спеціалізація нашого інституту — гідробіологія, але ми займаємося і водоростями, і рибами. А я наразі працюю над проєктом щодо екосистемних послуг та їхнього впровадження», — поділилася співробітниця Інституту гідробіології Інна Незбрицька.

Олександра ПЛАКІНА, «Вечірній Київ»
([вгору](#))

20.05.2025**Інтеграція до європейського дослідницького простору: місія здійснення**

У заході взяли участь запрошені поважні гості, серед яких – **Денис Курбатов**, заступник міністра освіти і науки України. Денис Ігорович відзначив, що результати участі українських науковців та інноваторів у рамковій програмі «Горизонт Європа» вже перевершили показники попередньої програми «Горизонт 2020». Це свідчить про активність та успішність українських дослідників на європейському рівні ([Національний фонд досліджень України](#)).

Про стратегічні плани Європейської комісії щодо розвитку Європейського дослідницького простору розповіла керівниця відділу міжнародного співробітництва RTD 03 **Кароль Мансель-Бланшар**. Зокрема, планується ухвалити закон про європейський дослідницький простір, який передбачає створення нормативної бази, досягнення фінансування науки на рівні 3% ВВП, узгодження наукових пріоритетів країн-членів ЄС та сприяння обміну знаннями й грантовими можливостями, зокрема для України.

Окрім того, планується залучати Україну у програми (наприклад, з енергетики), які допоможуть відбудувати країну. Також буде надано додаткові стипендії для переміщених українських дослідників.

Штефан Шльойнінг, керівник програм співробітництва Представництва ЄС в Україні, наголосив на критичній важливості досліджень і інновацій для економіки та суспільства, і підкреслив, що ЄС був і залишається надійним партнером України: *«Україна перебуває у дуже складній ситуації, проте демонструє силу, стійкість і готовність боротися за свою свободу. З перших днів повномасштабного вторгнення ЄС став пліч-о-пліч з Україною. Ми підтримуватимемо Україну стільки, скільки буде потрібно»*.

Європейський дослідницький простір, за словами Штефана Шльойнінга, відкриває шлях до ринку ЄС і фінансування, а також забезпечує науковцям вільний доступ до технологій.

Голова парламентського підкомітету Верховної Ради України з питань науки та інновацій **Валерій Колюх** підкреслив, що інтеграція України до європейського дослідницького простору є одним із стратегічних пріоритетів країни. Ініціативи НФДУ, відкриття Офісу Горизонт Європа в Україні та активна участь науковців у грантових програмах ЄС підтверджують спроможність України бути рівноправним партнером у європейській науковій спільноті.

«Наше завдання – створити для науковців та інноваторів умови, за яких вони зможуть отримати гідну підтримку й реалізувати свої ідеї», – наголосив він.

Комітет ВР з питань освіти, науки та інновацій підготував законопроект щодо розвитку дослідницької інфраструктури та підтримки молодих учених. Цей законопроект уже включено до порядку денного сесії парламенту.

Голова Національного Фонду досліджень України **Оксана Кісь** нагадала, що Фонд створено науковцями для науковців за кращими європейськими стандартами. Основне завдання Фонду – створити умови, за яких українські вчені зможуть реалізувати свій потенціал.

Про ефективність роботи нової інституції свідчать цифри: з 2020 року проведено дев'ять конкурсів наукових досліджень і розробок, за їх результатами науковці отримали 1,9 млрд грн грантової підтримки. Близько 2900 вчених отримали необхідні для наукових досліджень матеріали, обладнання і – гідну оплату праці.

«Ми щиро працюємо в інтересах українських учених, – наголосила Оксана Кісь. – Пишаюся і захоплююся кожним науковцем і кожною науковицею, які продовжують працювати в Україні і для України. Фонд намагається знаходити всі можливості, щоб підтримувати цих дослідників».

НФДУ продовжує вдосконалювати принципи фінансування, посилює вимоги до академічної доброчесності, будує інститут наукової репутації. Саме інститут наукової репутації, за словами голови Фонду, може стати щепленням від токсичних проблем українського академічного середовища.

«Національний фонд досліджень України – молода інституція, не обійшлося без помилок, але ми готові ці помилки виявляти і виправляти», – наголосила пані Оксана.

Виконавча директорка Національного фонду досліджень України **Ольга Полоцька** наголосила на ключовій ролі науки в умовах воєнного стану. Інноваційні технології і розробки допомагають рятувати життя, відновлювати постраждалі від війни регіони, розв'язувати проблеми нестачі енергії тощо. *«Наука є фундаментом нашого майбутнього, – наголосила пані Ольга. – Підтримка вітчизняних досліджень допомагає розвивати потенціал суспільства. Це не просто наша стратегічна ціль, це послідовний рух до перемоги».*

Усе це було б неможливим без постійної підтримки, чіткого бачення та готовності до співпраці з боку європейських партнерів. *«Наш захід є визнанням того, що все можливо, коли люди об'єднуються, мають спільне бачення майбутнього, стійкість та єдність», – зазначила Ольга Олександрівна.*

Окремо вона відзначила діяльність Офісу Горизонт Європа в Україні, який функціонує на базі НФДУ завдяки підтримці Європейської комісії й за півтора року досяг значних результатів. Офіс став сполучною ланкою між українською та європейською науковими спільнотами, містком до ресурсів, знань і співпраці.

«Звертаюсь до всіх учасників нашого заходу. Ваша робота цінна, ваша стійкість визнана, ваш внесок важливий для спільного мирного майбутнього», – наголосила Ольга Полоцька.

Під час заходу також обговорили можливості співпраці з Об'єднаним дослідницьким центром ЄС (JRC), новим європейським Баугаузом та програмою «Креативна Європа».

Про роль IP офісу у створенні сприятливого середовища для інновацій та досліджень в Україні у контексті євроінтеграції говорила **Олена Орлюк**, керівниця Українського національного офісу інтелектуальної власності та інновацій. Про особливості роботи Офісу Горизонт Європа в Україні розповів його очільник **Ігор Таранов**.

Професор Київського національного університету імені Тараса Шевченка **Геннадій Казакевич** представив спільний українсько-швейцарський науковий проєкт у галузі історії, що став переможцем у конкурсі «Спільні українсько-швейцарські проєкти з виконання наукових досліджень: Конкурс проєктів 2023». Він підкреслив, що участь у грантових програмах є єдиною можливістю виживання для українських науковців, особливо в соціогуманітарній сфері.

Ганна Галан, головна фахівчиня ЦГЗ МОЗ України, поділилася історією успіху Центру громадського здоров'я МОЗ України у реалізації проєкту PIECES, який сприяв зміцненню системи громадського здоров'я в Україні.

Захід став платформою для обміну досвідом, налагодження нових партнерств та обговорення перспектив інтеграції України до європейського дослідницького простору. Об'єднавши ключових стейкхолдерів, він продемонстрував спільну налаштованість на глибшу співпрацю, відкрив нові можливості для розвитку, окреслив стратегічні пріоритети та надихнув на подальші кроки. В умовах війни наука залишається потужним інструментом відновлення, стійкості та міжнародного партнерства, а відкритість європейського дослідницького простору до України – це не лише акт солідарності, а й інвестиція у спільне майбутнє.

Ми вдячні всім учасникам заходу за активну участь та зацікавлення.

Переглянути відеозапис події можна на [YouTube](#) ([вгору](#))

Додаток 5

15.05.2025

До Дня науки в Україні в КУП НАНУ відбувся круглий стіл «Наука і право в Україні: виклики в умовах воєнного стану»

Захід пройшов у змішаному форматі (онлайн, офлайн) у формі глибокої фахової дискусії, яка продемонструвала не лише високий рівень обізнаності учасників, а й прагнення до змін та правового оновлення в умовах триваючої війни ([Київський університет права](#)).

Розпочався круглий стіл із вшанування пам'яті загиблих хвилиною мовчання. Із вітальним словом до присутніх звернувся ректор КУП НАНУ професор **Юрій БОШИЦЬКИЙ**, який наголосив, що сучасна правова система України проходить суворе випробування війною — як з погляду нормативного наповнення, так і з точки зору етичних та гуманітарних викликів. Він акцентував увагу на важливості збереження і розвитку наукової думки як складника опору агресії та відновлення справедливості.

До учасників круглого столу звернувся з вітальним словом Президент Національної академії наук України **Анатолій ЗАГОРОДНІЙ**.

Проректор з наукової роботи **Іван КАЙЛО** виступив з доповіддю на тему «Наука і право: у пошуках справедливості у XXI столітті», підкресливши, що саме симбіоз науки та права здатен сформулювати відповідь на фундаментальні виклики нашого часу.

Змістовною була доповідь академіка **Юрія БАУЛІНА**, який зазначив, що реалії сьогодення вимагають негайної реакції на зміни: правотворча діяльність має оновлюватися, зокрема шляхом рекодифікації національного законодавства.

Про щоденні виклики у практиці судочинства розповів **Олександр СЕРЬОГІН**, в.о. керівника секретаріату Вищої ради правосуддя. Він зупинився на важливих аспектах доброчесності суддів, дотримання кодексу суддівської етики, а також загострив увагу на проблемах правосуддя на окупованих територіях та перевантаженні судової системи в умовах війни. Його виступ викликав активну дискусію серед учасників.

Сергій ШМАЛЕНЯ, заступник начальника одного з департаментів Офісу Генерального прокурора України, окреслив виклики, пов'язані із забезпеченням конституційних прав і свобод громадян у процесі відбудови країни, необхідністю залучення іноземних інвестицій, а також правовим захистом ветеранів. Він наголосив на важливості фіксації і розслідування злочинів проти миру та людяності.

Значний інтерес викликала доповідь проректора Національної академії СБУ **Богдана ТИВОДАРА**, який ознайомив присутніх із діяльністю Центру стратегічної комунікації та курсами підвищення кваліфікації для фахівців у сфері нацбезпеки.

Прокурор Офісу Генпрокурора **Антіла КОВЧІ** висвітлив проблему надмірного навантаження на органи досудового розслідування, що значно ускладнює ефективне здійснення правосуддя.

Професор **Руслан ЧОРНОЛУЦЬКИЙ** звернув увагу на брак справедливого діалогу між науковими, державними та нормотворчими інституціями, наголошуючи на потребі налагодження комунікації задля посилення легітимності правових змін.

Соціальний вимір правової допомоги окреслив **Сергій ЧМУТ**, голова благодійного фонду «Країна наших мрій», який розповів про актуальні юридичні проблеми, з якими стикаються волонтерські організації.

Великою приємністю була активна участь у заході аспірантів КУП НАНУ, тому окремий блок круглого столу був присвячений виступам аспірантів. **Роман СЕРГІЄНКО** підняв питання протесту аспірантської спільноти проти нових вимог МОН щодо обов'язкового іспиту після аспірантів другого року навчання. Він аргументовано обґрунтував неконституційність таких змін. Його позицію підтримали й інші молоді науковці.

Аспіранти **Андрій ХОЛОДЕНКО, Роман ЗАХАРЧУК, Владислав ВИШНЕВСЬКИЙ, В'ячеслав ЛИСЕНКО, Сергій БУЛГАКОВ, Сергій ГОРОВЕНКО** виступили з науковими доповідями в рамках їх наукових досліджень.

Студенти КУП НАНУ також долучились до обговорень та ставили цікаві питання гостям та науковцям.

Круглий стіл пройшов у дусі відкритого обговорення, де не оминули й гострих тем. Його підсумком стало ухвалення [Резолюції круглого столу](#), яка містить рекомендації для органів державної влади, наукових установ та громадських організацій щодо удосконалення правової системи України в умовах воєнного стану.

Українська правнича спільнота продовжує демонструвати стійкість, фаховість і здатність до глибокого осмислення трансформацій, необхідних для перемоги і відновлення держави.

Прес-Центр КУП НАН
([вгору](#))

Додаток 6

17.05.2025

Зеленіна О.

Харківська наука як... модульний реактор: за що ми отримали «науковий Оскар»?

<...> У День науки «Громада» цікавилася, якими досягненнями відзначилися харківські вчені... ([Gromada Group](#)).

Почнемо з того, що ваша оглядачка почула наприкінці квітня, будучи гостею на засіданні президії Національної академії наук України (НАНУ).

Ще 2015 року Національна академія наук започаткувала спеціальну програму зі зміцнення обороноздатності та безпеки, яку очолив перший віце-президент НАНУ академік Володимир Горбулін.

Як наголошує президент НАНУ, академік Анатолій Загородній, це дуже важливі для нашої оборони роботи, узгоджені з Міністерством оборони, Генеральним штабом і Міністерством стратегічних галузей промисловості.

Цільова науково-технічна програма оборонних досліджень:

лише за минулий рік у межах цієї програми було виконано 53 проекти, які дістали високу оцінку як військових, так і представників оборонної промисловості.

«Ми працюємо не у відриві від реальних потреб фронту, а у тісній взаємодії з тими, хто ці потреби формує і реалізує, — уточнив президент НАНУ. — Цьогоріч фінансування програми збільшено майже вдвічі, і це дає змогу реалізувати 59 нових проєктів, відібраних на конкурсній основі».

Саме завдяки цьому народжуються нові безпілотники, системи навігації, крилаті ракети, рішення з цифровізації.

Результати роботи охоплюють найрізноманітніші напрями — від безпілотних систем і високоточної зброї до нових матеріалів, авіаційної техніки, боєприпасів і військової медицини. Тут і програмні рішення для керування роєм дронів, і технології для виявлення вибухонебезпечних предметів та картування мінних полів, і алгоритмічне забезпечення для наведення ракет, і нові полімерні матеріали...

«Ми також накопичуємо знання та розробляємо нові технології, необхідні для створення низьковуглецевого сталого джерела базової енергії, яке допоможе захистити планету для майбутніх поколінь. Нашому світу потрібна термоядерна енергія»,

— сказав президент НАНУ.

Додамо: можливо, це покладе край першопричинам більшості світових воєн — за енергоресурси...

[Повний текст](#)
([вгору](#))

Додаток 7

26.05.2025

Замість порошу – кисень

Чому команда обрала саме цю тему, нам розповів завідувач кафедрою електричного транспорту та тепловозобудування ХПІ, професор Борис Любарський ([Національний фонд досліджень України](#)).

«До мене звернулися колеги, які розв’язують проблеми метання на альтернативних зарядах для заміни порошу, — пояснив Борис Григорович. — Їх цікавило, чи можливо автоматизувати роботу міномету, що використовує суміш пропану з киснем для метання».

Команда Бориса Любарського мала досвід автоматизації різних процесів для цивільних задач, тому вирішила спробувати. «Основною проблемою масового виробництва боєприпасів є нехватка порошу та вибухівки, — продовжив розповідь співрозмовник. — Тому розробка міномету, що здійснює метання за допомогою кисню, який виробляється з повітря, та пропану, що продається на звичайних газових заправках в Україні, справді має сенс».

Як саме, за задумом, повинен працювати міномет?

За словами вченого, для метання потрібне потужне джерело енергії. Дослідники з Харківської політехніки використовують для метання енергію, що виділяється в результаті згорання пропану з киснем. «Але ми реалізовуємо не повільне, а миттєве згорання палива, що відбувається у

режимі детонації, – пояснив Борис Любарський. – Всі знають, що детонація у двигуні внутрішнього згорання призводить до руйнування поршня. Таке руйнування викликане дуже високими тиском і температурою, що виникають у результаті детонації. Ми ж, навпаки, використовуємо згорання для ефективного метання».

Завдання команди – автоматизувати процес подачі горючої суміші та її запалення. «Ми вирішуємо питання чіткого дозування суміші, – каже вчений. – Кількість суміші дозується залежно від дальності пострілу. Розробляємо автоматизовану систему подачі палива, яка враховує кут нахилу ствола міномета та дальність від міномету до цілі»

Також дослідники розв’язують питання автоматизованого наведення міномету. Це дозволить мінометному розрахунку наводити міномет на ціль без додаткових розрахунків. Інакше кажучи – бійці зможуть економити час, який в умовах бою – безцінний.

Що ж зроблено на сьогодні?

Борис Григорович розповів, що виконавці проекту експериментально перевірили фізичний принцип пострілу горючим зарядом в режимі детонаційного згорання та дослідили фізичні процеси, що відбуваються під час пострілу.

Розроблено декілька варіантів електромеханічного приводу міномета: за схемою обертання та схемою нахилу. Також розроблено систему демпфування віддачі, що виникає під час пострілу. Здійснено розрахунок, спроектовано та розроблено систему електромагнітного утримання міни в каналі ствола міномету під час формування газодетонаційного заряду.

Де найкраще застосувати результати проекту?

На це запитання вчений відповів, що нові міномети найдоцільніше використовувати на роботизованих наземних платформах для здійснення пострілу димовими мінами. Це дозволить військовим та цивільним створювати димові завіси для виконання своїх задач.

Проект виконують досвідчені (і сміливі!) науковці з різних напрямків технічних наук. У команді: Борис Любарський, дослідник електромеханічних систем та систем запалення; Сергій Кривошеєв та Олександр Єресько, фахівці з розробки автоматичних електромеханічних та електронних приладів; Ігор Поляков та Віталій Галиця, які мають великий досвід прикладних досліджень та експериментів.

Попри щоденні обстріли й повітряні тривоги, вчені намагаються працювати максимально ефективно. «Під час випробувань на полігоні уважно стежимо за повітряною обстановкою, щоб не помітили розвідувальні дрони, – каже Борис Григорович. – Роботу не зупиняємо навіть під час повітряних тривог, розуміємо, що наша розробка потрібна для оборони країни».

Світлана ГАЛАТА

([вгору](#))

20.05.2025

Михайло Федоров: Новий технологічний геймченджер вже існує, і скоро ви точно про нього дізнаєтесь

«Зараз уже можемо сказати, що дрони перевернули війну. FPV, коптери та інші БпЛА існували й до повномасштабного вторгнення, але їх не використовувалися для сучасної доктрини війни. Це називається “ринкотворчі інновації”. Вони з’являються знизу, коли певні групи людей починають використовувати те, що вже існувало, але не застосовувалося для певних цілей. Потім держава формує правила гри, створює умови, де це перетворюється у велику сферу і ринок», — зазначив Михайло Федоров ([Міністерство цифрової трансформації України](#)).

Віцепрем’єр зазначив, що цим шляхом пішли і в напрямі дронів: сформували політики, відкрили ринок, створили найкращі у світі умови. Як результат — уже зараз понад 500 компаній займаються дронами, а у 2022 році їх було всього 7.

Також Михайло Федоров зазначив, що новий технологічний геймченджер вже існує, і він теж пов’язаний із дронами. Його застосування призведе до нового етапу війни. Головне питання: хто першим дійде до розвитку цієї технології. Також міністр зазначив, що він розглядає не одну технологію, а одразу кілька продуктів, які дадуть зміни на полі бою.

«Перед нами багато викликів: важливо збивати КАБи, знайти засоби проти оптоволокна, перевести всю логістику на НРК, закуповувати більше дронів з донаведенням, а також перевести операторів дронів з поля бою, бо росія на них особливо полює», — додав Михайло Федоров.

Більше з виступу Михайла Федорова [за посиланням](#).
([вгору](#))

01.05.2025

Гранти, маркетплейс і геймченджери війни: Михайло Федоров про два роки роботи Bravel

Сьогодні на платформі зареєстровано 3 600+ розробок від 1 500+ компаній. Це БпЛА, РЕБ, наземні роботи, продукти у сфері кібербезпеки та інші технології. Завдяки роботі Bravel в Україні з’явилися тисячі розробок, яких не було до цього: дрони з донаведенням, дрони-перехоплювачі, лазери, керовані боєприпаси тощо ([Міністерство цифрової трансформації України](#)).

«Усе швидко змінюється. Те, що працювало три місяці тому, може вже не працювати. Дрони, яких не було пів року тому, сьогодні знищують найбільше. Наше завдання — будувати таку платформу, яка дає змогу швидко знаходити рішення та реагувати на зміни на полі бою. І дуже

важливо прогнозувати, щоб знаходити ці рішення швидше, ніж ворог», — наголосив Михайло Федоров.

Сьогодні кластер видав 540+ грантів на загальну суму 2,2+ млрд грн. Brave1 починав з грантів для компаній, які займають дронами, а сьогодні — видає гранти на створення крилатих та балістичних ракет. Також працюємо над грантами для виробництва вибухових речовин.

У фокусі на 2025 рік — розробка ракет, лазерів, CRPA-антен, а також рої дронів, надводні та підводні дрони, розробки на базі штучного інтелекту, антишахеда та анти-КАБи.

На базі кластера Brave1 також запустили [Brave1 Market](#) — маркетплейс новітніх технологій для українських військових. Він допоможе військовим швидше й простіше знаходити потрібні технології та розв'яже проблему шерингу ефективних технологій.

Більше про результати роботи Brave1 та плани у сфері defence tech — у [повному інтерв'ю Михайла Федорова](#).

([вгору](#))

Додаток 10

27.05.2025

Українці розробили гідрогелеву пов'язку нового покоління, екзоскелет та дизайнерські накладки на протези

Студенти та науковці КПІ ім. Ігоря Сікорського з ФБМІ, ФЕЛ, НН ММІ подали 20 проєктів і серед переможців є інноваційні розробки політехніків. Зокрема,

Проєкт «Раніопак» — 1 місце у секції «Тканинна та регенеративна інженерія» та нагорода від фонду Genesis for Ukraine у розмірі 1000 доларів ([Світ](#)).

Гідрогелева пов'язка нового покоління, що лікує рани та опіки за допомогою ізо-альфа кислот, секція «Тканинна та регенеративна інженерія, штучні органи та трансплантація».

Проєкт «CARBO» — 1 місце у секції Sikorsky Junior. Екзоскелет для реабілітації пацієнтів із порушенням опорно-рухового апарату (Addex Community, НН Механіко-машинобудівний інститут, КПІ ім. Ігоря Сікорського, Центр протезування та реабілітації).

Проєкт «NeoCover» — спеціальна нагорода від компанії Eram за дизайнерські накладки на протези (Addex community, НН ММІ, ФБМІ, Центр протезування та реабілітації).

Серед цікавих проєктів також біопринтер і велокріплення для людей з ампутацією верхньої кінцівки.

<...> На форумі серед спікерів і журі було потужне представництво багатьох стейкхолдерів: вітчизняних і міжнародних компаній Eram, OBRIO, arprflame тощо, інноваційних компаній-виробників, фондів Genesis for

Ukraine, МОН, фахівців органів державної влади, Національної академії медичних наук України, медичних установ тощо.

([вгору](#))

Додаток 11

08.05.2025

Стартує конкурс інноваційних проєктів у сфері MilTech та технологій подвійного призначення

([Світ](#)).

Тематика проєктів:

безпілотні бойові системи та роботизовані платформи;
автономні рішення для наземних, повітряних і морських операцій;
наступальні та оборонні технології;
інновації для підвищення ефективності дій на полі бою;
системи управління та зв'язку;
розробка сенсорів, радарів, камер, каналів передачі даних;
програмне забезпечення для місій та роїв дронів;
інтелектуальні системи для планування, навігації та координації;
штучний інтелект у MilTech;
рішення на основі ШІ для розвідки, РЕБ, аналізу цілей та даних;
технології подвійного призначення;
цивільні рішення, що можуть бути адаптовані для оборонних задач.

Три переможці конкурсу виступлять на Defense Tech Demo Day у Кремнієвій долині (онлайн).

Запрошуються студенти, аспіранти, молоді науковці, стартапи та інженерні команди, розробники технологій подвійного призначення, підприємці та дослідники.

Онлайн-форма реєстрації учасників:

https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLSe26BhJbeBa_CklXzCvf6Y5TQj6_8vivzFqHKzLBfnO7DuCPA/viewform?fbclid=IwZXh0bgNhZW0CMTAAYnJpZBEhNGNwdFZieUIHUVhOT3RHdwEeSheH9aofcl2y06gYS9XmhXpSnufc2Gzyf7jl56hGc9gXNWFHhOFhsi3eUg8_aem_f3yxWYX8msbybY1OzCrD1w

Дедлайн подачі: до 12 червня 2025 року, 23:59

Детальніше можна прочитати тут:

<https://www.startup-news.info/defense-tech-demo-day/...#gsc.tab=0>

([вгору](#))

Додаток 12

27.05.2025

Представлено фінальний звіт європейських експертів PSF-аналізу щодо дослідницької інфраструктури України

([Міністерство освіти і науки України](#)).

У 2021 році Міністерство освіти і науки України досягло домовленості з Генеральним директором з досліджень та інновацій Європейської комісії щодо реалізації PSF-підтримки **за чотирма ключовими напрямками**:

1. ефективне управління дослідницькою інфраструктурою;
2. створення дієвої системи фінансування;
3. впровадження відкритої науки та принципів FAIR;
4. міжнародна інтеграція інфраструктур.

Реалізацію проєкту розпочали у 2024 році.

Протягом року європейські експерти провели понад 70 онлайн-інтерв'ю з представниками української науково-інноваційної екосистеми, зокрема органів державної влади, закладів вищої освіти, наукових установ, громадських організацій та бізнесу.

Захід відкрив генеральний директор директорату розвитку науки МОН **Григорій Мозолевич**. З вітальним словом виступила **Signe Ratso**, заступниця генерального директора з досліджень та інновацій Європейської комісії. Структуру, методологію основні напрями та рекомендації фінального звіту представили **Dr. Jana Kolar** (Словенія), голова експертної панелі, та **Manfred Spiesberger** (Австрія), дослідник Центру соціальних інновацій (ZSI).

Провідні експерти також презентували аналітику й **рекомендації з чотирьох напрямів**:

1. **ефективне управління ДІ** — Dr. Sven Fahrner (Німеччина);
2. **фінансування ДІ** — Dr. Hanifeh Khayyeri (Швеція);
3. **впровадження відкритої науки та принципів FAIR** — Dr. Damien Lecarpentier (Фінляндія);
4. **міжнародна інтеграція інфраструктур** — Prof. Agnieszka Grazyna Zalewska (Польща).

Учасниками події стали представники органів влади, закладів вищої освіти, наукових установ, дослідницької спільноти, громадських організацій та бізнесу.

Чому це важливо для України

Попри складні умови повномасштабної війни, Україна демонструє стратегічне бачення, розглядаючи дослідницьку інфраструктуру як рушійну силу для відновлення, інновацій і економічного зростання.

Звіт фіксує **виклики**, з якими стикається національна система: застаріла нормативна база, фрагментована структура фінансування, складнощі в закупівлях наукового обладнання, відсутність повноцінного відкритого доступу до ДІ тощо.

Що дає реалізація рекомендацій

Упровадження рекомендацій PSF дасть змогу:

- оновити законодавство та підвищити автономію ДІ;
- оптимізувати фінансування та зменшити адміністративне навантаження;

- розробити **національну дорожню карту ДІ** та систему моніторингу;
- посилити інтеграцію України в програми **Horizon Europe**;
- активізувати співпрацю з науковою діаспорою та міжнародними партнерами;
- створити мотиваційне середовище для молодих дослідників;
- розвинути зв'язки між наукою та бізнесом, зокрема у форматі створення консорціумів.

Що далі

- розгляд та імплементація звіту на національному рівні (МОН, інші центральні органи виконавчої влади, НФДУ, Нацрада, Кабінет Міністрів України);
- підготовка та затвердження **національної дорожньої карти дослідницької інфраструктури**;
- удосконалення фінансових механізмів і підтримки ДІ;
- поширення найкращих європейських практик відкритої науки;
- ширше залучення українських установ до ініціатив ЄС та міжнародного наукового співробітництва.

Ознайомитися з фінальним звітом можна на [сайті](#) Європейської комісії.

Читайте також: [Зміцнення інституційних можливостей та національних мереж для сприяння участі України в ЄДП: «Офіс Горизонт Європа в Україні» провів круглий стіл \(вгору\)](#)

Додаток 13

12.05.2025

Євроінтеграція науки: розпочалася підготовка Дорожньої карти інтеграції України до ЄДП на 2025–2027 роки

12 травня 2025 року відбулося перше засідання Робочої групи з формування Дорожньої карти інтеграції України до Європейського дослідницького простору (ЄДП) на 2025–2027 роки. Відповідну робочу групу створено наказом МОН від 30 квітня 2025 року № 656. Захід організовано Міністерством освіти і науки України в онлайн-форматі ([Міністерство освіти і науки України](#)).

У засіданні взяли участь представники центральних органів виконавчої влади, Національної та галузевих академій наук, Національного фонду досліджень України, структурних підрозділів МОН, а також партнери з Європейської комісії.

Робочу групу очолює генеральний директор директорату розвитку науки МОН **Григорій Мозолевич**, який відкрив засідання та зазначив: *«Інтеграція України до Європейського дослідницького простору — це не лише стратегічний курс, а й практичний інструмент для оновлення науково-інноваційної системи України. Формування нової Дорожньої карти дасть*

змогу узгодити наші цілі з європейськими підходами та забезпечити реальну участь у спільних дослідницьких ініціативах. Україна вже має досвід підготовки й реалізації схожого документа. Новий цикл — це можливість зміцнити довіру міжнародних партнерів, посилити видимість української науки та інтегруватися в пріоритети ЄС на період 2025–2027 років».

З вітальним словом до учасників звернувся також **Фредерік Сондергаард**, фахівець з питань політики Генерального директорату з досліджень та інновацій Європейської комісії. Він відзначив стратегічну важливість розроблення Дорожньої карти в контексті загальних євроінтеграційних процесів. Окремо наголосив на значних успіхах України в інтеграції до Європейського дослідницького простору — передусім завдяки постійній участі в програмах «Горизонт 2020» та «Горизонт Європа». Фредерік Сондергаард також запевнив у подальшій підтримці з боку Європейської комісії у сфері науки та інновацій.

Ключовим елементом зустрічі стала презентація концепції другого Політичного порядку денного ЄДП на 2025–2027 роки, яку представила експертка Єврокомісії **Кароліна Канібано**. Учасники ознайомилися з оновленими пріоритетами дослідницької політики ЄС, зокрема з 11 структурними політиками та 8 спільними діями, ухваленими Радою ЄС 28 лютого 2025 року.

Обговорення було зосереджене на тому, як врахувати цілі та очікувані результати Порядку денного під час підготовки української Дорожньої карти.

До учасників із завершальним словом звернувся **Єгор Пивоваров** — науковий радник Представництва ЄС в Україні. Він привітав створення Робочої групи та зазначив, що оновлення Дорожньої карти прискорить євроінтеграційні процеси й матиме позитивний вплив на розвиток системи науки та інновацій України.

Інтеграція України до ЄДП є важливим складником євроінтеграційного курсу держави. **Розроблення нової Дорожньої карти дасть змогу:**

- послідовно посилювати екосистему науки та інновацій;
- забезпечити відповідність політикам і стандартам ЄС;
- створити умови для повноцінної участі у спільних програмах і проєктах Європейського Союзу;
- підвищити міжнародну видимість України як партнера в реалізації політики ЄДП.

Нагадаємо, попередню Дорожню карту було затверджено наказом МОН від 10 лютого 2021 року [№ 167](#) на виконання Плану заходів з імплементації Угоди про асоціацію між Україною та ЄС.

([вгору](#))

Аналітичні дані з наукової звітності університетів за 2019–2023 роки

Ці дані було зібрано через Національну науково-інформаційну систему (далі – Система), оброблено та візуалізовано засобами Google Looker Studio. Вперше вони стали відкритими для широкої аудиторії — представників академічної спільноти, органів державної влади, громадськості та всіх, хто зацікавлений у прозорому й об'єктивному аналізі стану університетської науки в Україні ([Державна науково-технічна бібліотека України](#)).

Публічна презентація відбулася в межах урочистого заходу до Дня науки України в Запоріжжі.

Під час заходу були вперше публічно продемонстровані результати, а також відзначено університети, які продемонстрували високі досягнення за низкою аналітичних критеріїв, зокрема:

- частка наукових працівників, які працюють за основним місцем роботи;
- відсоток молодих учених у структурі наукового персоналу;
- відносний показник реалізації дослідницьких проєктів на замовлення бізнесу;
- відносний обсяг залучення міжнародного грантового фінансування;
- підтримка українських наукових журналів, які індексуються в базах даних Scopus/WoS та забезпечують безкоштовну публікацію для українських авторів.

Наголошуємо, що йдеться не про показники атестації наукової діяльності, а про комплексну аналітику, побудовану на відкритих даних звітності, що дозволяє глибше оцінити реальний стан та динаміку розвитку науки в українських університетах.

Проєкт реалізовано в межах розвитку національної науково-інформаційної системи, що підтримується ДНТБ України як виконавцем державного проєкту зі створення цифрової екосистеми відкритої науки.

Ми продовжуємо працювати над тим, щоб наукова діяльність в Україні була максимально відкритою, прозорою та ефективною.

([вгору](#))

15.05.2025

Рейтинг українських університетів за показниками Scopus 2025 року

База даних Scopus постійно індексує понад 30 тисяч періодичних і неперіодичних наукових видань з технічних, медичних і гуманітарних наук. До цієї бази потрапляють публікації наукових журналів, матеріали конференцій, книжкових видань тощо ([Освіта.ua](#)).

У рейтинговій таблиці українські університети ранжовані за індексом Гірша – кількісним показником, що базується на числі наукових публікацій і кількості їх цитувань.

Згідно з результатами рейтингу 2025 року найвищий індекс Гірша серед українських закладів вищої освіти має Київський національний університет ім. Шевченка.

Друге місце рейтингу Scopus посідає Харківський національний університет ім. Каразіна. На третій позиції – Львівський національний університет ім. Франка.

Четверту сходинку рейтингу обійняв Сумський державний університет.

На п'ятому місці рейтингу найбільш цитованих освітніх закладів розташувався Національний технічний університет «Київський політехнічний інститут ім. Сікорського».

Шосту сходинку рейтингу Scopus посів Одеський національний університет ім. Мечникова.

Львівський національний медичний університет ім. Данила Галицького обійняв сьому позицію рейтингу.

Восьме місце має Чернівецький національний університет ім. Федьковича, а дев'яте – Національний університет «Львівська політехніка».

Замикає першу десятку рейтингу університетів за показниками бази даних SciVerse Scopus Прикарпатський національний університет ім. Стефаника.

<...> Дані рейтингу актуальні станом на 5 травня 2025 року. У рейтинг включено лише ті заклади вищої освіти, що мають у Scopus окремі Affiliation ID в офіційному переліку та відповідають на пошуковий запит «Ukraine» у полі пошуку «Affiliation Search». У список не включено заклади, що мають значення індекса Гірша менше ніж 1.

Індекс Гірша дорівнює N, якщо науковець чи науковий заклад опублікував N наукових статей, кожна з яких була процитована щонайменше N разів, а решта ж статей були процитовані менше, ніж N разів. Наприклад, Київський національний університет ім. Шевченка має індекс, що дорівнює 139: це означає, що цей заклад опублікував 139 наукових статей, кожна з яких процитована щонайменше 139 разів. Інші ж статті університету ім. Шевченка були процитовані менше ніж 139 разів.

[Scopus](#) – бібліографічна і реферативна база даних, а також інструмент для відстеження цитованості статей, опублікованих у наукових виданнях. Розробником і власником Scopus є видавнича корпорація Elsevier. Дані Scopus, окрім іншого, використовують для складання деяких рейтингів провідних університетів світу, наприклад Times Higher Education або QS World University Rankings.

[Повний текст](#)
([вгору](#))

23.05.2025

WORLD UNIVERSITIES WEB RANKING 2025

Рейтинг покликаний надати студентам, викладачам та науковцям інформацію про мережеву популярність 14 тис. навчальних закладів усіх країн світу. Згідно з методикою використовуються оцінки доменів з мінімальним трастовим потоком (55%), дані глобального рейтингу Similarweb (35%), відомості про доменний авторитет Moz (5%), а також Majestic Trust Flow (5%). Цьогоріч в рамках складання UniRank оцінювались біля 200 українських ЗВО. Найпопулярнішими з них виявились: Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Національний технічний університет «Київський політехнічний інститут ім. Сікорського», Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна, Львівський національний університет імені Івана Франка, Національний університет «Львівська політехніка, Національний університет «Києво-Могилянська академія», Сумський державний університет, Національний університет біоресурсів і природокористування України, Український католицький університет, Прикарпатський національний університет ([Національний репозитарій академічних текстів](#)).

Детальніше: <https://www.unirank.org/ua/>, <https://ukrintei.ua/y/Oxx3r>, <https://ukrintei.ua/y/gYyJH>, <https://ukrintei.ua/y/l0mGE>
([вгору](#))

09.05.2025

Професор навів вражаючі дані щодо перемог України в міжнародних олімпіадах

Так, за роки незалежності, Україна брала участь в олімпіадах 32 рази і здобула 43 золотих, 75 срібних, 58 бронзових медалей. Крім того, у 2021 році посіла четверте місце у командному заліку. За такі показники, на думку Васильєва, українським математиками потрібно ставити пам'ятники за життя ([Світ](#)).

Науковець підкреслив, що реформа системи освіти в Україні триває вже 32 роки, тоді як у Фінляндії вона проходила з 1972 по 1977 роки.

“Пишуть, що фінська освіта, як і раніше, найкраща-найкраща. Оцінок нема, домашніх завдань нема, стресів нема, і всі на позитиві. Ну і нам ще до них дуже далеко. Бо ми все робимо не так, не там, і на негативі. Тобто ще реформувати й реформувати. Головне щоб на ці реформи грошей вистачило. Може й так”, – додає він.

Водночас, Фінляндія брала участь в олімпіадах 51 раз і за цей час здобула 1 золоту, 12 срібних і 57 бронзових медалей. При цьому країна

посідає десь 60+ місце у командному заліку, а найкращі результати були з 1973 десь по 1983 (8-18 місця).

Васильєв також підкреслив, що медалі на олімпіадах дають за математичний результат, а не за якесь місце, як на спортивних змаганнях. Тобто золотих нагород може бути більше ніж одна і це показник того, скільки учень розв'язав задач, а не яке місце посів.

([вгору](#))

Додаток 18

05.05.2025

Видатні діячі освіти і науки отримають довічні та дворічні державні стипендії

([Міністерство освіти і науки України](#)).

Згідно з документами, **5 освітянам** та **4 діячам науки** призначено довічні державні стипендії, ще **24 освітянам** — дворічні:

- **Указ Президента України [№ 253/2025](#)**
- **Указ Президента України [№ 254/2025](#)**
- **Указ Президента України [№ 255/2025](#)**

Указом Президента України від 10 вересня 2011 року №906 «Про державні стипендії для видатних діячів науки, освіти, культури і мистецтва, охорони здоров'я, фізичної культури і спорту та інформаційної сфери» засновано 1200 державних стипендій для видатних діячів основних галузей соціальної сфери. У межах загальної кількості стипендій передбачено по 100 довічних і по 100 дворічних стипендій саме для представників освітньої та наукової галузей.

Серед цьогорічних стипендіатів:

- **12 осіб** — працівники закладів загальної середньої освіти;
- **5 осіб** — представники закладів фахової передвищої освіти;
- **12 осіб** — науково-педагогічні працівники закладів вищої освіти;
- **4 особи** — представники закладів вищої освіти та наукових установ.

Стипендії призначають не лише як фінансову підтримку, а також як визнання державою ролі освітян та наукових діячів у формуванні цінностей, розвитку людського капіталу та національного потенціалу.

([вгору](#))

Додаток 19

21.05.2025

Уряд погодив передання частини бюджетних призначень до НАН України для продовження наукових досліджень у 2025 році

([Урядовий портал](#)).

Йдеться, зокрема, про:

- Інститут магнетизму імені В. Г. Бар'яхтара НАН України;

- Міжнародний науково-навчальний центр інформаційних технологій та систем НАН України;

- Науково-дослідний інститут «Миколаївська астрономічна обсерваторія».

У 2025 році за цими напрямками заплановано виконання як фундаментальних, так і прикладних досліджень, — у галузях енергетики, нанотехнологій, оборонної безпеки, штучного інтелекту, космічної техніки, зокрема:

- дослідження магнітних наноматеріалів і термоелектричних ефектів;
- оборонних технологій;
- контроль космічного простору в оптичному та радіодіапазонах;
- збереження й розвиток меридіанного архіву Миколаївської обсерваторії як об'єкта національного надбання.

Загальний обсяг переданих призначень становить 8 871,2 тис. грн. Кошти перерозподілено в межах бюджетної програми 2201390 «Підтримка пріоритетних напрямів наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок, наукова і науково-технічна діяльність закладів вищої освіти та наукових установ» на користь бюджетної програми 6541030 «Наукова і науково-технічна діяльність наукових установ Національної академії наук України» (видатки розвитку).

Ухвалення цього рішення є продовженням політики підтримки наукового потенціалу реорганізованих наукових установ МОН України та досліджень, що мають стратегічне значення.

([вгору](#))

Додаток 20

09.05.2025

Оновлено підходи до фінансування наукових об'єктів, що становлять національне надбання

([Міністерство освіти і науки України](#)).

За результатами аналізу:

- проведено наукову і науково-технічну експертизу матеріалів установ із застосуванням оновлених критеріїв оцінювання;
- запроваджено нову методику, за якою об'єкти розподілено на чотири основні категорії — залежно від їхнього середнього балу ефективності;
- розроблено методику розподілу фінансування, яка враховує результати експертизи, функціональні особливості об'єкта, потребу в підтриманні належного мікроклімату, ремонті обладнання та інші важливі чинники.
- за результатами визначено оновлені обсяги фінансування на 2025 рік.

Такий підхід дав змогу зосередити державну підтримку на об'єктах, які продемонстрували найвищі показники ефективності, а також врахувати технічний стан установ, їхнє розташування та потреби в персоналі.

Наказом Міністерства освіти і науки України від 2 травня 2025 року [№ 673](#) затверджено оновлені обсяги фінансової підтримки наукових об'єктів, що становлять національне надбання. Загальний обсяг фінансування на 2025 рік збільшено на майже 30%.

МОН і надалі працюватиме над посиленням спроможності відповідальних установ, щоб забезпечити сталий розвиток унікальних наукових об'єктів та їхній внесок у досягнення стратегічних цілей держави.
([вгору](#))

Додаток 21

30.05.2025

МОН продовжує термін подання заявок на підтримку ЦККНО
([Міністерство освіти і науки України](#)).

Проект передбачає:

- оснащення ЦККНО сонячними електростанціями потужністю до 40 кВт;
- модернізацію наукового обладнання;
- оновлення матеріально-технічної бази для забезпечення надійної, сталої роботи дослідницької інфраструктури.

У відборі заявок можуть брати участь ЦККНО, які:

- були утворені та функціонують у закладах вищої освіти, підпорядкованих МОН, з урахуванням вимог [постанови Кабінету Міністрів України від 21 червня 2022 року № 703 «Деякі питання центрів колективного користування науковим обладнанням»](#) (крім вимоги абзацу сьомого пункту 7 Примірного положення про Центр колективного користування науковим обладнанням для ЦККНО, утворених до 21 червня 2022 року);
- зареєстровані в «Модулі аналізу дослідницької інфраструктури» Національної електронної науково-інформаційної системи;
- не брали участі у відборі заявок у 2024 році на отримання фінансової підтримки за кошти державного бюджету.

Відповідно до [Основних умов і напрямів використання коштів](#) заклад вищої освіти — засновник ЦККНО — на умовах співфінансування забезпечує покриття витрат на підготовку технічної документації щодо встановлення систем енергоживлення.

Для участі у відборі потрібно заповнити [заявку](#) (файл [word](#)) та надіслати її разом із [гарантійним листом](#) до МОН.

Ця ініціатива має довгострокову цінність для розвитку української науки. Вона забезпечить енергетичну стійкість ЦККНО та їхню інтеграцію до європейського дослідницького простору.

Контакти для довідок:

- **Олена Зайка**
- +38 (050) 85-81-083

- olena.zaika@mon.gov.ua

Читайте також: [Новий етап модернізації та енергетичної трансформації центрів колективного користування науковим обладнанням \(вгору\)](#)

Додаток 22

22.05.2025

У Запоріжжі обговорили розвиток науки, потреби наукомістких виробництв і підтримку молодих дослідників

Під час візиту йшлося не лише про підтримку університетів у прифронтовому регіоні, а й про впровадження ключових рішень у сфері науки, зокрема запуск базового фінансування, стан проєкту державної атестації, реалізацію програми Horizon Europe, розвиток інноваційної екосистеми та підтримку молодих дослідників ([NAUKA](#)).

«Наразі на території Запорізької області працює понад 3 тисячі науковців. Вони розвивають технології у надскладних умовах. Їхні здобутки вже сьогодні дають результати й використовуються в різних галузях економіки та суспільного життя. Розуміємо, що під час відбудови нашої країни ми точно маємо стати державою, яка буде створювати велику додану вартість до власної продукції. І це неможливо без науки. Тому вдячний усім, хто творить наукові дива в нашій Запорізькій області», — зазначив голова Запорізької ОДА **Іван Федоров**.

Делегація МОН відвідала чотири університети. У **Національному університеті «Запорізька політехніка»** ознайомились із сучасними лабораторіями з машинобудування дослідницькою інфраструктурою і підготовкою інженерних кадрів. Університет також долучено до мережі стартап-шкіл — інкубаторів — акселераторів, створеної МОН для розвитку інноваційної екосистеми в ЗВО.

У **Запорізькому національному університеті** продемонстрували роботу Центру штучного інтелекту та лабораторії віртуальної реальності. В одній із VR-програм змодельовано будівництво ДніпроГЕСу як приклад міждисциплінарного підходу до навчання. Представлені цікаві біомедичні дослідження з відновлення шкіри та волоссяних ділянок. Також на базі ЗНУ продовжує роботу релокований після тимчасової окупації Бердянська — **Бердянський державний педагогічний університет**.

Запорізький державний медико-фармацевтичний університет презентував потужні лабораторії для проведення повного спектра доклінічних досліджень, для вивчення анатомії у VR-середовищі, сучасні простори для наукової роботи студентів.

Завершився візит відкритою розмовою з **Радою молодих вчених при Запорізькій ОДА**, де обговорили виклики, з якими стикається молодь, і можливості її участі у нових державних програмах.

Під час зустрічей Денис Курбатов презентував основні кроки політики МОН у сфері науки на 2025 рік:

- запровадження базового фінансування для ЗВО і НУ, що пройшли державну атестацію;
- створення Міжнародної коаліції підтримки та розвитку української науки;
- запуск роботи Національної системи дослідників, зокрема молодих учених;
- конкурс державно-приватного партнерства в R&D;
- створення Агенції прикладних досліджень тощо.

([вгору](#))

Додаток 23

16.05.2025

ФУНКЦІЇ МОН ЩОДО ПРИСВОЄННЯ ВЧЕНИХ ЗВАНЬ

([Національний репозитарій академічних текстів](#)).

Наголошується, що це питання регламентується Постановою Кабінету Міністрів України від 19 серпня 2015 року № 656 «Деякі питання реалізації статті 54 Закону України «Про вищу освіту» та наказом Міністерства освіти і науки України від 14 січня 2016 року № 13 «Про затвердження Порядку присвоєння вчених звань науковим і науково-педагогічним працівникам». Згідно з названими документами рішення про присвоєння вчених звань професора, доцента та старшого дослідника (науковим і науково-педагогічним працівникам закладів вищої освіти та наукових установ) ухвалюють вчені ради. Рішення вчених рад затверджує Атестаційна колегія МОН на своїх засіданнях. Атестаційна колегія МОН не розглядає і не ухвалює індивідуальні рішення щодо кожного кандидата окремо, а працює зі зведеним переліком, поданим закладами освіти. Якщо на момент ухвалення остаточного рішення Колегією в Міністерстві освіти і науки України відсутні документи, які можуть слугувати законною підставою для відхилення такого роду рішень, то воно затверджується. Водночас, якщо стосовно будь-якого кандидата виникають обґрунтовані сумніви, надходить інформація про задокументовані обставини, які можуть впливати на можливість присвоєння вченого звання, МОН залишає за собою право ініціювати службову перевірку та скасувати відповідне рішення. У разі притягнення особи до кримінальної відповідальності Міністерство освіти і науки України розгляне питання позбавлення вченого звання доцента в установленому законодавством порядку, як це передбачено пунктом 1 шостого розділу згаданої вище урядової постанови. МОН посідає принципову позицію в питаннях академічної доброчесності та етики і надалі працюватиме над удосконаленням механізмів контролю та реагування на будь-які порушення.

Детальніше: <https://ukrintei.ua/y/uD0v0>, <https://ukrintei.ua/y/CQUwT>
([вгору](#))

02.05.2025

Найтиповіші запитання-відповіді для учасників конкурсу «Передова наука в Україні 2026-2028»

З ними ви можете ознайомитися нижче ([Національний фонд досліджень України](#)).

Щодо передбачуваного складу виконавців проєкту

Запитання 1. Чи може вчений подавати Заявку на одержання грантової підтримки, якщо він вже є науковим керівником іншого проєкту, що фінансується Фондом?

Відповідь на запитання: Так, може. Проте існує таке обмеження: відповідно до умов конкурсу, **вчений**, який на момент подання заявки є науковим керівником іншого проєкту, що реалізується за підтримки Національного фонду досліджень України (фінансування якого триває або ще не розпочато у зв'язку з неукладеним договором), **не має права подаватися як керівник нового проєкту на цій конкурс**. Водночас участь такої особи в складі виконавців нового проєкту не суперечить умовам конкурсу. Тобто, такий вчений **може брати участь** у складі авторів проєкту за цим конкурсом **лише в ролі автора проєкту**.

Запитання 2. Чи дозволяється включати до складу авторів проєкту на конкурс “Передова наука в Україні 2026-2028” автора, який на час подачі заявки на одержання грантової підтримки є виконавцем іншого проєкту-переможця ще одного конкурсу Фонду, фінансування якого наразі триває?

Відповідь на запитання: Так, **може**. За умовами цього конкурсу автори проєкту **можуть бути** виконавцями **ще одного** проєкту-переможця іншого конкурсу Національного фонду досліджень, однак одна фізична особа **не може бути представленою більше, ніж в одній заявці**, поданій на цей конкурс.

Запитання 3. Які вимоги до складу команди авторів проєкту за цим конкурсом?

Відповідь на запитання: Заявка на одержання грантової підтримки має подаватися від колективу авторів, до складу яких **обов'язково** мають входити **науковий керівник** та **щонайменше два інших автори**. Серед авторів проєкту **щонайменше один** виконавець має відповідати **статусу молодого вченого**. Не менше двох членів команди (включно з науковим керівником) повинні мати науковий ступінь, визнаний в Україні, та опубліковані праці у відповідній галузі, яка пов'язана з тематикою проєкту. Обмежень щодо максимальної кількості учасників немає.

Одна фізична особа може бути представлена лише в одній заявці на конкурс.

Науковим керівником та автором проєкту не можуть бути працівники дирекції НФДУ, члени наукової ради НФДУ, наукового комітету Національної ради України з питань розвитку науки і технологій, члени

комісії конкурсу та експерти, залучені до проведення наукової і науково-технічної експертизи проєктів за цим конкурсом.

Особи, які були авторами та підписали заключний звіт про реалізацію проєктів, до яких були застосовані пункти 1-2 Обмежувальних заходів, що можуть застосовуватися до авторів проєктів та/або виконавців проєктів, грантова підтримка яких була припинена рішенням наукової ради Національного фонду досліджень України через неналежне виконання договору про виконання наукових досліджень і розробок, та/або за результатами оцінки якості виконання проєктів та опублікування/оприлюднення результатів, не мають права брати участь у 4 Конкурсі до моменту ухвалення науковою радою НФДУ відповідного рішення щодо наданої інформації та відповідних документів.

Запитання 4. Які вимоги щодо залучення допоміжного персоналу?

Відповідь на запитання: За умовами конкурсу до колективу виконавців проєкту дозволяється залучати допоміжний персонал, в тому числі (але не виключно) здобувачів вищої освіти. Умови конкурсу не містять кваліфікаційних та кількісних **обмежень** до складу допоміжного персоналу проєкту. Потенційно це можуть бути аспіранти, здобувачі вищої освіти, техніки, лаборанти, інженери тощо.

Просимо звернути увагу на те, що при плануванні залучення до виконання проєкту допоміжного персоналу на стадії подання заявки такі особи не персоніфікуються а ні в заявці а ні в документах, що подаються разом з нею. Інформація про необхідність залучення допоміжного персоналу зазначається в технічному завданні та в економічному обґрунтуванні витрат за проєктом.

Увага! Допоміжний персонал не враховується до складу авторів проєкту. Відповідно, профілі осіб, яких планується залучити до реалізації проєкту, не приєднуються науковим керівником до заявки в АС «Конкурс проєктів НФДУ».

Запитання 5. Чи існують за умовами цього конкурсу обмеження щодо максимальної кількості авторів проєкту?

Відповідь на запитання: Ні, таких **обмежень не існує**. Проте, при формуванні складу авторів проєкту рекомендуємо дотримуватись принципів збалансованості і доцільності. Доцільність передбачає розподіл завдань серед авторів проєкту із врахуванням їх кваліфікації та завантаженості. Дотримання принципу збалансованості до формування кошторисної вартості проєкту передбачає розподіл витрат між відповідними статтями виходячи з поставленої мети і завдань проєкту.

Запитання 6. Чи може молодий вчений бути аспірантом або працювати за сумісництвом?

Відповідь на запитання: Так, **може**. Аспірант може бути включений до складу авторів проєкту як молодий вчений. При цьому варто дотримуватись умов конкурсу. Так, подавати заявки на одержання грантової підтримки мають право колективи авторів проєкту (науковий керівник та щонайменше

два автори), з яких принаймні **один має бути молодим вченим** на момент подання заявки через АС “Конкурс проєктів НФДУ) та щонайменше двоє (включно з науковим керівником проєкту) повинні мати науковий ступінь, отриманий чи визнаний в Україні. Якщо колектив авторів проєкту налічує чотири чи більше вчених (включно з науковим керівником проєкту), принаймні **двоє з них мають бути молодими вченими** (на момент подання заявки через АС “Конкурс проєктів НФДУ).

Запитання 7. Чи можна до складу авторів проєкту включати вчених, які працюють в інших організаціях та установах?

Відповідь на запитання: Так, **можна**. Відповідно до умов конкурсу науковий керівник має працювати за основним місцем роботи в установі (організації, підприємстві), від імені якої подається заявка на одержання грантової підтримки. Інші автори проєкту можуть працювати як в одній, так і в різних установах (організаціях, підприємствах).

Запитання 8. Чи усі автори проєкту мають подавати CV до Автоматизованої системи «Конкурс проєктів НФДУ»?

Відповідь на запитання: Умовами конкурсу передбачено, що CV до заявки на одержання грантової підтримки подається лише науковим керівником проєкту. Інші автори проєкту реєструючись в Автоматизованій системі «Конкурс проєктів НФДУ», додають CV до **свого персонального профілю**.

Допоміжний персонал CV не подає.

Запитання 9. Чи усі пункти анкети наукового керівника проєкту мають бути заповнені і яким чином мають бути підтверджені наведені у ній данні?

Відповідь на запитання: Анкета наукового керівника проєкту є обов’язковим документом, який подається разом із заявкою на одержання грантової підтримки. Відповідно до умов конкурсу, науковим керівником проєкту з математичних, природничих, біологічних, аграрних та медичних наук може бути вчений, який має науковий ступінь, отриманий чи визнаний в Україні, працює за основним місцем роботи в установі (організації, підприємстві), що подає заявку на участь у Конкурсі, а **також відповідає першому критерію та щонайменше трьом іншим критеріям**, визначеним в анкеті наукового керівника проєкту. Керівники проєктів, які належать до категорії молодих вчених (станом на момент подання заявки через АС “Конкурс проєктів НФДУ), повинні мати науковий ступінь, отриманий чи визнаний в Україні, працювати за **основним місцем роботи** в установі (організації, підприємстві), що подає заявку на участь у Конкурсі, та відповідати лише першому критерію в анкеті наукового керівника проєкту.

Науковим керівником проєкту з соціогуманітарних наук може бути вчений, який має науковий ступінь, отриманий чи визнаний в Україні, працює за основним місцем роботи в установі (організації, підприємстві), що подає Заявку на участь у Конкурсі, а **також відповідає першому критерію та щонайменше двом іншим критеріям**, визначеним в анкеті наукового керівника проєкту. Усі данні, наведенні у анкеті наукового керівника

проєкту, у якості підтвердження повинні мати або активні посилання (активний лінк у PDF-документі або відскановані і додані до анкети підтвердні документи).

Запитання 10. Чи можна до складу авторів проєкту включати вченого, який у терміни реалізації проєкту планує стажування у закордонній установі терміном понад три місяці із виплатою грошової винагороди (компенсації)?

Відповідь на запитання: Ні, **не можна**. Відповідно до умов конкурсу під час реалізації проєкту науковий керівник або виконавці проєкту можуть працювати в закордонних установах з отриманням грошової винагороди (компенсації) **не більше трьох місяців сумарно на рік** і в цей час не можуть отримувати заробітну плату або інші виплати за рахунок грантових коштів Фонду. При настанні таких обставин науковий керівник проєкту обов'язково інформує Фонд офіційним листом про терміни та умови такої роботи.

Щодо особливостей подачі заявки до АС «Конкурс проєктів НФДУ»

Запитання 11. У якій формі документи, які подаються разом із заявкою на одержання грантової підтримки, мають бути завантажені до АС «Конкурс проєктів НФДУ»?

Відповідь на запитання: Документи, що подаються разом із заявкою на одержання грантової підтримки, мають бути належним чином оформлені (містити усі реквізити та завірені печаткою), відскановані, переведені у PDF-документ і завантажені до АС «Конкурс проєктів НФДУ». Звертаємо увагу на те, що такий документ повинен мати назву відповідно до назви шаблону (наприклад, *згода установи, довідка з місця роботи наукового керівника, календарний план і т.п.*). Загальний обсяг одного документу, який завантажується до АС «Конкурс проєктів НФДУ», не може перевищувати 10 Мб.

Запитання 12. За якими стандартами мають бути оформлені документи, які подаються разом із заявкою на одержання грантової підтримки?

Відповідь на запитання: Документи оформлюються відповідно до національного стандарту ДСТУ 4163:2020 «Державна уніфікована система документації. Уніфікована система організаційно-розпорядчої документації. Вимоги до оформлення документів».

Запитання 13. Заявка на одержання грантової підтримки та документи за цим конкурсом заповнюються двома мовами. Яким чином в АС «Конкурс проєктів НФДУ» перейти на англomовну версію заявки на одержання грантової підтримки?

Відповідь на запитання: В персональному кабінеті наукового керівника проєкту в АС «Конкурс проєктів НФДУ» на панелі меню передбачена опція переходу на англomовну версію заявки на одержання грантової підтримки (у лівому нижньому куті меню).

Запитання 14. Я повністю заповнив усі поля заявки на одержання грантової підтримки, додав усі необхідні документи, долучив усіх

передбачуваних авторів до заявки на одержання грантової підтримки, при цьому в АС «Конкурс проєктів НФДУ» висвічується, що заявка на одержання грантової підтримки заповнена лише на 90 %. Що діяти у такому випадку?

Відповідь на запитання: Ви зробили усе вірно. АС «Конкурс проєктів НФДУ» залишає 10 % на завершення оформлення заявки на одержання грантової підтримки шляхом накладання електронного цифрового підпису наукового керівника та передбачуваних авторів проєкту.

Запитання 15. При заповненні заявки на одержання грантової підтримки в АС «Конкурс проєктів НФДУ» висвічується помилка, що робити у такому випадку?

Відповідь на запитання: По технічних питаннях заповнення заявки на одержання грантової підтримки радимо Вам звертатись до **служби технічної підтримки** АС «Конкурс проєктів НФДУ» (support@nrfu.org.ua).

Запитання 16. При заповненні заявки на одержання грантової підтримки мною як науковим керівником проєкту було допущено помилку. Чи можна її виправити?

Відповідь на запитання: Будь-які виправлення після подачі заявки на одержання грантової підтримки до АС «Конкурс проєктів НФДУ» не можливі. У такому разі, Ви до завершення визначеного умовами конкурсу терміну подання заявок маєте офіційним листом звернутись до НФДУ із проханням видалення цієї заявки на одержання грантової підтримки з АС «Конкурс проєктів НФДУ». І потім наново сформувавши її. Звертаємо Вашу увагу на те, що це є виключним правилом. Радимо Вам більш уважно підходити до оформлення заявки на одержання грантової підтримки і завчасно подавати її відповідно до встановлення граничних термінів (заявки на одержання грантової підтримки приймаються до 28.05.2025 р.).

Запитання 17. Керівництво установи, у якій я працюю за основним місцем роботи, відмовляється підписувати документи за встановленою НФДУ формою. Що робити у такому разі?

Відповідь на запитання: Документи мають бути оформлені виключно за зразками, затвердженими науковою радою НФДУ для цього конкурсу. У разі відмінності форми і змісту затвердженими НФДУ зразкам, подані документи не можуть бути прийняті до розгляду і заявка на одержання грантової підтримки буде відхилена за невідповідність формальним ознакам.

(вгору)

Додаток 25

01.05.2025

Верховна Рада України ухвалила Постанову про присудження Премії молодим ученим за 2024 рік

Премія щороку присуджується згідно з Постановою № 2675-VIII від 5 лютого 2019 року. У 2025 році її розмір становитиме 181 680 гривень, що

відповідає шістдесяти прожитковим мінімумам для працездатних осіб. Фінансування здійснюється за рахунок коштів, передбачених кошторисом Верховної Ради України ([Комітет Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій](#)).

Цього року на конкурс було подано 61 наукову роботу, з яких після технічної експертизи до відбору допущено 60. За результатами професійного розгляду й у зв'язку з відсутністю подань, що містять державну таємницю, Об'єднана Конкурсна комісія рекомендувала присудити 49 Премій.

Премії присуджено за актуальні дослідження у сферах національної безпеки, обороноздатності, екологічного моніторингу, біомедицини, нанотехнологій, енергетики, математичного аналізу, хімії, а також сільського господарства та машинобудування.

Зокрема, Премії були присуджені за розробки в галузі інформаційних технологій для безпеки та оборони України. Особливу увагу також привернули роботи у сфері біомедичних наносистем, енергоефективних матеріалів, інтелектуальних технологій для БПЛА, а також новітніх методів кібербезпеки.

Премії отримали й дослідники, які працювали над сучасними підходами до терапії аутоімунних захворювань, впровадженням нейромережових систем для моніторингу стану авіаційної техніки, розробками у сфері 3D-друку, функціональних матеріалів, органічного синтезу, нанокompозитів, хімії літєвих і магнієвих джерел живлення, а також перспективами розвитку залізничної інфраструктури в умовах повоєнного відновлення та інших напрямів.

Присудження Премій має на меті не лише матеріальне заохочення, а й підвищення суспільного статусу вченого, посилення ролі науки у державному розвитку та створення умов для реалізації наукового потенціалу молодих українців.

([вгору](#))

Додаток 26

16.05.2025

Рада молодих вчених при МОН: відкрито подання заявок на новий склад

Для організації установчих зборів Ради молодих вчених при МОН уже сформовано ініціативну робочу групу, до складу якої увійшли представники товариств молодих учених, закладів вищої освіти, підпорядкованих МОН. Ініціативна група відповідатиме за підготовку порядку денного, опрацювання поданих кандидатур та організаційний супровід заходу ([Міністерство освіти і науки України](#)).

До участі в установчих зборах запрошуюють представників товариств молодих учених, наукових центрів, лабораторій, закладів вищої освіти та

наукових установ. Для делегування кандидатури потрібно заповнити реєстраційну [форму](#), до якої додається:

- [лист \(.docx\)](#), підписаний керівником організації, яка делегує кандидата; або
- у разі самовисування — [особиста заява \(.docx\)](#) з мотиваційним листом.

Кінцевий термін подання заявки: до 13 червня 2025 року (включно)

Формування Ради молодих вчених при МОН України є важливим кроком до посилення ролі молодих учених у формуванні державної політики у сфері науки та підтримці їхнього професійного розвитку.

Контактна особа з організаційних питань:

- *Олена Заїка,*
- olena.zaika@mon.gov.ua
- (044) 287 89 24
([вгору](#))

Додаток 27

Підвищення конкурентоспроможності і розвитку талантів та посилення підтримки українських дослідників: затверджено робочу програму Програми «Горизонт Європа» на 2025 рік

14 травня Європейська комісія затвердила робочу програму Програми «Горизонт Європа» на 2025 рік. Так, ЄК інвестує понад 7,3 мільярда євро в рамках нещодавно прийнятої робочої програми Програми «Горизонт Європа» на період до 2025 року, щоб зміцнити європейський дослідницький та інноваційний потенціал та глобальну конкуренцію. Це сприятиме розвитку передової науки, прискоренню «зеленого» та цифрового переходу ЄС і підвищенню конкурентоспроможності Європи. Важливо, що серед головних аспектів робочої програми Програми «Горизонт Європа» 2025 року – підтримка українських дослідників. Про це [Європейська комісія повідомила](#) на своєму офіційному сайті ([Офіс Горизонт Європа в Україні](#)).

Зокрема, буде створено можливості для науковців та організацій, які постраждали від агресивної війни росії. Підтримка буде продовжена для «Офісу Горизонт Європа в Україні», який розбудовує сильніші дослідницькі відносини між ЄС та Україною та сприяє доступу українських дослідників до фінансування з боку ЄС. В рамках ініціативи MSCA4Ukraine 10 мільйонів євро від MSCA будуть спрямовані українським дослідникам. За сприятливих умов також буде надано можливість науковцям повернутися в Україну та відновити дослідницьку та інноваційну діяльність в Україні.

Загалом робоча програма спрямована допомогти залучити та втримати найкращих дослідників Європи, а також запропонувати цільову підтримку тим, хто постраждав від війни та переміщення. В рамках цих зусиль Комісія оновлює частину робочої програми «Дії Марії Склодовської-Кюрі» (MSCA) на 2023-25 роки, щоб надати більшу підтримку українським ученим, а також

запустити новий пілотний проєкт MSCA «Вибирай Європу для науки», у рамках якого буде запропоновано більше підтримки та можливостей для дослідників на початку кар'єри, включаючи конкурентні виплати та більш тривалі контракти.

Завдяки діяльності Європейської дослідницької ради (ERC) дослідники, які переїжджають до Європи, вже отримують додаткові кошти до свого грантового фонду, який нещодавно було подвоєно. Крім того, нові семирічні «супергранти» в рамках ERC забезпечать довгострокову підтримку найкращим талантам.

Дізнатися більше про затверджену нову робочу програму на 2025 рік, подальші кроки та багато іншого можна [тут](#).

([вгору](#))

Додаток 28

ЄК збільшує підтримку вимушено переміщених українських дослідників: відкрито новий конкурс у рамках ініціативи MSCA4Ukraine

Зараз відкрито новий конкурсний відбір організації або консорціуму для управління наступним етапом ініціативи MSCA4Ukraine (MSCA4Ukraine Fellowships 2025, [HORIZON-MSCA-2025-MSCA4UA-01-01](#)), переможець якого оголосить конкурс на одержання стипендій для вимушено переміщених українських дослідників ([Офіс Горизонт Європа в Україні](#)).

«Офіс Горизонт Європа в Україні» НФДУ звертає особливу увагу на умови прийнятності участі у вказаній ініціативі для потенційних стипендіатів. Так, взяти участь можуть дослідники, які були вимушені покинути територію України внаслідок повномасштабного вторгнення. Серед них: громадяни України, особи без громадянства, а також громадяни третіх країн, які на момент вимушеного переміщення проживали в Україні. Щоб отримати право на участь, кандидати повинні бути або здобувачами наукового ступеня, які вже зараховані до визнаної дослідницької програми, або науковцями, які на момент подання заявки мали науковий ступінь.

На додаток варто зауважити, що українські організації активно заохочуються до участі у реалізації грантового механізму MSCA4Ukraine з метою підтримки реінтеграції переміщених дослідників і сприяння сталому відновленню сектору досліджень та інновацій в Україні. Ця участь може включати приймання дослідників для короткострокового відрядження за умови дотримання вимог безпеки, участь як партнерів у дослідницьких проєктах, спільне наукове керівництво та навчання, а також виконання функцій майбутніх роботодавців і центрів реінтеграції для повернення стипендіатів. Такий інклюзивний підхід відображає основні цілі MSCA та більш широке зобов'язання Європейського Союзу щодо відновлення та модернізації наукових та інноваційних екосистем України.

Загалом розширена схема MSCA4Ukraine пропонуватиме стипендії тривалістю від 8 до 24 місяців в академічних та неакадемічних секторах, що

забезпечить належні умови праці, професійну підготовку, розвиток навичок та індивідуальну підтримку в побудові кар'єри дослідника. Науковцям, які мають на утримання родину або особливі потреби, будуть надані додаткові виплати. Про особливості грантової підтримки Єврокомісії вітчизняним дослідникам та інноваторам можна дізнатися на офіційному [вебсайті](#) MSCA. [\(вгору\)](#)

Додаток 29

Інформація про відкритий конкурс за програмним компонентом «Дії Марії Склодовської-Кюрі» (MSCA)

Докторські мережі – це схема грантового фінансування MSCA, призначена для реалізації комплексних та мультидисциплінарних програм підготовки здобувачів наукового ступеня доктора філософії за участю університетів, дослідницьких центрів та неакадемічних партнерів з усієї Європи та за її межами. Ініціатива спрямована не тільки на поліпшення кар'єрних перспектив здобувачів, але й на сприяння створенню інноваційних навчальних середовищ, що сприяють розвитку творчості, підприємництва та міжгалузевої мобільності [\(Офіс Горизонт Європа в Україні\)](#).

У межах відкритого конкурсу Єврокомісією виділено понад 597,8 млн євро для підтримки більше 150 передових дослідницьких проєктів за всіма науковими дисциплінами. Фінансування дозволить провести навчання та підвищення кваліфікації для більш ніж 2000 здобувачів наукового ступеня доктора філософії.

Надана для уваги схема фінансування пропонує три різні форми підтримки інноваційних докторських програм:

- *Стандартні докторські мережі (Standard Doctoral Networks)* зосереджуються на заохоченні молодих дослідників до міжнародної, міждисциплінарної та міжгалузевої співпраці, з акцентом на підприємницькому мисленні та широкому кар'єрному розвитку в академічних колах та за їх межами.
- *Промислові докторські мережі (Industrial Doctoral Networks)* інтегрують академічні дослідження із досвідом промисловості, забезпечуючи спільне керівництво з обох секторів та підтримуючи налагодження активних зв'язків між науковими дослідженнями та інноваціями.
- *Спільні докторські мережі (Joint Doctoral Networks)* – це програми, що передбачають підготовку здобувачів за подвійними або декількома спеціальностями, які вимагають узгоджених процедур відбору, наукового керівництва та перевірки результатів навчання в усіх партнерських організаціях – членах консорціуму.

Більш детальну інформацію про особливості формування консорціуму та умови участі в конкурсі можна знайти на [офіційному сайті MSCA](#) та у [відповідній робочій програмі](#).

[\(вгору\)](#)

Аналітична інформація щодо участі українських заявників у конкурсах за кластером 4 «Цифровізація, промисловість і космос» та компонентами «Дії Марії Складовської-Кюрі» і «WIDERA»

ОЦІНЮВАННЯ ЗАЯВОК

Поріг проходження для конкурсів із типом дій RIA (дії з дослідження та інновації), IA (інноваційні дії), CSA (дії з координації та підтримки) складає 10 балів, максимальна кількість – 15 балів. Для типу дій TMA (дії з навчання та мобільності) прохідними є 70 балів, максимальний рівень – 100 балів. У деяких випадках може застосовуватися зважування балів відповідно до встановлених критеріїв. Заявки, які не пройшли початковий етап оцінювання на прийнятність (admissibility) та відповідність (eligibility), не оцінюються експертами ([Офіс Горизонт Європа в Україні](#)).

Більш детально про особливості оцінювання за конкурсами, в тому числі вимоги прийнятності та відповідності, описано в загальних додатках до робочої програми ([HE Main Work Programme 2023–2024 – 13. General Annexes](#)). Також з описом процесу оцінювання можна ознайомитись у презентації Єврокомісії за [посиланням](#). Крім того, звертаємо увагу, що в описі закритих конкурсів публікується загальна інформація щодо результатів оцінювання.

АНАЛІЗ ПОДАНИХ ЗАЯВОК

За кластером 4 «Цифровізація, промисловість і космос» найбільша кількість учасників з України була залучена у конкурсах 2024 року:

- [HORIZON-CL4-2024-RESILIENCE-01](#) – 26 учасників. Найбільш активна участь у тематиках, пов'язаних із критично важливою сировиною. Зокрема, у заявках за тематикою «Технології видобутку та переробки критичної сировини» ([HORIZON-CL4-2024-RESILIENCE-01-11](#)) було задіяно 17 учасників з України, де саме умовами передбачалось залучення учасників з України або Канади;
- [HORIZON-CL4-2024-TWIN-TRANSITION-01](#) – 15 учасників;
- [HORIZON-CL4-2024-HUMAN-03](#) – 10 учасників.

У конкурсах, де був порівняно високий рівень конкуренції, більшість заявок не пройшла порогове значення:

- HORIZON-CL4-2024-HUMAN-03 – загалом було подано 183 заявки, які пройшли оцінювання, відібрано до фінансування 7 заявок. Учасниками з України було подано 7 заявок, одна з яких набрала бали вище порогового значення (13 балів);
- HORIZON-CL4-2024-DIGITAL-EMERGING-01 – загалом було подано 248 заявок, що пройшли оцінювання, із них 18 відібрано для фінансування. Учасниками з України було подано 7 заявок, одна з яких набрала бали вище порогового значення (10,5 бала).

Дві заявки (по одній за кожним конкурсом) отримали статус невідповідності (Ineligible). Серед причин – невідповідність до завдань конкурсу та вимог щодо складу консорціуму.

Учасники з України активно брали участь у конкурсах за більшістю типів фінансування програмного компонента «Дії Марії Склодовської-Кюрі». Найбільше заявок було подано на конкурси за типом фінансування докторські мережі (Doctoral Networks), у 2021 та 2022 роках – за типом фінансування обмін фахівцями (Staff Exchange).

За 2021 рік на конкурси за типом фінансування докторські мережі було подано 14 заявок (19 учасників), із них 12 отримали бали вище порогового значення. Проте жодна заявка не одержала фінансування. На конкурси за обміном фахівцями – 15 заявок (22 учасники), з яких 4 були відібрані для фінансування. 9 заявок – із балами вище порогового значення.

За 2022 рік на конкурси за докторськими мережами подано 19 заявок (28 учасників), одна з яких відібрана для фінансування. 14 заявок отримали бали вище порогового значення. За обміном фахівцями подано 23 заявки (34 учасники), бали вище порогового значення отримали 10 заявок, 9 заявок були відібрані для фінансування.

За 2023 рік на конкурси за докторськими мережами подано 17 заявок (22 учасники), відібрано для фінансування 3 заявки, вище порогового значення набрали 16 заявок.

За 2024 рік на конкурси за докторськими мережами подано 19 заявок (26 учасників), вище порогового значення набрали 13 заявок, жодна не отримала фінансування.

У межах компонента «WIDERA» найбільша кількість поданих заявок у 2022 та 2024 роках із учасниками з України була подана на конкурси Європейського дослідницького простору (ERA): за 2022 рік – 7 заявок (5 заявок отримали бали вище порогового значення), за 2024 рік – 27 заявок (20 заявок із балом вище порогового та 3 заявки відібрані до фінансування).

МІСЦЕ УКРАЇНИ СЕРЕД ІНШИХ АСОЦІЙОВАНИХ КРАЇН

Станом на 05.05.2025 за участю у Програмі «Горизонт Європа» серед 19 асоційованих країн Україна посідає такі місця у розрізі компонентів:

- за *кластером* 4 Україна посідає 6-те місце за отриманим фінансуванням (7,15 млн євро). Попереду такі країни: Норвегія (181,36 млн євро), Туреччина (59,1 млн євро), Велика Британія (51,02 млн євро), Ізраїль (46,38 млн євро), Сербія (11,96 млн євро). За кількістю учасників – 6-те місце;
- за компонентом «WIDERA» Україна посідає 4-те місце за отриманим фінансуванням (11 млн євро). Попереду такі країни: Сербія (38,86 млн євро), Туреччина (32,62 млн євро), Норвегія (15,93 млн євро). За кількістю учасників – 5-те місце.
- за компонентом «Дії Марії Склодовської-Кюрі» Україна посідає 6-те місце за залученим фінансуванням (6,77 млн євро). Попереду такі країни: Норвегія (96,96 млн євро), Велика Британія (70,27 млн євро),

Туреччина (33,78 млн євро), Ізраїль (13,29 млн євро), Сербія (6,85 млн євро). За кількістю учасників – 7-те місце.

СФЕРИ, В ЯКИХ УКРАЇНСЬКІ УЧАСНИКИ МАЮТЬ КОНКУРЕНТНІ ПЕРЕВАГИ

Українські партнери мають переваги насамперед у конкурсах, де умовами передбачено залучення учасників з України. Також перспективними є напрями Програми, які передбачають безпосередню участь країн, що розширюють свою діяльність у сфері досліджень та інновацій (widening countries). Сюди належать конкурси за компонентами «WIDERA» та «Дії Марії Склодовської-Кюрі».

Читайте також: [Відбулись інформаційні дні, присвячені новій робочій програмі за кластером 4 \(вгору\)](#)

Додаток 31

Відбувся інформаційний день ЄК, присвячений новій робочій програмі за компонентом «Дослідницькі інфраструктури» (Офіс Горизонт Європа в Україні).

Під час події учасники отримали детальний огляд доступних у 2025 році конкурсів у рамках компонента «Дослідницькі інфраструктури» за 4 напрямками досліджень (destinations):

- INFRADEV;
- INFRAEOSC;
- INFRASERV;
- INFRATECH.

Загалом уже відкрито 18 конкурсів на загальну суму 400,5 млн євро для орієнтовно 75 проєктів. Інформація про них розміщена на порталі ЄС [Funding & Tenders](#).

Дата відкриття конкурсів: 06 травня 2025 року.

Кінцева дата подання заявок: 18 вересня 2025 року.

Окрему увагу було приділено рекомендаціям щодо підготовки успішних проєктних заявок, критеріям оцінювання, а також специфіці очікуваного впливу інфраструктурних проєктів.

Усі матеріали, включаючи запис трансляції та презентації, будуть доступні для ознайомлення на [офіційному сайті заходу](#).
(вгору)

Додаток 32

15.05.2025

Спільні пріоритети та солідарність: участь НФДУ в Генеральній асамблеї Science Europe

15 травня 2025 року в Брюсселі відбулася чергова Генеральна асамблея асоціації Science Europe (SE). Генеральна асамблея є стратегічним майданчиком для формування політики, узгодження спільних пріоритетів, обміну досвідом та зміцнення партнерств між організаціями-членами. У заході дистанційно взяла участь виконавча директорка Національного фонду досліджень України (НФДУ) Ольга Полоцька ([Національний фонд досліджень України](#)).

Асоціація [Science Europe](#) та її організації-члени з початку повномасштабного вторгнення росії демонструють непохитну солідарність з українським народом. Учасники Асамблеї вкотре підтвердили свою рішучість підтримувати українську науку, в тому числі через співпрацю з НФДУ, який у 2022 році став повноправним членом Асоціації.

Підтримка України залишається серед пріоритетів діяльності асоціації. Це підтверджується постійною активністю Science Europe в напрямку підтримки українських дослідників та їх інтеграції до європейського дослідницького простору, а також залученням українських представників до спільних ініціатив і заходів.

У своєму виступі на Генеральній асамблеї виконавча директорка НФДУ представила оновлену інформацію про реалізовані ініціативи на підтримку України та НФДУ, а також подякувала європейським партнерам за постійну солідарність, увагу та практичну допомогу, що сприяє зміцненню української дослідницької екосистеми попри складні воєнні умови.

Під час асамблеї президентка Science Europe Марі Сундлі Твейт та генеральна секретарка асоціації Лідія Боррелль-Даміан запевнили у продовженні підтримки України та НФДУ у 2025 році. Було окреслено ключові напрями подальшої співпраці:

- підвищення видимості українських дослідників та діяльності НФДУ в європейському дослідницькому просторі;
- розширення можливостей підтримки для українських науковців шляхом активізації діалогу з організаціями, що фінансують дослідження (RFOs) – членами Science Europe;
- сприяння розвитку інституційного потенціалу НФДУ через обмін найкращими практиками з організаціями-членами Science Europe;
- розвиток міжнародних програм співпраці за участі НФДУ, спрямованих на інтеграцію України до європейського дослідницького простору.

Участь НФДУ в роботі Science Europe засвідчує активну інтеграцію України в міжнародну дослідницьку спільноту та відкриває нові можливості для української науки на європейському рівні.

([вгору](#))

07.05.2025

Відкрито конкурс проєктів у сфері прикладних квантових технологій у межах мережі Eureka

Україна через Міністерство освіти і науки, а також партнери з Австрії, Бельгії (Фландрія та Валлонія), Данії, Фінляндії, Франції, Португалії, Іспанії, Південної Африки та Туреччини надають фінансування для організацій, готових реалізовувати спільні міжнародні дослідницькі ініціативи ([Міністерство освіти і науки України](#)).

Кінцевий термін подання проєктних заявок — 5 вересня 2025 року.

Для участі в конкурсі треба сформувати консорціум, до складу якого входять щонайменше дві організації з перелічених країн або регіонів.

Пріоритетні напрями конкурсу:

- квантові обчислення;
- квантове моделювання та архітектура стеку;
- квантові комунікації та кібербезпека;
- квантові сенсори та метрологія.

Мета конкурсу — підтримувати розроблення інноваційних квантових технологій, які перевершують або пришвидшують наявні рішення та сприяють виконанню актуальних завдань у промисловості, науці й суспільстві.

Деталі участі — на [сайті Eureka](#).

<...> Якщо маєте запитання, звертайтеся до **національної координаторки**:

- **Олена Макаренко**, керівниця експертної групи з питань стратегування та інтеграції до Європейського дослідницького простору, директорат розвитку науки МОН olena.makarenko@mon.gov.ua.
([вгору](#))

29.05.2025

Відкрито конкурс проєктів у галузі створення та застосування легких конструкційних матеріалів у межах мережі Eureka

Партнери з Австрії, Бельгії (Фландрія та Валлонія), Чилі, Франції, Німеччини, Литви, Польщі, Португалії, Словаччини, Південної Кореї, Іспанії, Туреччини та України надають фінансування для організацій, готових реалізовувати спільні міжнародні дослідницькі ініціативи. Україна через Міністерство освіти і науки надаватиме фінансування науковим колективам закладів вищої освіти та наукових установ ([Міністерство освіти і науки України](#)).

Кінцевий термін подання проєктних заявок — 23 жовтня 2025 року 18:00 (за київським часом).

Для участі в конкурсі треба сформувати консорціум, до складу якого входить організації щонайменше з двох вищезазначених країн або регіонів.

Пріоритетні напрями конкурсу:

- Оптимізація підходів до проєктування легких конструкцій
- Розроблення нових легких матеріалів і технології їхнього виробництва
- Перероблення легких матеріалів
- Технології з'єднання матеріалів
- Адитивне виробництво
- Цифровізація

До участі запрошують дослідників із різних секторів, які потребують технологій легких конструкційних матеріалів. Серед пріоритетних галузей (але не обмежуючись ними): автомобілебудування, залізнична промисловість, авіація, космічна галузь, морська інженерія, машинобудування, енергетика, будівництво, інфраструктура, охорона здоров'я, сільське та лісове господарство.

☞ Деталі участі — на [сайті Eureka](#).

📅 **4 червня заплановано міжнародну зустріч для пошуку партнерів у гібридному форматі.** Зареєструватися для участі можна за [посиланням](#).

✉ Якщо маєте запитання, звертайтеся до національної координаторки — **Олени Макаренко**, керівниці експертної групи з питань стратегування та інтеграції до Європейського дослідницького простору, директорат розвитку науки МОН olena.makarenko@mon.gov.ua ([вгору](#))

Додаток 35

16.05.2025

Стелла Шехунова розповіла про стратегічну мінеральну сировину для відновлення України

Академік НАН України Стелла Шехунова на засіданні Президії НАН України виступила з доповіддю «Стратегічна мінеральна сировина для відновлення України». Про це ідеться у повідомленні [Інституту геологічних наук НАН України \(Світ\)](#).

Як відомо, у ніч на 1 травня Україна та Сполучені Штати Америки підписали стратегічну угоду про створення Інвестиційного фонду відбудови та партнерство у сфері критичних корисних копалин, про яку країни домовлялися протягом кількох останніх місяців.

Ця безумовно одна з найбільш резонансних тем для нашого суспільства стала предметом розгляду Національною академією наук України в контексті сучасних знань про потенціал наших надр та виклики, пов'язані з їх освоєнням.

Директор Інституту геологічних наук НАН України Стелла Шехунова висвітлила роль Інституту у вивченні українських надр у співпраці з

ключовими державними інституціями: Державною службою геології та надр України, Державною комісією України по запасам корисних копалин, Геоінформом України та іншими партнерами.

В доповіді було розкрито:

- Наукові й практичні результати науковців Інституту, спрямовані на науково-методичну підтримку розвитку мінерально-сировинної бази України, зокрема визначення переліків корисних копалин державного значення, критичної та стратегічної мінеральної сировини.
- Співставлення переліків критичної та стратегічної сировини ЄС, США та України.
- Роль критичної сировини для оборонної сфери та зеленого переходу.
- Результати досліджень титанових, залізних і марганцевих руд, вуглеводневої та вугільної сировини, гідрогеологічні проблеми та водопостачання населення і промисловості.
- Внесок Інституту у створення єдиної геологічної служби Європи, в рамках проєкту GSEU – Geological Service for Europe.
- Питання підготовки висококваліфікованих фахівців-геологів чекрез аспірантуру та докторантуру з огляду на високий інтерес до галузі з боку іноземних інвесторів.

([вгору](#))

Додаток 36

29.05.2025

На «Вернадському» зробили платформу для запуску радіозондів

Це спеціальні датчики, що кріпляться до кульки, наповненої гелієм. Кулька піднімає зонд на висоту близько 20 км, і весь цей час він вимірює низку параметрів, зокрема, температуру та вологість повітря, швидкість і напрямок вітру, розповіли науковці [Національного антарктичного наукового центру](#) у соцмережі ([Світ](#)).

Дані в режимі онлайн передаються на землю. Вони дозволяють фіксувати такі особливо екстремальні атмосферні явища, як полярні циклони та атмосферні ріки, для яких характерні інтенсивні опади та значна швидкість вітру.

До 1996 року, коли станція належала Великій Британії, її вчені регулярно проводили такі дослідження. Для цього навіть побудували на скелястому підвищенні спеціальний павільйон, де процес наповнення шарів гелієм захищений від вітру та опадів.

В український період на «Вернадському» тривалий час не проводили радіозондування атмосфери. Але 2021 року полярники долучилися до міжнародної ініціативи Рік полярного прогнозування (Year of Polar Prediction, YOPP), яка була запланована на 2022-й. Навіть попри початок

повномасштабного вторгнення, українські полярники все ж змогли взяти участь в програмі та відновити радіозондування.

Фото: Національний антарктичний науковий центр, Facebook

Зазвичай запуски проводять під час поганої погоди, коли йде циклон і можна отримати найбільш цінну інформацію. Тож раніше, коли науковці виводили зонд з ангара, їм доводилося йти слизьким нерівним камінням, вкритим льодом та снігом, і водночас долати сильний вітер та опади.

«Запускаємо радіозонди втрюх через складні погодні умови, снігопад і пориви вітру до 22 м/с. Був випадок, коли ми всі втрюх по черзі впали, але виконали місію», — згадувала Валентина Гарбарчук, метеорологиня попередньої 29-ї УАЕ.

Щоб спросити запуск, інженерний загін побудував на виході з аеропавільйону спеціальну платформу. Це майданчик 12 м на 4,6 м, який тримається на 10 металевих опорах і має дерев'яний настил. Бетонування опор і будівництво зайняло приблизно три тижні.

Нині метеорологи активно користуються платформою, тож погана погода менше заважає робити наукові відкриття.

([вгору](#))

Додаток 37

11.05.2025

Криголам «Ноосфера» завершив четвертий антарктичний сезон

Український науково-дослідний корабель «Ноосфера» завершив четвертий антарктичний сезон і повернувся до порту Кейптауна у Південно-Африканській Республіці (ukrinform.ua).

Про це Національний антарктичний науковий центр повідомив у [Фейсбуці](#).

«Завершився найактивніший – четвертий антарктичний сезон українського науково-дослідницького криголама "Ноосфера". Після майже п'яти місяців роботи судно повернулося до порту Кейптауна (ПАР) вчора, 10 травня 2025 року», - йдеться у повідомленні.

Як зазначили у НАНЦ, за цей час команда "Ноосфери" здійснила рекордних п'ять рейсів в [Антарктику](#), а найбурхливішу на планеті протоку Дрейка перетинала десять разів. Загалом судно пройшло більше ніж 20 тисяч морських миль, що еквівалентно понад 37 тисячам кілометрів. Це, зауважили в НАНЦ, майже дорівнює довжині екватора Землі.

Цей шлях був подоланий, щоб забезпечити перезмінку річних 29 і 30 українських антарктичних експедицій, а також доправити до станції "Академік Вернадський" і назад сезонну експедицію, яка виконувала завдання на станції упродовж антарктичного літа.

Також були проведені спільні рейси з експедиціями антарктичних програм Польщі, США, Іспанії і Чехії. У НАНЦ підкреслили, що ці рейси були виконані коштом зазначених держав та дали Україні більше можливостей забезпечити потреби власної програми, зокрема доправляти до "Вернадського" додаткові вантажі і фахівців.

Крім того, були виконані низка геологічних, океанографічних і метеорологічних досліджень. У межах міжнародного проєкту OCEAN:ICE українські науковці [вперше запустили шість аргобуїв](#), які вже активно [збирають інформацію](#) про течії у Південному океані. Також українські вчені вперше провели одночасне радіозондування атмосфери з "Вернадського" і "Ноосфери", щоб більше дізнатися про процеси утворення хмар та опадів та їхній вплив на океан, морський лід і танення льодовиків.

"Пишаємося, що навіть в умовах повномасштабного вторгнення РФ ми не тільки лишаємося частиною світової науки та продовжуємо дослідження в Антарктиці та Південному океані, а й за рахунок збільшення міжнародної співпраці додали нові напрями досліджень й отримали додаткові можливості. Тож цей сезон став рекордним не лише за кількістю рейсів, а й колаборацій з іноземними партнерами", - зазначив директор НАНЦ Євген Дикий.

У НАНЦ зауважили, що через російську агресію "Ноосфера" поки не може повернутися в порт приписки - Одесу. Тому перебуватиме у порту тимчасової дислокації - Кейптауні.

Як поінформували у НАНЦ, насичену програму четвертого сезону виконали два українські капітани родом з Одеської області: Павло Панасюк та Андрій Старіш. Павло водить "Ноосферу" ще з її першої антарктичної місії 2022 року. Для Старіша це був перший сезон у ролі капітана.

У НАНЦ подякували капітанам за зважене планування рейсів, навігацію за складних умов, уміння уникати штормів та інноваційний підхід до виконання наукової програми.

Як зауважили в НАНЦ, із січня 2022 року до травня 2025 року "Ноосфера" успішно відпрацювала чотири антарктичні сезони.

Як повідомляв Укрінформ, наприкінці березня команда [29 Української антарктичної експедиції](#) вирушила додому, а 30-та стала повноправним господарем на станції "Академік Вернадський".

([вгору](#))

Додаток 38

05.05.2025

Водень замість газу: друге життя українських трубопроводів

Запитаємо у наукової керівниці проєкту, завідувачки відділу діагностики корозійно-водневої деградації матеріалів, професорки, члена-кореспондента НАН України Ольги Звірко: у чому ж суть дослідження? ([Національний фонд досліджень України](#)).

Науковиця розповіла, що одним із найважливіших завдань безпеки України є забезпечення стійкості енергетичної системи. Щоб забезпечити цю стійкість, потрібно докорінно модернізувати енергетичну систему країни і використовувати сучасні альтернативні види енергії. «Здійснити цю модернізацію можливо, зокрема, за допомогою розвитку зеленої (водневої) енергетики», — зазначила Ольга Іванівна.

Розвиток водневої енергетики стратегічно важливий і для відновлення країни після війни. Використання водню допоможе економії стати менш залежною від викопного палива та зменшити шкідливі викиди. У цьому аспекті Україна є стратегічним партнером ЄС, зокрема, у таких ініціативах, як Європейська воднева стратегія, Центральноєвропейський водневий коридор, глобальною метою яких є заміна викопного палива на водень. До того ж, Україна має чіткі зобов'язання щодо декарбонізації економіки (план ЄС).

Використання наявних газогонів для транспортування водню відповідає стратегічним умовам інтеграції України до ЄС. На державному рівні цю можливість обговорюють не перший рік. «Якщо ми зможемо замінити транспортування природного газу на водень, то заощадимо час і гроші, тому що не потрібно буде будувати нові трубопроводи, — продовжила розповідь науковиця. — Модернізувати наявні газогони в рази дешевше, ніж будувати нові».

І, звісно, перед тим як починати модернізацію, необхідно оцінити, чи придатний газопровід для транспортування водню. Бо ж проєктували його для інших цілей. До того ж, за словами Ольги Звірко, значна частина газопроводів уже вичерпала нормативний термін експлуатації, а старий метал чутливіший до дії водню. Саме тому вчені поставили за мету оцінити роботоздатність сталей вітчизняних газопроводів для транспортування водню, а також з'ясувати, які зміни потрібні, щоб газогін працював безпечно

та ефективно. Зокрема, в складних кліматичних умовах експлуатації трубопроводів в районі Карпат з переходами через перешкоди.

Які ж результати отримала команда проєкту?

«Ми дослідили взаємодію водню зі сталями труб — і в стані постачання, і в стані експлуатації, — розповіла керівниця проєкту. — Проаналізували зміни у мікроструктурі, механічній поведінці, корозійній тривкості, опорі крихкому руйнуванню. За кошти НФДУ придбали сучасний комплекс для електрохімічних досліджень, за допомогою якого встановили вплив газоподібного водню на поведінку сталі в корозивному середовищі».

На основі результатів досліджень команда проєкту розробила критерії досягнення критичного стану сталей магістральних газопроводів під час транспортування водню за умов, близьких до експлуатаційних. А також — критерії оцінювання роботоздатності газогонів за чутливими до водневої деградації показниками, зокрема, показниками в'язкості руйнування та пластичності.

Інакше кажучи, науковці встановили, за яких умов можна безпечно транспортувати водень вітчизняними трубопроводами. Результати проєкту можуть стати в пригоді операторам магістральних та розподільних газопровідних мереж України — зокрема, для прогнозування можливості транспортування зеленого водню чи його суміші з природним газом. За допомогою розробленої методології оператори зможуть оцінити технічний стан та роботоздатність сталі.

«Багато років співпрацюємо з Оператором ГТС України (раніше — АТ «Укртрансгаз») і чітко розуміємо, де можна застосувати результати досліджень, — додала пані Ольга. — Розроблена методологія дасть змогу оцінити можливість безпечно транспортувати водень газотранспортною системою в рамках реалізації Європейської водневої стратегії».

Запитуємо також: як вплинула війна на виконання дослідження? Що було складно? Дослідниця відповіла, що найбільше труднощів виникало через тривале знеструмлення, спричинене пошкодженням енергосистеми України внаслідок ракетних ударів росії. Дослідники випробовували сталь за тривалого наводнювання (5–14 діб), тому змушені були шукати альтернативні рішення для неперервного енергоживлення.

Проєкт виконала команда, у складі якої були і вчені світового рівня, і наукова молодь. Це, зокрема, провідні наукові співробітники, доктори технічних наук Григорій Никифорчин, Олександр Цирульник та Галина Кречковська, старший науковий співробітник, кандидат технічних наук Мирослава Греділь. А також молоді дослідники: аспіранти Олег Венгринюк та Іван Цибайло. «У галузі водневого матеріалознавства наш колектив працює вже багато років. Приємно, що до проєкту вдалося залучити й молодих науковців. Цей важливий досвід їм обов'язково знадобиться», — додала Ольга Звірко.

Світлана ГАЛАТА

([вгору](#))

19.05.2025

WINWIN|GreenTech: Технології для енергетичної незалежності та зеленого розвитку

«Розвиток GreenTech — це стратегічна можливість для України стати повноцінним учасником європейського зеленого руху та експортером технологій для сталої енергетики. Ми прагнемо сформувати інноваційну екосистему, яка об'єднує науку, бізнес і цифрові рішення для створення високотехнологічного виробництва, скорочення імпортової залежності та залучення українських розробників до спільного створення технологій нового покоління. Завдяки цьому українські компанії зможуть пропонувати рішення, що відповідають глобальним викликам енергетичної трансформації», — зазначила **Валерія Іонан**, заступник Міністра цифрової трансформації з питань євроінтеграції ([Міністерство цифрової трансформації України](#)).

Деякі ключові можливості, які відкриває розвиток GreenTech:

- **Енергетична незалежність та нові ринки:** розвиток сонячної, вітрової, біоенергетики дадуть змогу зменшити імпорт палива та стати експортером чистої енергії й водню.
- **Вихід на ринок критичних матеріалів:** виробництво літію, нікелю та інших матеріалів для батарей і відновлювальної енергетики дасть змогу інтегруватися в європейський ланцюг постачання.
- **Цифровізація енергетики:** впровадження розумних мереж, диспетчеризації на основі ШІ та систем енергоменеджменту для ефективного споживання енергії.

«Зелені інновації — це перспективний ринок для українських технологічних компаній, експортерів продукції, що відповідає вимогам ЄС та багатьох інших ринків. GreenTech створює перспективу зеленого відновлення енергетики завдяки прискореному впровадженню розумних мереж, та принципу 3D: Decentralised, Decarbonised, Digitalised — децентралізованої, декарбонізованої, диджиталізованої енергетики майбутнього», — зазначив **Роман Зінченко**, голова правління ГО Greencubator та експерт залучений до підготовки Стратегії WINWIN.

Щоб реалізувати ці можливості, необхідно створити інноваційну екосистему, орієнтовану на технології сталого розвитку та експортно орієнтоване виробництво. Це передбачає:

- Будівництво установок для виробництва біоетанолу, біометану та біогазу з аграрних, побутових відходів і деревини.
- Співпраця з міжнародними партнерами для вдосконалення технологій і розвитку експорту.
- Виробництво компонентів для відновлювальної енергетики — металоконструкцій, силової електроніки, технологічного обладнання.

- Інтеграція відновлювальної енергетики та систем накопичення в енергомережу, впровадження цифрових рішень для контролю споживання.

Серед потенційних пілотних проєктів:

AI CENTER OF EXCELLENCE FOR GREENTECH — простір для тестування та впровадження ШІ-рішень в енергетиці. Центр сприятиме підвищенню енергоефективності, оптимізації енергосистем і зменшенню викидів. Це перша в Україні інституція, що поєднує штучний інтелект, диспетчеризацію (оперативне управління енергосистемою) та накопичення енергії в єдиний технологічний кластер.

Виробництво біопалива — розвиток галузі зменшить залежність від імпортного палива, посилить енергетичну незалежність і скоротить викиди з аграрних і побутових відходів. Україна вже сьогодні може виробляти біоетанол, біометан і біодизель — сучасне паливо, яке стане частиною зеленої енергетики майбутнього. Адаптація стандартів до вимог ЄС відкриває можливості для експорту.

Виробництво компонентів для зеленої енергетики — створення потужностей з виробництва дасть змогу зменшити імпортозалежність, залучити інвестиції, створити нові робочі місця й активізувати інноваційне виробництво. Хоча сектор стикається з викликами, як-от дефіцит кадрів, нестача цифрових рішень та імпортна залежність у критичних компонентах, перші кроки технологічної трансформації вже зроблено. Вони можуть стати основою для поступового розвитку галузі та впровадження нових технологій.

Розвиваючи відновлювальну та атомну енергетику й упроваджуючи зелений індустріальний перехід, Україна може стати стратегічним партнером ЄС у зеленій трансформації.

Детальніше ознайомлюйтеся із секторальною стратегією GreenTech [на офіційному лендингу WINWIN](#).

Дізнавайтеся більше про WINWIN у соціальних мережах: [Facebook](#), [Instagram](#), [Linkedin](#).

Секторальну стратегію розвитку GreenTech розробила експертна група при Міністерстві цифрової трансформації України в співпраці з Abt Global і KPMG в межах проєкту Good Governance Fund «Інноваційна екосистема», що фінансується UK International Development.

Стратегію цифрового розвитку інновацій до 2030 року створено з ініціативи Міністерства цифрової трансформації України у співпраці з Міністерством освіти і науки України та Офісом ефективного регулювання BRDO, за підтримки Проєкту USAID «Кібербезпека критично важливої інфраструктури України».

([вгору](#))

16.05.2025

ОЕСР: «ЗЕЛЕНІ» ІННОВАЦІЇ В ЕНЕРГЕТИЦІ, ТРАНСПОРТІ ТА ПРОМИСЛОВOSTІ(Національний репозитарій академічних текстів).

У ній наголошується, що інновації, які допомагають зменшити викиди парникових газів, мінімізувати забруднення навколишнього природного середовища та зберегти екологію й біорізноманіття, надзвичайно важливі для сталого майбутнього. Вони зосереджують увагу на питанні, чим саме «зелені» інновації відрізняються від інших видів інновацій та яким наразі є поточний стан «зелених» інновацій. Країни прагнуть скоротити викиди вуглецю та перейти до економіки, в якій екоінновації стануть одним із ключових чинників формування кліматичного порядку денного. Новітні технології – від «зелених» водню та сталі до «зелених» акумуляторів та електромобілів допоможуть декарбонізувати енергетичні, транспортні та промислові системи. Вони вже розробляються та упроваджуються, але відбувається це з різною швидкістю: у деяких сферах такі інновації швидко призвели до появи більш сталих рішень, тоді як в інших вони знаходяться лише на ранніх стадіях розвитку. Автори публікації намагаються дати відповідь на питання, які країни є лідерами цього процесу і що потрібно зробити для прискорення «зеленого» переходу; розглядають стан «зелених» інновацій у різних секторах та аналізують перешкоди на цьому шляху. Амбітні цілі та екологічні зобов'язання, дотримання міжнародних угод і стандартів мають забезпечити стимулювання інвестицій у «зелені» інновації, підтримати формування ринків для цих інновацій та забезпечити докорінні зміни у поведінці споживачів.

Детальніше: <https://ukrintei.ua/y/H9JDX>, <https://ukrintei.ua/y/5deTL>
([вгору](#))

05.05.2025

Батюк І.

Українські науковиці Марина Вязовська і Світлана Краковська стали членкинями американської академії наук

Про це [повідомили](#) на сайті NAS ([Українська правда. Життя](#)).

<...> На сайті установи зазначено, **Марина Вязовська** – професорка та завідувачка кафедри теорії чисел у Федеральній політехнічній школі Лозанни (École Polytechnique Fédérale de Lausanne), що в Швейцарії.

Марина Вязовська здобула міжнародне визнання завдяки своїм революційним внескам у сферу теоретичної математики. У 2022 році вона стала другою жінкою в історії, яка [отримала](#) Медаль Філдса –

найпрестижнішу нагороду в галузі математики, яку часто називають "Нобелівською премією з математики".

<...> **Світлана Краковська** – завідувачка лабораторії прикладної кліматології Українського гідрометеорологічного інституту.

Вона – одна з найвідоміших сучасних українських науковиць у світі і найвідоміша представниця кліматичної науки в Україні.

Чому так стрімко змінюється клімат на планеті Світлана може пояснити за допомогою математичних моделей та фізичних законів, які достатньо точно описують, що є і що буде.

Науковиця була учасницею другої експедиції до антарктичної станції "Академік Вернадський".

З 2013-го року вона [представляє](#) Україну в ІРСС – Міжурядовій групі експертів зі зміни клімату. В 2022-му році журнал "Nature" [включив](#) її до переліку десяти найвпливовіших вчених світу.

[Детальніше](#)
([вгору](#))

Додаток 42

02.05.2025

Українські науковиці долучилися до Генеральної асамблеї Європейського союзу геонаук 2025

Генеральна асамблея EGU — найбільша у Європі подія у сфері наук про Землю. Щороку до неї долучаються десятки тисяч учених з усього світу, торік ця цифра сягнула 20 000. Щорічно на заході організовують наукові сесії, де учасники можуть презентувати та обговорити напрацювання з дослідження наслідків змін клімату, супутникового спостереження за Землею, вулканології, дистанційного дослідження інших планет, внутрішньої структури та атмосфери Землі, метеорології, енергетики та природних ресурсів. Цьогоріч відбулося понад 1000 сесій, де науковці презентували майже 19 000 тез із результатами досліджень у сфері наук про Землю ([Світ](#)).

До заходу долучилися українські науковиці: докторка фізико-математичних наук Катерина Терлецька, докторка педагогічних наук Світлана Бабійчук і методистка лабораторії геоінформаційних систем та дистанційного зондування Землі МАН Марія Білецька.

«Щорічна конференція Європейського союзу геонаук — одна з наймасштабніших і найяскравіших подій у світі наук про Землю та космос! Цього року для мене вона має особливе значення: я маю честь бути членом комітету, який присуджує медаль Льюїса Фрая Річардсона — нагороду за видатні внески у сферу нелінійних наук про Землю», — зазначила Катерина Терлецька.

«Це найбільша у Європі конференція в галузі наук про Землю, де науковці з усіх куточків світу презентують результати своїх досліджень та

проектів і де формується спільнота, яка об'єднує бізнес, науку та освіту», — прокоментувала Світлана Бабійчук.

Українська делегація також презентувала результати Міжнародної літньої школи з основ дистанційного зондування Землі, яку проводить лабораторія геоінформаційних систем та дистанційного зондування Землі МАН. Уперше таку літню школу провели у 2019 році, а з 2021-го вона щорічно відбувається онлайн. Це безкоштовна освітня подія, на якій школярі з України та інших країн знайомляться та працюють з платформами Європейського космічного агентства й NASA. Під час навчання учасники слухають наукові лекції, а також об'єднуються у групи для створення власного дослідницького проекту. За час існування літньої школи до неї долучилися учні з 23 країн: Польщі, США, Кенії, Індії, Словаччини, Лівану, Філіппін, Індонезії, Гватемали, Румунії, Ємену, Пакистану, Німеччини, Венесуели, Нігерії, Індії, Монголії, Казахстану, Перу, Гани, Південної Африки, Литви, Ефіопії. Міжнародна літня школа з основ дистанційного зондування Землі розвиває кліматичну грамотність та критичне мислення учнів, а також навчає створювати дослідницькі проекти та мотивує розвиватися далі в академічній сфері.

([вгору](#))

Додаток 43

14.05.2025

Українські й європейські гранти для медичних університетів: нові можливості і практичні інструменти

Захід об'єднав представників провідних медичних університетів, наукових установ, національних контактних пунктів програми «Горизонт Європа» та Національного фонду досліджень України, які обговорили можливості міжнародного наукового співробітництва у сфері охорони здоров'я. Учасники мали змогу долучитися до формування сталої платформи для обговорення механізмів інтеграції українських ЗВО в європейський дослідницький простір ([Національний фонд досліджень України](#)).

З вітальним словом до учасників звернулися спеціально запрошені гості: заступниця міністра охорони здоров'я України з питань європейської інтеграції Марина Слободніченко; ректор НМУ імені О.О. Богомольця, член-кореспондент НАМН України Юрій Кучин; виконавча директорка НФДУ Ольга Полоцька; Державна експертка Директорату вищої освіти та освіти дорослих МОН України, голова комітету з питань реформи охорони здоров'я Громадської ради МОЗ України Марина Мруга та міжнародні партнери.

Перше пленарне засідання було присвячене можливостям, які відкривають для українських науковців європейські та національні інструменти фінансування досліджень, зокрема у сфері охорони здоров'я. Учасники форуму ознайомилися з ключовими грантовими механізмами програми Horizon Europe (Кластер 1 – «Здоров'я»), а також з поточними

конкурсами та інструментами підтримки, які пропонує Національний фонд досліджень України.

Серед спікерів першого пленарного засідання були очільниця НКП здоров'я «Горизонт Європа» Ганна Галаган; керівниця відділу комунікацій і міжнародного співробітництва НФДУ Тетяна Мачуліна; перший заступник виконавчого директора НФДУ Андрій Кузнецов; керівник відділу НФДУ «Офіс Горизонт Європа в Україні» Ігор Таранов та головні спеціалісти відділу Юлія Ремінська, Максим Колісник, Олександр Моїсєєв.

Тетяна Мачуліна поділилася планами щодо майбутніх конкурсів та ініціатив за підтримки міжнародних партнерів. Нині НФДУ працює над умовами спільних конкурсів з Німецьким дослідницьким фондом (DFG), Дослідницькою радою Норвегії (RCN), а також з Нідерландською дослідницькою радою (NWO) щодо продовження партнерської ініціативи NWO-НФДУ. «Будь ласка, стежте за оголошеннями на сайті Фонду, щоб не пропустити старт нових конкурсів», – порадила вона.

Про вимоги до формування заявок на одержання грантової підтримки НФДУ учасники дізналися з виступу Андрія Кузнецова. Він наголосив, що грант – це не тільки про кошти, а в першу чергу про можливості. Грантове фінансування отримують найбільш наполегливі.

Андрій Олегович порадив учасникам форуму звертатися до фахівців НФДУ і, зокрема, Офісу Горизонт Європа в Україні, та не соромитися ставити запитання щодо всіх аспектів підготовки і подачі заявок. За його словами, ретельно продумати концепцію та грамотно оформити проект – завдання не з простих, але результат цілком виправдовує зусилля.

Важливим акцентом форуму стала панельна дискусія «Грантові можливості процесу євроінтеграції у сфері охорони здоров'я», у якій взяли участь заступниця міністра охорони здоров'я України з питань європейської інтеграції Марина Слободніченко, заступниця генерального директора Центру громадського здоров'я МОЗ України Ольга Гвоздецька та виконавча директорка НФДУ Ольга Полоцька. Під час дискусії учасниці обговорили стратегічні перспективи інтеграції української медичної науки до європейського дослідницького простору. У центрі уваги були роль грантових програм у цьому процесі, шляхи подолання бар'єрів участі та необхідність тісної міжсекторальної співпраці для ефективного залучення міжнародного фінансування.

У форумі взяли участь представники адміністрацій закладів вищої освіти, науково-педагогічні працівники, дослідники, студенти, молоді вчені, грант-менеджери, а також всі зацікавлені у розвитку міжнародної наукової співпраці. Після завершення основних виступів та дискусій, учасники мали можливість обмінятися досвідом, налагодити професійні контакти під час нетворкінгу та поставити запитання під час сесії «питання-відповіді».

Форум став важливим кроком до розширення участі українських медичних ЗВО в конкурсах програм Horizon Europe, Erasmus+, COST та вдосконалення інфраструктури підтримки науково-дослідної діяльності в

медичних університетах України. Підсумком форуму стало чітке розуміння, що підтримка грантових проєктів – це ключ до інновацій та прогресу, а об'єднання зусиль науки і грантових інструментів дозволяє відкривати нові горизонти для українських дослідників.

([вгору](#))

Додаток 44

16.05.2025

16 травня – Всесвітній День біографа

Відзначення Дня біографа стало вже традицією серед професіоналів і аматорів біографічних студій, письменників і журналістів, краєзнавців, які працюють над біографічними публікаціями, фахівців, котрі розбудовують електронні ресурси біографічної інформації, видавців, педагогів, а також, особливо – бібліотекарів, котрі докладають чимало зусиль до справи інтеграції біографічних видань, створення їх бібліографій, а також біобібліографій діячів науки й культури, поширення біографічних знань серед широкого загалу, заохочення наших співвітчизників до біографічного читання й (авто)біографічної творчості, родовідних розшуків – пошуків власного коріння ([Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського](#)).

Четвертий рік поспіль ми зустрічаємо День біографа в умовах гострої боротьби українського народу проти російських агресорів, за священне право жити на своїй землі, у своїй суверенній державі, пам'ятати українську історію й пошановувати імена, які є непреложними символами Батьківщини, плекати і продовжувати національні традиції.

Війна суттєво змінила спрямованість біографічних студій. Вона поглибила інтерес дослідників до проблеми української людини, її засадничих світоглядних і моральних цінностей, посилила увагу до людської долі, досвіду, традицій українців, а головне – до їх вміння протистояти тяжким випробуванням, драматичним поворотам долі, незмінно зберігаючи при цьому гуманістичні цінності Українського світу.

Звідси й прагнення до осмислення нелегкого досвіду наших співвітчизників, які пережили війни, революції, репресії, і до учасників, жертв і свідків нинішньої війни – до увічнення пам'яті полеглих і до пошанування живих героїв. У різних формах: у наукових дослідженнях, у публіцистиці, у створенні меморіалів у міському просторі, в інтернет-ресурсах, у соціальних мережах. Власне, одне з найважливіших завдань біографіки нині – допомогти читачам морально вистояти, зберегти своє «я», залікувати травми війни.

Відрадно, що, незважаючи на воєнне лихоліття, інтерес до біографічного знання серед наших співвітчизників зростає. При цьому йдеться про увагу не лише до постатей великих українців, а й до порівняння долі людей минулих поколінь і наших сучасників, до освоєння їхнього досвіду заради розбудови

власного життя. Саме це найбільше відповідає трендам сучасної світової біографіки.

Відбувається відчутне піднесення якісного рівня біографічної літератури різних жанрів і форматів. Останнім часом побачили світ чимало ґрунтовних біографічних досліджень. Їх ідейна спрямованість суттєво змінилася. Людина в працях сучасних вітчизняних біографів перестала бути «гвинтиком» історії, як те було в часи тоталітаризму, вона постає як особистість, багата й різнобічна, вона – творець свого життя й співтворець, учасник і свідок доленосних, драматичних подій.

Формуються й поповнюються доступні широкому загалу електронні ресурси біографічної інформації: цифрові бібліотеки, архіви й бази даних, бібліотечні й архівні колекції біографічних документів. Близько ста тисяч імен відомих і маловідомих співвітчизників уже зібрано в «Українському національному біографічному архіві», який розбудовує Інститут біографічних досліджень. Біографіка нині активно «пішла в маси» – постійно зростає кількість матеріалів, оприлюднених в українських сегментах Вікіпедії, Ютубу, Інстаграму, Телеграму, на тематичних блогах.

Ученими академічних установ, університетів, бібліотек, архівів і музеїв реалізується чимало дослідницьких історико-біографічних проєктів, підсумком яких є видання ґрунтовних колективних праць, індивідуальних монографій, збірників документів, мемуарію та епістолярію, біобібліографій. Активно розробляються теоретичні й практично-методичні питання збагачення творчого інструментарію, засобів біографічного письма, освоєння досвіду європейської й світової біографіки, реконструкції й переосмислення з висоти сучасного досвіду біографій діячів історії і культури, удосконалення комунікації авторів-дослідників з читацькими аудиторіями. Університети запроваджують навчально-наукові програми з підготовки фахівців з біографічних досліджень і книговидавання.

Упродовж трьох років війни в Україні відбулося вже понад 30 конференцій і читань, присвячених проблемам біографіки. Організаторами їх виступають у більшості саме провідні бібліотеки, для яких інтеграція й поширення біографічних знань є одним з головних напрямів діяльності.

Наукові досягнення вчених-біографістів – їх виступи на конференціях, лекції й бесіди, майстер-класи з підготовки біографічних публікацій, презентації нових видань і дослідницьких проєктів активно поширюються Інститутом біографічних досліджень через канал «Biography. Біографіка. Біографістика» на платформі YouTube (URL: <https://www.youtube.com/@biography..5055>).

Біографічне знання нині утвердилося як актуальна складова нашого суспільного життя і внутрішнього духовного розвитку окремої людини. Все це обумовлює необхідність постійного пошуку нових, адекватних запитам людей, задля яких працюють дослідники, тем, постатей, жанрів оповіді, засобів реконструкції життєвого шляху героїв.

Дорогі колеги! Щиро вітаємо з Днем біографа всіх, хто займається такою важливою й шляхетною справою біографічних досліджень, бере участь у поширенні біографічних знань і промоції біографічного читання! Зичимо нових вагомих творчих досягнень і вдячності читацької аудиторії!

[Інститут біографічних досліджень](#)
([вгору](#))

Додаток 45

16.05.2025

Завершилася XII Міжнародна антарктична конференція

Що ж обговорили науковці? ([Національний антарктичний науковий центр](#)).

Секція «Науки про Землю»

Суттєво розширилася тематика та методи досліджень:

- геологія — активізація морських робіт з відбору донних відкладів;
- геофізика — магніторозвідка, електророзвідка, сейсмоакустичні методи та георадарне сканування, а також аналіз супутникових знімків.

Секція «Фізичні науки»

Відзначено зростання якості та кількості експериментальних і теоретичних наукових досліджень у міжнародній кооперації.

Секція «Науки про Життя»

Визначено такі пріоритетні напрями досліджень:

- еволюція морських і наземних антарктичних екосистем та їхня адаптація до впливу екстремальних факторів середовища;
- біологічний проспектинг — вивчення живих організмів Антарктики з точки зору їхньої комерційної цінності як джерела генетичних і біохімічних ресурсів;
- інтегроване природоохоронне планування в Антарктиці та Південному океані, створення природоохоронних територій та запровадження природоохоронних обмежень для збереження типових антарктичних біотопів та рідкісних видів, забезпечення сталого (невиснажливого) розвитку діяльності людини в регіоні.

За результатами обговорень доповідей встановлені нові контакти та започатковані нові колаборації з міжнародними партнерами. Також буде випущена збірка тез доповідей.

Окрім того, при конференції триває Метеорологічна школа (15–16 травня).

Організатори МАК висловлюють подяку всім учасникам, бажають їм успіхів, нових звершень і нових антарктичних шляхів. Окрема вдячність усім захисникам та захисницям України, завдяки яким ми можемо проводити такі події.

Довідково: організаторами конференції стали Міністерство освіти і науки України та Національний антарктичний науковий центр.

([вгору](#))

23.05.2025

Штучний інтелект і дезінформація: тренінг для бібліотекарів в епоху цифрових викликів

Спікером виступив Максим Запорожченко, менеджер медіаосвітніх програм АУП, завідувач центру цифрової освіти та медіакультури Миколаївського ОППО ([АУП-info](#)).

Під час тренінгу учасники дізналися:

- як ШІ змінює інформаційний ландшафт;
- що таке дипфейки і як їх виявити;
- як алгоритми персоналізації формують інформаційні бульбашки;
- які цифрові інструменти допомагають перевіряти контент на достовірність.

Окрему увагу спікер приділив виданням АУП для бібліотекарів, які допомагають впроваджувати медіаосвіту в бібліотеках — від розробок занять до посібників із критичного мислення та інфомедійної грамотності.

До заходу долучилися понад 600 бібліотекарів з усієї України — активна і мотивована спільнота професіоналів, готових до нових викликів цифрової доби!

Разом обговорили, як бібліотеки можуть стати потужними медіаосвітніми центрами у своїх громадах.

Дякуємо організаторам XIV ШБЖ — Харківській державній науковій бібліотеці ім. В. Г. Короленка, ВГО Українська бібліотечна асоціація, КНУКіМ та партнерам — за можливість поділитися знаннями!

([вгору](#))

20.05.2025

Science City: нові можливості для бізнесу, науки та інновацій**Що передбачає режим Science City?**

Science City — це комплексна реформа інституту наукових парків, яка створить зручні та взаємовигідні умови для співпраці між науковими установами, університетами, бізнесом і державою. Ініціативу спрямовано на подолання бар'єрів, що гальмують інноваційну діяльність, як-от: податкове навантаження, складні процедури закупівель та бюрократизовані операційні процеси ([Міністерство освіти і науки України](#)).

Передбачено запровадження податкових пільг, створення умов для реалізації митних преференцій під час імпорту виробничого та науково-дослідного обладнання, надання переваг в оренді державного й комунального майна, а також можливість для наукових парків інтегруватися у правовий режим **Дія.City** на гнучких умовах. Крім того, передбачено проведення всіх

закупівель без аукціонів і повну цифровізацію операційних процесів взаємодії з МОН.

Усі ці кроки сприятимуть прискореному розвитку сфери трансферу технологій в Україні.

Як це працює?

1. Знайти заклад вищої освіти чи наукову установу, з якою ви маєте спільні цілі й готові до співпраці.
2. Створити науковий парк або стати партнером уже наявного.
3. Подати заявку до МОН для занесення до реєстру наукових парків та отримати статус резидента в межах Science City.
4. Після схвалення — робота за спрощеними правилами з доступом до пільг та інфраструктури.
5. Запустити проєкт, який буде спрямовано на закриття пріоритетних потреб держави.
6. Заповнити форму-запит із зазначенням виду підтримки, якої ви потребуєте (наприклад, податкові пільги, розмитнення дослідницького чи виробничого обладнання, оренда державного або комунального майна тощо).
7. Щорічно подавати короткий електронний звіт про діяльність.

Науковий парк може також отримати статус резидента Дія.City на пільгових умовах, для цього повинен відповідати мінімальним вимогам (9 працівників або гіг-спеціалістів, мінімальна ЗП 600 Євро, частку держави у статуті необмежено)

Які вигоди отримає бізнес?

- **Податкові пільги:** 0% ПДВ*.
*для проєктів зі статусом державної підтримки
- **Митні пільги:** 0 грн при ввезенні дослідницького та виробничого обладнання.
- **Пільгові умови вступу до Дія.City:** 5% ПДФО, 5% військовий збір, ЄСВ із мінімальної бази, середня ЗП від 600 до 800 Євро перші 5 років діяльності, відсутність обмеження частки держави у статуті.
- **Доступ до інфраструктури університетів:** лабораторії, дослідницьке обладнання, центри колективного користування науковим обладнанням, кампуси, оренда приміщень.
- **Можливість співпраці без тендерів** та бюрократії.
- **Просте адміністрування:** уся взаємодія через онлайн-кабінет, лише один електронний звіт на рік.
- **Залучення молодих талантів:** студенти, стажисти, науковці.

Хто може стати резидентом Science City?

Усі фізичні або юридичні особи (резиденти й нерезиденти), які хочуть співпрацювати із ЗВО або НУ та створювати наукомісткі проєкти.

Це вже працює: приклади пілотів

- **Науковий парк Житомирської політехніки:** тестування енергетичних рішень, запуск спільних проєктів з університетом, використання лабораторій і доступ до студентських команд.
- **Науковий парк Київського авіаційного інституту (КАІ)** — новий центр розробок у сферах deep tech, AI, кібербезпеки, машинного навчання, матеріалознавства та інженерії.
- **SID City** — науковий парк Львівської політехніки: Tech StartUp School, R&D лабораторії, партнерства з SoftServe та іншими компаніями, розвиток робототехніки, AI, біотехнологій, запуск проєктів EIT Food, INPACE, H2HEAT.

Як приєднатися?

Підготовка до запуску Science City вже триває. **Бізнес, що планує співпрацю з університетами, може:**

- Звернутися до МОН за консультацією innovations@mon.gov.ua та поділитися про напрями діяльності й бажані формати співпраці.
- Отримати інформацію про відкриті можливості для співпраці й супровід.
- Познайтись із ЗВО/НУ, які провадять суміжну діяльність, щоб створити спільний науковий парк або долучитися до наявного.
- Подати онлайн-заявку для отримання статусу резидента після ухвалення законопроекту.

Станьте серед перших, хто скористається новими умовами. Розвивайте інновації — разом із Science City.
([вгору](#))

Додаток 48

27.05.2025

Від науки до інвестицій: як стартап-школи змінюють українську інноваційну екосистему

Свої ідеї вже представили учасники таких стартап-шкіл, як SET University (SET Accelerator), стартап-школа «ІТ-інкубатор» Національного університету «Одеська політехніка», Інноваційний хаб Державного університету «Житомирська політехніка», Startup University Одеського національного економічного університету, E-formula/Lovkotech Національного технічного університету «Дніпровська політехніка», KSE Startup Ecosystem Київської школи економіки, IdeasLab UCU Українського католицького університету, стартап-школа Київського національного економічного університету ([Міністерство освіти і науки України](#)).

«Ми створюємо мережу, яка допоможе університетам і науковцям не лише навчати, а й створювати інновації, готові до ринку. Це частина великої екосистемної трансформації, у центрі якої — майбутнє української економіки знань», — наголосив **Денис Курбатов**, заступник міністра освіти і науки України.

*«Мережу створено саме для того, щоб забезпечити надання всебічної підтримки наукомістким стартапам, починаючи від ідеї до створення готового продукту. Ми будемо містком між освітнім середовищем, наукою й бізнесом та очікуємо, що мережа стартап-шкіл стане драйвером економічного зростання, цифрової трансформації та інноваційного розвитку країни», — зауважила **Оксана Бережна**, генеральна директорка директорату інновацій та зв'язків науки з реальним сектором економіки МОН.*

У межах відкриття до учасників події звернувся **Андрій Заїкін**, CEO YEP Accelerator:

«Радий, що за останні 1,5–2 роки університетські інновації в Україні помітно зрушили з місця — Міністерство освіти і науки України й Український фонд стартапів активно долучилися, і це дало імпульс системній роботі. Наша модель стартап-студій органічно стала частиною спільної рамки «Стартап-школа — інкубатор — акселератор». Це вже функціонує як стала модель, яку варто розвивати далі. Зі свого боку ми вже плануємо новий рівень підтримки: комерціалізацію наукових розробок і запуск університетських спінофів (ред. відокремлених стартапів) стануть пріоритетами YEP на найближчі роки».

Чому це важливо. Успішні приклади від SET University

- **Розвиток економіки знань.** Програми акселерації допомагають перетворити ідеї з університетських лабораторій на продукти з ринковим потенціалом.
- **Підтримка жінок та науковців.** Спеціальні треки We.Brave та Science-to-Market від SET University створені для засновниць та науковців із технологічними проектами.
- **Реальні результати.** Випускники університету вже отримали інвестиції від Google, USAID, Українського фонду стартапів і Microsoft. Продукти на кшталт eXtra Vision, Anima та Apixmed уже допомагають лікарям, пацієнтам і менеджерам.
- **Міжнародна співпраця.** Програми реалізовано за участю Berkeley Haas Entrepreneurship, SuperCharger Ventures, Startup Wise Guys та інших глобальних гравців.

Для кого це:

Мережу стартап-шкіл відкрито для:

- студентів і випускників
- науковців із технологічними ідеями
- жінок-засновниць
- команд, які працюють над продуктами для відновлення України

Що далі:

Мета ініціативи — сприяти перетворенню університетів і наукових установ на активних учасників інноваційного процесу та економічного відновлення України, де стартапи формуються не в ізоляції, а в тісній співпраці з суб'єктами інноваційної екосистеми бізнесом. Подальші кроки

передбачають: масштабування мережі стартап-шкіл; підтримку наукомістких стартапів у пріоритетних сферах — MedTech, BioTech, AgroTech, GreenTech, Dual-use; проведення практичних воркшопів — від етапу ідеї до інкубації; розвиток партнерств із бізнесом, акселераторами та іншими організаціями інноваційної екосистеми; забезпечення доступу до актуальних грантових програм та фінансових інструментів для стартапів.

Якщо бажаєте стати частиною інноваційної екосистеми України та долучитися до мережі, заповніть форму за [посиланням](#).

Заяву розгляне Рада МОН з розвитку інновацій. Ви отримаєте результативне рішення щодо приєднання до мережі на зазначену вами електронну адресу.

Ініціативу реалізує Міністерство освіти і науки України та Фонд розвитку інновацій за підтримки Європейського Союзу в межах програми Horizon 2020 через спеціальний фонд державного бюджету України.

([вгору](#))

Додаток 49

14.05.2025

Університети як каталізатори інновацій: МОН запускає мережу стартап-шкіл – інкубаторів – акселераторів

Що передбачає проєкт? ([Міністерство освіти і науки України](#)).

Стартап-школи, які створені у межах мережі, надаватимуть інноваторам:

- експертну й менторську підтримку;
- доступ до сучасної інфраструктури;
- інструменти для залучення фінансування;
- практичні можливості для розвитку бізнес-навичок.

Мережа орієнтована на студентів, дослідників, молодих підприємців — усіх, хто має ідеї для створення **наукомістких стартапів**.

Цілі ініціативи:

- розвиток наукомісткого підприємництва;
- комерціалізація результатів наукових досліджень;
- активне залучення університетів до інноваційної економіки;
- підтримка технологічного розвитку України.

До мережі вже приєдналися:

- Державний університет «Київський авіаційний інститут»
- Київський академічний університет
- Вінницький національний технічний університет
- Сумський державний університет
- Національний університет «Одеська політехніка»
- Національний технічний університет «Дніпровська політехніка»
- Український католицький університет
- Київська школа економіки

- Національний університет «Львівська політехніка»
- Державний університет «Житомирська політехніка»
- SET University
- Одеський національний економічний університет
- Київський національний університет імені Тараса Шевченка
- Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
- Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
- Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана
- Національний університет «Запорізька політехніка»
- Криворізький національний університет
- Вінницький національний аграрний університет
- Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара
- Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»
- Миколаївський національний аграрний університет
- Інститут електрозварювання імені Є. О. Патона НАН України

Як долучитися?

Університети й наукові установи, зацікавлені в розвитку інноваційної інфраструктури, **можуть заповнити анкету за [посиланням](#)**.

Після заповнення заяву розгляне Рада МОН з розвитку інновацій. Ви отримаєте результативне рішення щодо приєднання до мережі на зазначену вами електронну адресу.

Довідково:

Ініціативу реалізує Міністерство освіти і науки України та Фонд розвитку інновацій за підтримки Європейського Союзу в межах програми Horizon 2020 через спеціальний фонд державного бюджету України.

([вгору](#))

Додаток 50

21.05.2025

У КПІ відкрили новий науковий парк: підтримка інновацій, ветеранської освіти та розвитку медичної інженерії

У заході взяли участь представники Міністерства освіти і науки України, зокрема заступник міністра **Денис Курбатов** та представниці Директорату інновацій та зв'язків науки з реальним сектором економіки ([Міністерство освіти і науки України](#)).

«Ми послідовно підтримуємо створення наукових парків як частину стратегії розвитку інноваційної екосистеми Science City. Таких парків в Україні стає більше — кожен зі своєю унікальною спеціалізацією, що відповідає реальним потребам економіки та суспільства. Новий парк на базі КПІ — це не лише про технології. Це про новий зміст освіти, інженерію людяності та реабілітацію через знання. Тут народжуються рішення, які

повертають людей до повноцінного життя і створюють нові перспективи для країни», — наголосив **Денис Курбатов**.

Парк майбутнього: освіта, технології, реабілітація

Науковий парк адитивних технологій поєднує три ключові напрями:

- розвиток інженерних стартапів;
- підготовку кадрів у сфері біомедичної інженерії;
- створення інклюзивної освітньої інфраструктури для ветеранів і ветеранок.

Проект реалізовано у співпраці з фондом КОЛО (ініціатива ADDEX), компаніями arr flame, EPAM, Genesis for Ukraine, OBRIO та за підтримки КПП імені Ігоря Сікорського. У межах партнерства створено лабораторію з 3D-друку для протезування, освітній курс «3D-моделювання і друк в інженерії та біомедичній інженерії» для ветеранів і ветеранок, а також формується інклюзивне середовище для подальшого навчання.

«[ред. Центр стане простором], де технології служать людині. Тут народжуються рішення для тих, хто втратив, але не зламався. Наші ветерани — не лише герої, а й творці майбутнього», — зазначила **Наталія Семінська**, директорка Наукового парку адитивних технологій Sikorsky Challenge.

Інновації, що повертають до життя

Презентований проєкт ADDEX — це стратегія поєднання новітніх технологій, освіти та реабілітації. Він має на меті не лише дати можливість людям з ампутаціями повернутися до повноцінного життя, а й зробити їх активними учасниками створення технологічних рішень.

«Проект ADDEX — це про поєднання освіти, технологій та соціальної інтеграції й доступності. Це про можливість для ветерана не просто повернутися до життя, а створювати майбутнє для себе та інших. І ми раді, що цей проєкт народився саме тут — у КПП імені Ігоря Сікорського», — зазначила **Олена Кривенко**, голова правління БО БФ КОЛО.

Відкриття нового наукового парку в КПП — це не лише черговий етап реалізації державної інноваційної політики, а й приклад того, як освіта, бізнес і громадянське суспільство можуть об'єднати зусилля задля вирішення важливих соціальних викликів.

([вгору](#))

Додаток 51

26.05.2025

ЕІТ НАДАЄ 63 МІЛЬЙОНИ ЄВРО ДЛЯ ПОСИЛЕННЯ ІННОВАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Ініціатива ЕІТ для вищої освіти — єдиний європейський інструмент, спрямований виключно на розвиток інноваційного потенціалу закладів вищої освіти, надаючи їм змогу стати лідерами інновацій у майбутньому. Вона забезпечує доступ до найбільшої інноваційної екосистеми Європи. Із 47

проектів, оголошених у межах цієї ініціативи, 12 також зосереджені на Deep Tech (глибоких технологіях) і безпосередньо підтримують Ініціативу розвитку талантів у сфері [Deep Tech](#) — флагманську програму ЕІТ, яка має на меті навчити 1 мільйон фахівців до кінця 2025 року ([Academ.City](#)).

Роксана Мінцату, виконавча віцепрезидентка з питань соціальних прав, навичок, якісної зайнятості та готовності, зазначила: **«Коли університети, дослідницькі центри та бізнес об'єднують зусилля, ідеї перетворюються на реальні рішення. Ініціатива ЕІТ для вищої освіти сприяє зміцненню зв'язків між академічним середовищем і промисловістю, стимулюючи інновації та зростання. Результати цього конкурсу свідчать про впевненість у інноваційному потенціалі Європи. Це ті інвестиції, які зберігають Європу сильною та конкурентоспроможною».**

Голова правління ЕІТ Стефан Добрев додав: **«Результати, досягнуті Ініціативою для вищої освіти ЕІТ із моменту її запуску чотири роки тому, вражають. Це єдина європейська ініціатива, присвячена найраннішим етапам інноваційного циклу у вищій освіті. Вона є ключовою для місії ЕІТ — пов'язувати академічну досконалість із впливом на суспільство та економіку. Досягнення перших 65 проєктів свідчать про ефективність цього підходу. Ми раді вітати нових партнерів, включаючи рекордну кількість представників промисловості, в найбільшій інноваційній екосистемі Європи. Ми впевнені, що ці нові проєкти принесуть значний вплив для Європи».**

Нові проєкти, які розпочалися 1 квітня 2025 року, об'єднують 620 організацій, з яких 284 — це ЗВО, 186 — бізнеси, а 150 — інші неакадемічні організації, зокрема дослідницькі центри, державні установи та асоціації. У цьому конкурсі до партнерів повністю долучилися 193 нових ЗВО, що підвищило загальну кількість фінансованих ЗВО до 501 з 2021 року, перевищивши первинну ціль у 500 учасників до 2027 року раніше встановленого терміну.

На конкурс 2024 року, який завершився у грудні, подали заявки 130 консорціумів, що об'єднали 1480 організацій із 55 країн. Через високу якість заявок було профінансовано на 5 проєктів більше, ніж планувалося, загалом — 47, кожен із яких отримає до 1 340 000 євро. Кожен консорціум включає повних партнерів, які отримують фінансування безпосередньо, та асоційованих партнерів, які виконують допоміжну роль.

Велика кількість та висока якість заявок, а також широкий спектр залучених партнерів свідчать про зростання імпульсу Ініціативи для вищої освіти ЕІТ та її здатність поєднувати промисловість і ЗВО для стимулювання інновацій та підприємництва в Європі.

ДОВІДКА: ЕІТ — РОБИМО ІННОВАЦІЇ РЕАЛЬНІСТЮ! ПРО ІНІЦІАТИВУ ЕІТ ДЛЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ

З часу свого створення у 2021 році Ініціатива [ЕІТ для вищої освіти](#) вже надала понад 69 мільйонів євро 308 ЗВО та 135 неакадемічним організаціям

для підтримки 65 загальноєвропейських проєктів. Її проєкти впровадили креативні та оригінальні підходи до інновацій та розвитку підприємницького потенціалу. Встановлені зв'язки між ЗВО, компаніями, дослідницькими установами та державними органами створили інтегровані екосистеми, де ЗВО виступають хабами системного і довготривалого впливу. У 2021–2023 роках ці проєкти підготували понад 90 000 студентів у сфері інновацій та підприємництва та підтримали понад 1 700 стартапів і масштабованих компаній. Ініціатива також сприяла створенню понад 240 стартапів. Упровадження Ініціативи ЕІТ для вищої освіти здійснюють Спільноти знань та інновацій (KIC), координуючу роль серед яких виконує EIT RawMaterials.

ПРО ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ІНСТИТУТ ІННОВАЦІЙ І ТЕХНОЛОГІЙ (ЕІТ)

ЕІТ підсилює здатність Європи до інновацій, створюючи рішення для актуальних глобальних викликів і розвиваючи підприємницькі таланти задля сталого зростання та створення робочих місць. ЕІТ є органом ЄС і невід'ємною частиною програми «Горизонт Європа» — рамкової програми ЄС з досліджень та інновацій. Інститут підтримує динамічні загальноєвропейські партнерства і Спільноти знань та інновацій ЕІТ серед провідних компаній, дослідницьких лабораторій і університетів.

Наразі підтримуються дев'ять Спільнот знань і інновацій ЕІТ:

- [Climate-KIC](#)
- [EIT Digital](#)
- [EIT InnoEnergy](#)
- [EIT Health](#)
- [EIT RawMaterials](#)
- [EIT Food](#)
- [EIT Manufacturing](#)
- [EIT Urban Mobility](#)
- [EIT Culture & Creativity](#)

Також ЕІТ оголосив конкурс на створення 10-ї Спільноти знань і інновацій — **EIT Water**, який відкритий до 17 червня.

Разом із провідними партнерами, спільнота ЕІТ пропонує широкий спектр інноваційної та підприємницької діяльності по всій Європі: курси підприємницької освіти, сервіси створення та прискорення бізнесу, а також науково-дослідні проєкти, орієнтовані на інновації.

([вгору](#))

Додаток 52

26.05.2025

Розвиваємо напівпровідникові технології: підписано меморандум про співпрацю

«У межах реалізації Стратегії WINWIN напівпровідникові технології визначені як один із ключових пріоритетів — через їхню роль у формуванні

інноваційної екосистеми, посиленні обороноздатності та забезпеченні цифрового суверенітету. Розвиток власного виробництва чипів — це стратегічна відповідь на глобальні виклики. Він допоможе Україні зменшити залежність від зовнішніх ринків, диверсифікувати економіку та закріпити себе як помітного гравця у світовій технологічній політиці. Підписання Меморандуму відкриває можливості для створення повноцінної національної екосистеми у сфері чипів», — зазначила **Валерія Іонан**, заступник Міністра цифрової трансформації з питань євроінтеграції ([Міністерство цифрової трансформації України](#)).

Серед ключових напрямів співпраці:

- упровадження наукових розробок у виробництво, участь у міжнародних дослідницьких ініціативах і пілотних проєктах;
- допомога українським компаніям у виході на глобальні ринки та інтеграції в ланцюги постачання, підтримка експорту вітчизняної продукції;
- підтримка стартапів: менторські програми, доступ до фінансування, розвиток малого й середнього бізнесу в галузі;
- спільна робота над посиленням кіберзахисту систем, що використовуються у виробництві напівпровідників;
- розвиток інфраструктури, яка може містити технопарки, інкубатори, лабораторії, виробничі лінії;
- підготовка фахівців, створення спеціалізованих освітніх програм, стажувань і курсів підвищення кваліфікації.

«Створення асоціації — це важливий крок для об'єднання ринку та налагодження діалогу індустрії напівпровідників із державою. Дуже важливо, що саме Мінцифра є драйвером цього процесу. Міністерство розуміє стратегічну важливість напівпровідникової галузі для технологічної незалежності України та готове створювати необхідні умови для її розвитку. Це свідчить про зрілість державної політики у сфері цифрових технологій. Підписаний меморандум закладає фундамент для системної роботи: від підготовки кадрів до виходу українських компаній на глобальні ринки. Напівпровідники — це основа сучасної цифрової економіки, і розвиток цієї галузі в Україні має стати одним з пріоритетів нашого технологічного суверенітету», — зазначив **Євгеній Астахов**, керівник Національної напівпровідникової асоціації України.

Співпраця відбуватиметься в контексті реалізації Стратегії цифрового розвитку інновацій до 2030 року (WINWIN), де напівпровідникова галузь визначена як одна із 14 пріоритетних для інноваційного розвитку України.

Нагадаємо, наразі опубліковано аналітичний документ від експертів Мінцифри, який описує стратегії розвитку напівпровідникової індустрії. У документі представлені результати роботи експертної групи, зокрема, порівняльний аналіз законодавства та стратегій розвитку напівпровідникової індустрії в провідних країнах світу. Також документ містить сценарії вибору

технології виробництва напівпровідників для України та окреслює можливі траєкторії розвитку галузі.

Ознайомлюйтеся з аналітичним документом [за посиланням](#).
([вгору](#))

Додаток 53

12.05.2025

Долучайтеся до нових конкурсів програми «Цифрова Європа» на 2025 рік

[\(Міністерство цифрової трансформації України\).](#)

Актуальні конкурси у 2025 році

- [Грант для створення Академії навичок зі штучного інтелекту](#) — створення освітнього центру з фокусом на генеративний ШІ, квантові технології та практичну підготовку. Бюджет до 10 млн євро. Дедлайн — 2 вересня.
- [Грант для створення Академії навичок для віртуальних світів](#) — створення навчальних програм з Web 4.0, метавсесвітів, 3D-моделювання та симуляцій. Бюджет до 10 млн євро. Дедлайн — 2 вересня.
- [Грант для створення Академії квантових технологій](#) — розроблення курсів, літніх шкіл і практики для здобуття квантових навичок. Бюджет до 7 млн євро. Дедлайн — 2 вересня.
- [Грант для створення оперативної системи реагування на загрози дезінформації](#) — створення Європейської мережі фактчекерів і розроблення інструментів протидії дезінформації. Бюджет до 5 млн євро. Дедлайн — 2 вересня.
- [Грант для підтримки національних ініціатив безпеки дітей в онлайн-середовищі](#) — підтримка мережі центрів безпечного інтернету в Європі. Бюджет до 42 млн євро. Дедлайн — 2 вересня.
- [Грант для підтримки інновацій у виробництві мікросхем і напівпровідникових технологій](#) — підтримка діяльності секретаріату Альянсу з процесорів і напівпровідникових технологій (Alliance on Processors and Semiconductor Technologies) для зміцнення європейської екосистеми у сфері розробки та виробництва мікропроцесорів і напівпровідників. Бюджет до 1 млн євро. Дедлайн — 2 вересня.
- [Грант для цифровізації обміну даними у сільському господарстві](#) — створення інструментів на основі ШІ для агросектору в межах Європейського зеленого курсу. Бюджет до 15 млн євро. Дедлайн — 2 вересня.
- [Грант для розвитку та координації загальноєвропейських просторів даних](#) — розроблення інструментів для обміну та безпечного використання даних. Бюджет до 10 млн євро. Дедлайн — 2 вересня.

- [Грант для розвитку передових рішень для захисту та управління даними в реальному часі](#) — розроблення та впровадження інноваційних цифрових рішень у сферах сільського господарства, охорони здоров'я, енергетики, екології та виробництва. **Бюджет до 8 млн євро. Дедлайн — 2 вересня.**
- [Грант для створення та розвитку Європейських цифрових інноваційних хабів](#) — розширення мережі ЄЦІХ, послуг, зокрема у сфері ІІІ, для підтримки цифрової трансформації малих і середніх підприємств (МСП), державних організацій тощо. **Бюджет до 48 млн євро. Дедлайн — 14 травня.**
- [Грант для реалізації освітніх ініціатив у високопродуктивних обчисленнях](#) — розроблення та впровадження загальноєвропейської магістерської програми (MSc) з високопродуктивних обчислень (HPC), базуючись на досвіді пілотного проєкту EUMaster4HPC. **Бюджет до 10 млн євро. Дедлайн — 14 травня.**
- [Грант для розвитку ІІІ мережі європейських цифрових інноваційних хабів](#) — зміцнення мережі хабів у країнах-учасниках із фокусом на ІІІ. **Бюджет до 9 млн євро. Дедлайн — 2 вересня.**

Переглядайте актуальні конкурси на сервісі [Маркетплейс фінансових можливостей для бізнесу](#) на порталі Дія.Бізнес.

Для участі в конкурсі необхідно:

1. Сформулювати консорціум (за наявності такої вимоги в грантовому конкурсі) Детальніше, як знайти партнерів у межах Програми, — [за посиланням](#).
2. Обрати конкурс і підготувати заявку з описом проєкту, бюджетом, планом реалізації та очікуваними результатами.

За необхідності організації можуть звернутися до національного контактного пункту програми «Цифрова Європа» в Україні — Офісу з розвитку підприємництва та експорту. Надсилайте запит на електронну адресу ncr@eero.gov.ua або записуйтеся на безоплатну онлайн-консультацію через портал Дія.Бізнес [за посиланням](#).

Програма «Цифрова Європа» спрямована на підтримку впровадження цифрових технологій та інновацій, забезпечення доступу до цифрової інфраструктури й послуг, підвищення конкурентоспроможності МСП на цифровому ринку, сприяння розвитку цифрового бізнесу та цифрових стратегій, а також покращення кібербезпеки для малих і середніх підприємств. Офіс з розвитку підприємництва та експорту у вересні 2023 року визначено національним контактним пунктом (НКП) у межах Програми «Цифрова Європа». Установа інформує про цифрову політику Європейського Союзу, а також доступні можливості в межах Програми.

[\(вгору\)](#)

19.05.2025**Київ готовий підтримувати інновації наукових парків, створених при закладах вищої освіти – Микола Поворозник**

«В умовах війни та необхідності швидкого впровадження інноваційних рішень у виробництво саме наукові парки є тим оптимальним майданчиком, який дає змогу значно скоротити час циклу від ідеї до застосування в реальному секторі економіки. Адже сьогодні дуже бракує часу на розробку нових військових технологій, наприклад з удосконалення зброї та протимінних засобів», – зауважив Микола Поворозник ([Офіційний портал Києва](#)).

За його словами, сьогодні у Києві розташовано 118 закладів вищої освіти, які є потужним ресурсом для соціального й економічного поступу міста. І об'єднання їхніх інноваційних наукових розробок, виробничих потужностей та залученого капіталу може значно підвищити конкурентоспроможність столиці та розвинути державно-приватне партнерство.

Окрім цього, наукові парки при вишах можуть позитивно вплинути на створення робочих місць, трансфер технологій, залучення інвестицій, підтримки стартапів і підвищення якості життя громади.

«Київська влада відкрита до співпраці, готова підтримувати прогресивні ініціативи та сприяти створенню інтелектуального середовища, яке посилить економічний та науковий фундамент столиці», – запевнив Микола Поворозник.

Організатором науково-практичного форуму виступила комунальна науково-дослідна установа «Науково-дослідний інститут соціально-економічного розвитку міста» в межах Київського науково-інноваційного кластера та за підтримки Київської міської державної адміністрації. Програма заходу включала дві панельні дискусії щодо ролі наукових парків у розвитку міста, необхідності законодавчої підтримки таких інституцій та особливостей побудови інноваційних екосистем у точці перетину університетів, бізнесу та громад.

Захід об'єднав понад 100 учасників – представників закладів освіти, наукових установ, бізнесу, громадського сектору та органів місцевого самоврядування. Зокрема, у форумі взяли участь очільники наукових парків і представники КНЕУ ім. В. Гетьмана, КНУ ім. Т. Шевченка, МНТУ ім. Ю. Бугая, КНУБА та «Науковий парк «Київська політехніка».

([вгору](#))

21.05.2025

Міжнародне бібліотечне співробітництво є стратегічно важливим в умовах сьогодення

20 травня під головуванням генерального директора Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського [Любові Андріївни Дубровіної](#) відбулося чергове засідання Вченої ради НБУВ ([Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського](#)).

<...> Старший науковий співробітник [відділу міжнародної інформації та зарубіжних зв'язків Л.М. Дем'янюк](#) зробила на засіданні доповідь про міжнародну діяльність національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського.

Вона, зокрема, наголосила, що міжнародне бібліотечне співробітництво у всіх його напрямках, формах та аспектах є важливим складником публічної дипломатії України. Посилення інтеграційних процесів, які стали домінуючою тенденцією світового суспільного розвитку, має значний вплив на бібліотечно-інформаційний комплекс України й обумовлює зміцнення міжнародних зв'язків українських книгозбірень з бібліотечними установами різних країн і континентів, а також активізацію участі та взаємодії з міжнародними професійними організаціями.

НБУВ є членом таких міжнародних організацій, як Міжнародна федерація бібліотечних асоціацій та установ ([IFLA](#)), Конференція європейських національних бібліотекарів ([CENL](#)), Консорціум європейських наукових бібліотек ([CERL](#)), Міжнародний союз академій ([UAI](#)), Міжнародний репертуар музичних джерел ([RISM](#)), Конференція директорів національних бібліотек ([CDNL](#)). Крім того, вона є єдиною депозитарною бібліотекою ООН в Україні. Це надає установі можливості для обміну досвідом, розширення професійної комунікації і пошуку ефективних стратегій для подолання кризових ситуацій на шляху сталого розвитку.

2022–2023 роки стали періодом усвідомлення нових реалій та вироблення адаптаційних механізмів, які дозволяли Національній бібліотеці України імені В.І. Вернадського функціонувати ефективно попри перешкоди та загрози, характерні для цього періоду. А 2024 рік, третій рік повномасштабного російського вторгнення, став визначальним етапом у процесі адаптації НБУВ, періодом інтенсивної роботи над пошуком та впровадженням моделей поведінки, спрямованих на подолання викликів воєнного часу, забезпечення соціальної стійкості, збереження культурної спадщини та пошук інноваційних шляхів розвитку через розширення міжнародної комунікації. У цих умовах бібліотека суттєво посилила діяльність з розширення та зміцнення міжнародної взаємодії, що стало важливим чинником зміцнення її статусу як провідної наукової установи України у глобальному контексті.

Для цього періоду характерним є формування двох основних векторів інтеграції – європейського та трансатлантичного, які стали пріоритетними у міжнародній діяльності бібліотеки.

Важливими кроками у цьому напрямі стало підписання 6 нових угод про міжнародну співпрацю – з [Національною бібліотекою Молдови](#) (Кишинів, Молдова) у березні 2024 року, [Воеводською Публічною Бібліотекою в Кракові](#) (Краків, Польща) у серпні 2024 року, [Інститутом єврейських досліджень YIVO](#) (Нью-Йорк, США) у грудні 2024 року, [Публічною бібліотекою Торонто](#) (Торонто, Канада) у грудні 2024 року, а також підписання у грудні 2024 року тристороннього контракту між НБУВ, Німецько-українським товариством економіки та науки e.V. і [Інститутом проблем реєстрації інформації НАН України](#); Угода музейної позики між НБУВ та [Українським музеєм в Нью-Йорку](#). Ці угоди стали важливим внеском у розширення міжнародного співробітництва НБУВ, відкриваючи нові можливості для реалізації спільних проєктів, зокрема, предметом двох вищезгаданих угод – з Інститутом єврейських досліджень YIVO (Нью-Йорк, США) та тристороннього контракту між НБУВ, Німецько-українським товариством економіки та науки e.V. і Інститутом проблем реєстрації інформації НАН України – уже стали спільні проєкти з оцифрування окремих бібліотечних фондів НБУВ.

Охарактеризувавши інші напрями діяльності та окресливши завдання, які стоять перед НБУВ щодо розширення сфери міжнародної діяльності, доповідачка підсумувала, що вони відображають стратегічний курс НБУВ на модернізацію, інтеграцію у міжнародний простір, збереження національного культурного надбання.

[Повний текст](#)
([вгору](#))

Додаток 56

21.05.2025

ДНТБ України стала національним координатором міжнародного консорціуму EIFL

Повний список партнерів EIFL доступний на офіційному сайті: <https://eifl.net/page/our-partners> ([NAUKA](#)).

Основні напрями діяльності EIFL:

- Доступ до ліцензованих електронних ресурсів — надання безкоштовного або пільгового доступу до наукових платформ та журналів; знижки на оплату APC (Article Processing Charges) для публікацій у відкритому доступі.
- Авторське право та бібліотеки — підтримка реформ у сфері авторського права для забезпечення справедливого використання інформації у бібліотечній практиці.

- Відкритий доступ — сприяння запровадженню політик відкритого доступу, розвиток інституційних репозитаріїв і відкритих наукових журналів.
- Інновації у публічних бібліотеках — впровадження технологічних рішень для підвищення добробуту громад, особливо в країнах Африки та Азії.

У зв'язку з воєнним станом в Україні, EIFL забезпечує безкоштовний доступ до провідних наукових ресурсів до 31 грудня 2025 року. Серед них:

- Cambridge University Press
- Oxford University Press
- Institute of Physics Publishing (IOP)
- ACM Digital Library
- ASTM Compass
- De Gruyter Journals Collection
- Duke University Press – e-Duke Journals
- Edward Elgar Publishing Journals
- The European Respiratory Journal
- HeinOnline Law Collections
- Mathematical Science Publishers Journals
- Open Book Publishers (OBP)
- OpenEdition Freemium for Journals
- Royal Society Journals

Участь ДНТБ України в консорціумі EIFL забезпечує українським науковцям, викладачам, аспірантам і бібліотекарям доступ до світових наукових ресурсів, підтримку відкритої науки, полегшує публікації у престижних виданнях та сприяє інтеграції української науки в міжнародний академічний простір навіть в умовах обмеженого фінансування та воєнного стану.

З питаннями щодо доступу до електронних ресурсів, які доступні по програмам eIFL.net звертайтеся: e-resource@dntb.gov.ua та (або) t.yaroshenko@dntb.gov.ua ([вгору](#))

Додаток 57

14.05.2025

Горчинська В.

Зустріч із майбутнім: бібліотекар очима технологій. Як ШІ бачить нас – а ми себе?

Днями я долучилася до вебсемінару «*EDU-AI: Методика використання ШІ для викладачів комунікативного циклу*», організованого [Академією української преси](#) спільно з Фондом Фрідріха Науманна за Свободу. Це спонукало мене дізнатися як ШІ бачить роботу сучасного бібліотекаря з врахуванням українських реалій. Саме з цим

запитанням я звернулася до ChatGPT. Тож все наведене нижче було згенеровано штучним інтелектом ([Публічна бібліотека об'єднаної територіальної громади](#)).

На його переконання: у часи великих змін і потрясінь, які переживає Україна, змінюється не лише країна — трансформується і бібліотечна професія. Те, що ще вчора здавалося другорядним, сьогодні стає життєво важливим. **Сучасний бібліотекар** — це не просто спеціаліст із фондів та каталогів, а багатофункціональний професіонал, який щодня працює на перетині освіти, культури, комунікацій і соціальної підтримки.

Зокрема, було окреслено кілька ключових аспектів:

1. Комунікатор і фасилітатор громади

Бібліотекар виконує роль зв'язкової ланки між потребами громади та інформаційними або культурними ресурсами, які можуть допомогти/вплинути. Бібліотекарі працюють з усіма — з дітьми, молоддю, ветеранами, внутрішньо переміщеними особами, людьми поважного віку. І для кожного — індивідуальні підходи. **Сучасний бібліотекар** допомагає не лише знайти інформацію, а й згуртувати спільноту навколо знань, підтримки і розвитку.

2. Освітній та цифровий навігатор

В умовах цифрової трансформації бібліотекар має орієнтуватися у базових ІТ-інструментах, сервісах, а також у сфері цифрової безпеки. **Український бібліотекар сьогодні** — це часто той, хто перший навчає користувача як оформити документи онлайн, перевірити інформацію, скористатися е-сервісами держави, пояснює, що таке «Дія» чи як пройти опитування на платформах держави. Це нова зона відповідальності.

3. Культурний активіст і захисник ідентичності

В умовах війни надзвичайно важливим є збереження ідентичності, підтримка національної пам'яті, мови, культури. Бібліотекар виступає не як пасивний організатор подій, а як **активний куратор культурного опору**, популяризатор українського контенту, історії, сучасної літератури.

4. Архівіст сучасності

Особливу роль відіграє участь бібліотекарів у створенні цифрових архівів війни, записі усних історій, краєзнавчих проєктів та ініціатив. **Сучасний бібліотекар в Україні** документує реальність, зберігає її для науковців і майбутніх поколінь.

5. Психоемоційна підтримка

У періоди стресу, тривоги, втрат бібліотека часто стає “тихою гаванню”. Бібліотекар тут — не психолог, але людина, яка розуміє стан читача, може вислухати, порадити потрібну книжку, просто створити простір спокою та надії.

6. Адвокат бібліотеки

Сучасний бібліотекар мусить вміти говорити про свою справу публічно — у соцмережах, у звітах, на зустрічах із партнерами. Просувати ідею бібліотеки як суспільно важливого осередку, шукати ресурси, створювати

партнерства, будувати репутацію. **Бібліотекар ХХІ століття** — це публічний лідер, який не боїться відстоювати інтереси бібліотеки, шукати ресурси та змінювати стереотипне уявлення про бібліотеку.

Тож, **ІІІ бачить сучасного українського бібліотекаря фахівцем, який адаптується, вчиться, ініціює, об'єднує і підтримує. Це не просто професія — це покликання, відповідальність і щоденна робота задля Перемоги. Словом, книжкою, діалогом.**

Звичайно, я не стрималась, та захотіла дізнатися бачення **ІІІ** розвитку українського бібліотекаря з орієнтацією на майбутнє. **Яким має стати український бібліотекар у найближчому майбутньому, щоб залишатися значущим, ефективним, необхідним?**

Інтелектуальний лідер громади

Бібліотекар майбутнього — це фахівець, якого слухають і до якого звертаються. Його слово важить, його ініціативи змінюють. Він організовує не просто заходи, а інтелектуальні події. Його діяльність сприяє формуванню критичного мислення, читацької культури, інформаційної гігієни.

Цифровий професіонал

Навички ІТ, медіаграмотність, робота з базами даних, цифровими сервісами, штучним інтелектом, електронними архівами, віртуальними виставками — усе це має стати органічною частиною професії. Майбутній бібліотекар — це **цифровий впевнений користувач і творець контенту.**

Мережевий гравець та партнер

Бібліотекар майбутнього не обмежується стінами своєї установи. Він вміє створювати проекти у партнерстві з місцевою владою, бізнесом, громадським сектором. Він активно залучає ресурси, гранти, створює мережі підтримки та колаборації. Ми повинні навчитися **говорити мовою донорів, адвокатувати свої ініціативи, формулювати бачення і вплив.**

Фахівець, що постійно вчиться

Найбільший ресурс бібліотекаря — не книжки, а знання. Майбутній професіонал — це *lifelong learner*: людина, що постійно оновлює свої навички, не боїться тренінгів, нових форматів, нових ролей. Професійна освіта має вийти за рамки формального диплома — в майбутньому ключовими будуть **гнучкість, адаптивність, допитливість.**

Емпатичний комунікатор

У світі, що травмується, втомлюється, зневірюється, бібліотекар має бути тим, хто не лише дає знання, а й підтримує. Вміння слухати, співпереживати, створювати безпечний і доброзичливий простір — стають ключовими навичками майбутнього.

Охоронець національної ідентичності

Бібліотекар майбутнього — це культурний дипломат і охоронець пам'яті. Він працює на збереження української мови, історії, наративу. Він

— активна частина гуманітарного фронту, який зміцнює культурну сталість нації.

Бібліотекар майбутнього — це не обслуговуючий персонал, а співавтор змін. Якщо бібліотека — це серце громади, то бібліотекар — її пульс.

На мій погляд, штучний інтелект дуже непогано знає, хто сьогодні для українського суспільства та громади є бібліотекар. Чи погоджуєтесь ви з цим баченням бібліотекаря майбутнього? А ким бачите себе ви — вже сьогодні?

([вгору](#))

Додаток 58

06.05.2025

Лагута Л.

Обов'язки бібліотекарів публічних бібліотек: міжнародний досвід (ч.1)

Упродовж останніх десятиліть професія бібліотекаря зазнала глибоких змін. Якщо раніше бібліотекар асоціювався переважно з каталогами, книжковими стелажми та тишею читального залу, то сьогодні це фахівець, який працює на перетині інформаційних технологій, освіти, соціальної

підтримки та культурного менеджменту. Бібліотекарі модерної епохи не лише забезпечують доступ до знань, а й допомагають орієнтуватися в океані інформації, підтримують цифрову грамотність і створюють інклюзивні культурні простори ([Публічна бібліотека об'єднаної територіальної громади](#)).

У березні в Україні відбулася важлива подія: Державне агентство України з питань мистецтв та мистецької освіти затвердило Професійний стандарт «Бібліотекар». Цей документ, дані про який були внесені до Реєстру кваліфікацій Національним агентством кваліфікацій (НАК), чітко формулює вимоги до компетенцій, функціональних обов'язків і рівнів кваліфікації для працівників бібліотечної сфери. У стандарті, зокрема, визначено посади: бібліотекар, бібліотекар II категорії, бібліотекар I категорії та провідний бібліотекар.

Такий підхід до стандартизації професії відкриває можливості для порівняння: як виглядають вимоги до бібліотекарів у різних країнах світу? Який рівень освіти очікується від фахівця у США, Німеччині чи Японії? Чи передбачає їхня система підвищення кваліфікації практичний досвід з цифровими сервісами, знання психології користувача чи методики викладання медіаграмотності?

У цьому матеріалі пропонуємо короткий огляд міжнародних стандартів і підходів до підготовки бібліотечних фахівців — аби краще зрозуміти, куди рухається наша професія в глобальному контексті.

Великобританія

Бібліотечна система Великобританії має давні традиції, які відображаються і в обов'язках бібліотекарів. Серед них:

- Управління послугами для громади
- Розробка та реалізація політики комплектування
- Надання довідково-інформаційних послуг
- Проведення програми підтримки читання та грамотності
- Організація заходів для різних груп населення
- Співпраця з місцевими органами влади
- Розробка цифрових сервісів для користувачів
- Соціальна робота з вразливими групами населення

У Великобританії освіта бібліотекарів контролюється професійною організацією [CILIP \(Chartered Institute of Library and Information Professionals\)](#).

- **Бакалаврат** : Ступінь бакалавра з бібліотечної та інформаційної науки або іншої дисципліни.
- **Магістратура** : Магістерський ступінь з бібліотечних та інформаційних наук акредитований CILIP
- **Професійна реєстрація** : Три рівня професійної кваліфікації, що надаються CILIP:
 - Сертифікований член (Certified Member)
 - Дипломований член (Chartered Member)

- Дипломований науковець (Chartered Fellow)

Особливістю британської системи є можливість отримання професійної кваліфікації через альтернативні шляхи, наприклад, через програми навчання на робочому місці або короткострокові курси з подальшою акредитацією CILIP.

Німеччина

Німецька бібліотечна система відрізняється чіткою структурою та спеціалізацією кадрів.

Посадові обов'язки бібліотекарів ПБ:

- Розвиток колекцій та управління фондами
- Організація культурних заходів та виставок
- Проведення програми з медіа-освіти
- Консультування користувачів
- Співпраця з освітніми установами
- Участь у регіональних проєктах культурного розвитку
- Розробка цифрових послуг

Важливо зазначити, що існує чітке розмежування обов'язків між професійними бібліотекарями (Diplom-Bibliothekar) та фаховими асистентами (Fachangestellte für Medien und Informationsdienste).

Система підготовки бібліотекарів у Німеччині має декілька рівнів:

- **Середній рівень (Fachangestellte für Medien und Informationsdienste):**
 - 3-річна програма професійного навчання (дуальна система)
 - Теоретичне навчання та практикуму в бібліотеці
- **Вищий рівень (Diplom-Bibliothekar / Bachelor) :**
 - 3-4-річна програма у спеціалізованих університетах прикладних наук (Fachhochschule)
 - Фокус на практичних навичках управління бібліотеками
- **Науковий бібліотекар (Wissenschaftlicher Bibliothekar) :**
 - Магістерський ступінь з бібліотечних наук + ступінь з іншої академічної дисципліни
 - 1-2-річне стажування в науковій бібліотеці
 - Державний іспит

Особливістю німецької системи є поєднання академічної освіти з практичним навчанням та чітка спеціалізація за типами бібліотек.

Франція

Французька бібліотечна система має централізовану структуру з чіткою ієрархією.

Посадові обов'язки бібліотекарів ПБ:

- Управління колекціями та послугами
- Організація культурних заходів та виставок
- Розробка програми літературної освіти

- Співпраця з місцевими культурними установами
- Популяризація французької літератури та культури
- Робота з наступними віковими групами
- Участь у програмах збереження місцевої спадщини

Посадові обов'язки бібліотекарів Національна бібліотека Франції:

- Спеціалізовані дослідження
- Збереження національної культурної спадщини
- Участь в міжнародних проєктах
- Розробка національних стандартів

Французька система підготовки бібліотекарів має кілька рівнів, що відповідають різним категоріям державної служби:

- **Магістанти (Magasiniers) :**
 - Середня освіта + конкурсний іспит
 - Базовий рівень бібліотечних працівників
- **Асистенти бібліотек (Assistants des bibliothèques) :**
 - Бакалаврат + конкурсний іспит
 - Відповідають за обслуговування користувачів та базову технічну роботу
- **Бібліотекарі (Bibliothécaires) :**
 - Університетський ступінь (рівень магістра) + конкурсний іспит
 - Навчання в ENSSIB (École nationale supérieure des sciences de l'information et des bibliothèques)
 - 18-місячна програма, яка передбачає теорію і практику

Особливістю французької системи є те, що більшість бібліотекарів мають статус державних службовців, а їх освіта централізована та стандартизована на національному рівні.

Скандинавські країни

Скандинавські бібліотеки вважаються одними з найбільш прогресивних у світі, що відображаються в обов'язках їхніх працівників.

Посадові обов'язки бібліотекарів в ПБ (Данія, Швеція, Норвегія):

- Розвиток бібліотеки як громадського простору
- Сприяння демократичному доступу до інформації
- Організація дискусійних клубів та громадських обговорень
- Підтримка інтеграції мігрантів
- Розробка інноваційних програм для користувачів
- Співпраця з місцевими органами влади
- Проведення культурних та освітніх заходів
- Участь у програмах соціальної інклюзії

Особливості:

- Високий рівень автоматизації рутинних процесів
- Фокус на соціальному аспекті бібліотечної роботи
- Інновації в організації бібліотечного простору
- Активна участь у міжнародних проєктах

Освіта бібліотекарів у скандинавських країнах характеризується міждисциплінарним підходом:

- **Базова освіта :**
 - 3-річний бакалаврат з бібліотечних та інформаційних наук
 - Сильний акцент на інформаційних технологіях та соціальних науках
- **Магістерські програми :**
 - 2-річні програми з різною спеціалізацією (цифрові бібліотеки, управління знаннями, дитяча література)
 - Міждисциплінарний підхід
- **Докторські програми :**
 - Доступні для тих, хто планує академічну кар'єру або керівні посади у великих бібліотеках
- **Безперервна освіта :**
 - Регулярні курси підвищення кваліфікації
 - Активний обмін досвідом між бібліотеками різних скандинавських країн

Особливістю скандинавської системи є сильна інтеграція бібліотечної освіти з іншими дисциплінами, зокрема соціологією, педагогікою та інформатикою.

Японія

Посадові обов'язки бібліотекарів ПБ:

- Організація та управління колекціями
- Підтримка програми популяризації читання
- Проведення культурних заходів
- Документальне обслуговування місцевих громад
- Підтримка регіональних культурних ініціатив
- Збереження місцевої історичної спадщини
- Розробка програми для літніх користувачів
- Інформаційна підтримка освітніх установ

Японська система підготовки бібліотекарів має кілька рівнів:

- **Сертифікований бібліотекар (Shisho) :**
 - Університетський ступінь + мінімум 15 кредитів спеціалізованих бібліотечних курсів
 - Нескладний іспит для отримання сертифіката
- **Шкільний бібліотекар (Gakko-Shisho) :**
 - Педагогічна освіта + спеціалізовані курси з бібліотечної справи
 - Обов'язкова сертифікація
- **Академічний бібліотекар :**
 - Магістерський ступінь з бібліотечних наук або інформатики
 - Часто додаткова спеціалізація у певній академічній галузі
- **Професійний розвиток :**

- Система безперервної освіти під егідою Японської бібліотечної асоціації
- Регулярні професійні семінари та конференції

Особливістю японської системи є поєднання формальної освіти та практичного навчання на робочому місці, а також сильний акцент на технологічних бібліотечних роботах.

Сінгапур

Сінгапур створив одну з найбільших інноваційних бібліотечних систем у світі, яка є частиною національної стратегії розвитку “розумної нації”.

Обов’язки в публічних бібліотеках:

- Впровадження цифрових технологій та автоматизації
- Розробка багатомовних програм (англійська, мандаринська, малайська, тамільська)
- Організація інноваційних освітніх заходів
- Підтримка програми читання та грамотності
- Створення креативних просторів (makerspaces)
- Розвиток програми STEM-освіти
- Проведення громадських заходів
- Інтеграція з іншими державними послугами

Особливості:

- Високий рівень автоматизації та використання робототехніки
- Інтеграція бібліотечних послуг з іншими державними системами
- Розвиток концепції “бібліотеки без стін”

Система підготовки бібліотекарів у Сінгапурі орієнтована на високотехнологічний підхід:

Формальна освіта :

- Бакалаврські програми з інформаційних наук у Наньянському технологічному університеті
- Магістерські програми з бібліотечних та інформаційних наук
- Часто додаткова освіта в галузі комп’ютерних наук або управління даними

Професійний розвиток :

- - Інтенсивна програма навчання через [Національну бібліотечну раду](#) (заснована 1 вересня 1995 року як статутна рада. Національна бібліотечна рада (NLB) є агентством під управлінням Міністерства цифрового розвитку та інформації (MDDI). NLB управляє мережею з 28 публічних бібліотек, Національної бібліотеки та Національного архіву Сінгапуру).
 - Регулярні стажування в провідних бібліотеках світу
 - Участь у технологічних інноваційних проєктах
- **Міжнародна спрямованість :**
 - Заохочення навчання за кордоном
 - Залучення міжнародних експертів для підвищення кваліфікації

Особливістю сінгапурської системи є тісна інтеграція бібліотечної освіти з технологічним сектором та державною стратегією розвитку.

([вгору](#))

Додаток 59

07.05.2025

Лагута Л.

Обов'язки бібліотекарів публічних бібліотек: міжнародний досвід (ч.2)

([Публічна бібліотека об'єднаної територіальної громади](#)).

Австралія

Австралійські бібліотеки адаптують свої послуги до особливостей географічно розосередженого населення.

В публічних бібліотеках серед обов'язків бібліотекаря передбачено:

- Надання послуг віддаленим громадам
- Розробка програми для корінного населення
- Підтримка регіональних культурних ініціатив
- Освітні програми для різних вікових груп
- Створення інклюзивного простору для громади
- Управління цифровими ресурсами
- Організація мобільних бібліотечних послуг
- Популяризація австралійської літератури

Особливості:

- Розробка послуг для географічно ізольованих громад
- Інтеграція традиційних знань аборигенів
- Впровадження інноваційних технологій для подолання відстаней

Австралійська система підготовки бібліотекарів регулюється [Австралійською бібліотечно-інформаційною асоціацією \(ALIA\)](#):

- **Акредитовані програми :**
 - Бакалаврські програми з бібліотечних та інформаційних наук (3-4 роки)
 - Магістерські програми (1,5-2 роки)
 - Післядипломні сертифікати та дипломи
- **Професійне членство :**
 - Асоційоване членство в ALIA для випускників акредитованих програм
 - Повне професійне членство після додаткового професійного розвитку
- **Безперервний професійний розвиток :**
 - Структурована програма професійного розвитку ALIA
 - Регулярне підтвердження кваліфікації

Особливістю австралійської системи є особлива увага до питань етичної роботи з матеріалами, що стосуються корінних народів, та розвитку дистанційної освіти для бібліотекарів із віддалених регіонів країни.

США

У Сполучених Штатах професія бібліотекаря вважається висококваліфікованою. Щоб працювати у публічній чи університетській бібліотеці, потрібно мати ступінь магістра бібліотечних та інформаційних наук (Master of Library and Information Science — MLIS), акредитований Американською бібліотечною асоціацією (ALA). Крім академічної освіти, високо цінуються навички цифрового менеджменту, досвід роботи з базами даних, а також здатність до міждисциплінарної комунікації.

Серед обов'язків бібліотекарів ПБ :

- Розробка та впровадження програм для різних вікових груп (дитячі читання, підліткові програми, програми для дорослих та літніх людей)
- Формування та оновлення колекцій відповідно до потреб громади
- Надання довідково-інформаційних послуг
- Проведення технологічних тренінгів для відвідувачів
- Спільнота з місцевими школами та організаціями
- Управління бюджетом (для керівних посад)
- Розробка грантових заявок для отримання додаткового фінансування
- Організація культурних та освітніх заходів

Особливістю американської системи є те, що сертифікація бібліотекарів варіюється за штатами. В деяких штатах для роботи в публічних бібліотеках потрібна спеціальна ліцензія, в інших – достатній ступінь магістра.

Також у США діють програми подвійних магістерських ступенів, наприклад:

- MLIS + Магістр юридичних наук (для бібліотекарів юридичних бібліотек)
- MLIS + Магістр історії мистецтв (для бібліотекарів мистецьких бібліотек)
- MLIS + Магістр інформатики (для фахівців із цифрових бібліотек)

Додатково додаємо витяг з посадової інструкції бібліотекаря служби підлітків в Бібліотеці Вілтона (США), який має працювати до 25 годин на тиждень:

Обов'язки/Відповідальність:

- Керує всіма аспектами відділу обслуговування підлітків.

- Розробляє колекцію послуг для підлітків, використовуючи ресурси та правила/процедури, представлені в Посібнику з розробки колекції бібліотеки Wilton.
- Замовляє підліткові матеріали за допомогою модуля придбання Dynix.
- Каталогізує підліткові матеріали за допомогою модуля каталогізації Dynix.
- Перевірка матеріалів після завершення обробки.
- Створює виставки підліткових матеріалів.
- Надає поради підліткам щодо читання . Створює бібліографічні рекомендації для збільшення використання підліткової літератури.
- Оцінює потреби підлітків у програмуванні та представляє програми з урахуванням віку та інтересів, щоб задовольнити ці потреби, та сприяти збільшенню відвідуваності.
- Забезпечує постійний зв'язок зі школами, спілкуючись і співпрацюючи з медіа-фахівцями шкільних бібліотек із середньої школи Міддлбрука та Вілтона.
- Додає інформацію, що стосується підлітків, для розміщення на веб-сайті бібліотеки та для відображення в розділі «Послуги для підлітків» (брошури, флаєри тощо)
- Відвідує щомісячні збори персоналу та щомісячні навчальні сесії (останні, за необхідності).
- Виконує інші обов'язки, які необхідні для реалізації бібліотечних програм та послуг для підлітків.

Потрібна освіта та підготовка:

Ступінь магістра бібліотекознавства в акредитованому університеті чи коледжі. Попередній бібліотечний досвід роботи з дітьми та підлітками.

Також в посадових інструкціях бібліотекарів окрім завдань, кваліфікаційних вимог, досвіду часто передбачається наявність певних вмінь/навичок та зазначаються фізичні вимоги. Наприклад::

- Адміністративні здібності.
- Вміння працювати самостійно.
- Необхідні широкі знання про інтелектуальний, емоційний, психологічний і фізичний розвиток дітей/підлітків/юнацтва.
- Вміння проводити міську та бібліотечну політику.
- Уміння висловлюватись усно та письмово.
- Гнучкість, ініціативність, енергійність, терпіння і тактовність для ефективної роботи з громадськістю.
- Здатність представляти бібліотеку на професійних та громадських зустрічах

Фізичні вимоги:

- Здатність працювати в умовах стресу через дедлайни, публічний контакт, зміну пріоритетів і умов.
- Часте стояння, ходьба, нахили, потягнення та лазіння.
- Здатність працювати з клавіатурою з ефективною швидкістю.

- Часто потрібно сидіти і говорити або чути, використовувати руки для керування об'єктами, інструментами чи елементами керування, а також дотягуватися руками.
- Здатність переміщувати та/або піднімати матеріали вагою до 11 кг.
- Зір і слух у “нормальному діапазоні” або з можливістю корекції.

Попри відмінності в освітніх системах і підходах, спільною для всіх країн є тенденція до розширення ролі бібліотекаря — з технічного працівника до мультифункціонального фахівця. Інтеграція кращих світових практик — це не просто запозичення ідей. Це можливість створити в Україні унікальну бібліотечну модель, в основі якої — людина, знання та відкритість до змін. Український професійний [стандарт «Бібліотекар»](#) — важливий крок до систематизації знань і визнання бібліотекарів як ключових фігур у сфері культури, освіти та цифрового розвитку. На черзі:

1. **Оновлення освітніх програм в університетах і коледжах, що готують бібліотечних працівників**
2. **Безперервне навчання і підвищення кваліфікації бібліотечних фахівців**
3. **Визначитись із суб'єктом, який набуде статусу Кваліфікаційного центру та здійснюватиме оцінювання**
4. **Подальша підтримка культурної та цифрової інклюзії.**
([вгору](#))

Додаток 60

21.05.2025

Опитування для науковців, викладачів та аспірантів України

Мета опитування — з'ясувати рівень обізнаності наукової спільноти щодо принципів відкритої науки, зокрема відкритого доступу та управління даними згідно з принципами FAIR (Findable, Accessible, Interoperable, Reusable), а також визначити, якою є інституційна підтримка цих процесів у закладах вищої освіти та наукових установах України ([Національний фонд досліджень України](#)).

Опитування триватиме з 28 квітня до 15 липня 2025 року. Участь є добровільною та анонімною. Усі відповіді будуть оброблені у знеособленому вигляді, тож жоден учасник або заклад не буде ідентифікований.

Заповнити анкету можна за [посиланням](#)

До участі запрошуються:

- наукові співробітники,
- викладачі ЗВО,
- аспіранти та здобувачі наукових ступенів,
- працівники наукових бібліотек та адміністрацій установ, які займаються підтримкою досліджень.

Ваша думка дозволить:

- краще зрозуміти потреби науковців у сфері відкритої науки;
 - виявити бар'єри у впровадженні політик відкритого доступу;
 - сформувати практичні рекомендації для МОН, керівників установ, наукових бібліотек і розробників політик.
- ([вгору](#))

Додаток 61

22.05.2025

ПІДГОТУЙТЕСЬ ДО ПУБЛІКАЦІЇ У ПРЕСТИЖНОМУ ЖУРНАЛІ ([Національний репозитарій академічних текстів](#)).

Як допомогти авторам зорієнтуватися у процедурі подання робіт та заздалегідь привернути увагу до ретельної підготовки і якісного оформлення? Основні причини відхилення рукописів статей (а рівень відмов становить від 20 до 50 %) містяться у відповідях редактора та зазвичай публікуються у самих рецензованих виданнях. Це у першу чергу невідповідність цілям і тематичній спрямованості журналу, тому потрібно дуже зважено підходити до обрання журналу для своєї статті. Другою причиною відхилення може бути відсутність актуальності та оригінальності, отже автор має попрацювати над гарно структурованою анотацією, обов'язково підкреслити новизну та практичну значущість свого дослідження, а також описати оригінальність та значення своєї роботи у супровідному листі до редакції. Третя причина відхилення – відсутність ретельності в оформленні цитат, посилань, тому авторам рекомендується використовувати інструмент перевірки схожості тексту, щоб допомогти їм виявити будь-які запозичення, а також скористатись послугами професійного редагування текстів (для тих, хто не є носієм англійської мови). Також Чонг Фан говорить про найбільш поширені критичні зауваження редакторів. Він (так у тексті – *Ред.*) ⁴ упевнений, що це допоможе дослідникам уникнути поширених помилок і підготувати сильну, цілісну статтю з чітким внеском та новизною.

Детальніше: <https://ukrintei.ua/y/JCKbD>
([вгору](#))

Додаток 62

07.05.2025

DOAJ TA DIAMOND

([Національний репозитарій академічних текстів](#)).

Зокрема, наголошується на тому, що наразі дві третини журналів, які індексуються DOAJ, не стягують жодної плати за публікацію, при цьому підтримують високий рівень якості, видимості та впливу. Індксація DOAJ

⁴ <https://www.timeshighereducation.com/campus/authors/cheong-fan>

служує для них знаком якості, демонструючи відповідність суворим критеріям фаховості. Метадані журналів і статей широко поширюються та повторно використовуються науковою спільнотою. З моменту запуску DOAJ активно співпрацює з видавничою інфраструктурою Diamond для підтримки безкоштовних публікацій та сприяння індексації журналів. У перспективі – участь у новому проєкті ALMASI від Horizon Europe задля зміцнення некомерційних видань з відкритим доступом в Європі, Латинській Америці та Африці. Глибоке розуміння сучасного ландшафту відкритого доступу у цих трьох регіонах дозволить ALMASI (на основі проєктів CRAFT-OA та DIAMAS) розробляти й узгоджувати стандарти, навчальні ресурси та підтримувати розроблення відповідної політики. Це відбувається шляхом поширення передових практик, розроблення стандартів та інструментів для сталого розвитку у видавничій сфері, покращення технічних можливостей та інфраструктури наукових видань. DOAJ є частиною нового Європейського центру розвитку (EDCH) для підтримки інституційних «діамантових» видавців. Дані DOAJ стануть основою EDCH для просування таких журналів у Європі. Також буде всіляко підтримуватись ініціатива Open Journals Collective (спільна ініціатива бібліотек та університетських видавництв), яка прагне забезпечити стале та масштабове фінансування безкоштовних громадських журналів з відкритим доступом усіх бізнес-моделей, мов, дисциплін та географічних регіонів. Рух за рівноправне та інклюзивне наукове видавництво набирає обертів, DOAJ підтримує відкритий доступ та буде розвивати співпрацю задля підтримки «діамантових» журналів.

Детальніше: <https://blog.doaj.org/>, <https://ukrintei.ua/y/VPVU1>
([вгору](#))

Додаток 63

Science4EU: ЄС підтримує вільну та відкриту науку

На кожному кроці наука дає змогу знаходити рішення наших спільних проблем. І ми є частиною цього процесу. Різні люди та організації завжди відігравали важливу роль у досягненнях наукових, дослідницьких та інноваційних цілей ЄС. Разом ми змогли створити більш чисту енергію, кращі супутники для моніторингу нашої планети та втілити проривні рішення у сфері охорони здоров'я, які рятують життя ([Офіс Горизонт Європа в Україні](#)).

«Офіс Горизонт Європа в Україні» НФДУ, який не стоїть осторонь і зосереджений на тому, щоб дослухатися до наукової, дослідницької та інноваційної спільноти і посилити ту велику роботу, яка вже ведеться, долучається до кампанії #Science4EU.

Ми віримо, що наш голос буде життєво важливим, щоб якомога більша кількість людей побачила це повідомлення. А також закликаємо всіх охочих об'єднати зусилля, щоб продемонструвати нашу підтримку науки у формуванні кращої Європи!

([вгору](#))

06.05.2025

Озтурк І.

Єврокомісія витратить 500 млн євро, аби привабити науковців

«[Європа](#) завжди прагнучиме до того, щоб [вчені](#) обирали Європу. Я щаслива заявити, що Єврокомісія виділяє пакет у 500 млн євро на 2025-2027 роки, щоб залучити нових вчених до Європи», – сказала вона ([Главком](#)).

Вона наголосила, що країни ЄС мають досягти рівня інвестицій у наукові розробки у 3% ВВП до 2030 року. «Ми закликаємо дослідників усього світу об'єднатися та приєднатися до нас... Якщо ви любите свободу, приходьте та допоможіть нам залишатися вільними», – заявив [президент](#) Франції [Еммануель Макрон](#) у Паризькому університеті Сорбонна разом із президентом Європейської комісії Урсулою фон дер Ляєн.

«Макрон також пообіцяв 100 мільйонів від Франції, хоча одразу не було зрозуміло, чи це на додачу до грошей, запропонованих Єврокомісією», – пише Reuters.

За словами чиновників, ці гроші будуть спрямовані на [фінансування](#) дослідницьких проєктів та допоможуть університетам покрити витрати на залучення іноземних вчених для допомоги в їх проведенні.

Раніше стало відомо, що різні країни світу переманюють американських вчених. У той час як адміністрація президента США Дональда Трампа проводить політику щодо скорочення фінансування наукових досліджень, низка країн, включаючи Канаду, Францію та Німеччину, активно залучає американських учених, [пропонуючи їм вигідні умови для роботи та життя](#) ([вгору](#))

05.05.2025

Франція виділяє €100 мільйонів на програму залучення іноземних науковців, переважно зі США

«Європа має стати притулком для всіх вільних умів, які хочуть працювати на науку і захищати нашу модель», - наголосив [Макрон](#), підкресливши, що без вільної науки втрачається те, що лежить в основі західних ліберальних демократій ([ukrinform.ua](#)).

Запрошення на форум отримали президентка Єврокомісії Урсула фон дер Ляєн, єврокомісари та міністри науки європейських країн, а також представники європейських університетів.

За словами Макрона, мета заходу - дати можливість дослідникам з усього світу, які вірять у вільну науку, працювати у Франції та Європі в умовах повної свободи для себе і своїх сімей.

«Відмовмося від диктату, який полягав би в тому, щоб уряд говорив, що саме заборонено досліджувати, наприклад, коли йдеться про здоров'я жінок, урагани або клімат», - сказав Макрон, натякнувши на рішення глави Білого дому Дональда Трампа скоротити фінансування проєктів, які досліджують вплив кліматичних змін.

У цьому зв'язку французький президент зауважив: «Ніхто не міг подумати, що ця найбільша демократія світу, економічна модель якої так сильно спирається на вільну науку, припуститься такої помилки».

Він також висловив жаль, що основні дослідницькі платформи та важливі бази даних в епідеміології та кліматології, ризикують бути закритими або навіть втраченими для науки.

Макрон закликав Європу масово інвестувати в найважливіші, на його думку, проєкти в таких галузях, як охорона здоров'я, космос, квантові технології, штучний інтелект, ядерна енергетика, клімат та боротьба з дезінформацією.

Для залучення американських науковців французька влада виділяє додатково 100 мільйонів євро за програмою державних інвестицій «Франція 2030».

Як повідомлялося, напередодні Європейський Союз запропонував новий пакет на 500 мільйонів євро на період до 2027 року, щоб зробити Європу «магнітом для дослідників». У Єврокомісії також хочуть законодавчо закріпити свободу наукових досліджень за допомогою нового законодавчого акту про Європейський дослідницький простір.

Група європейських країн розробляє [стратегію переманювання науковців зі Сполучених Штатів](#) у відповідь на скорочення американським урядом витрат на освіту та дослідження.

([вгору](#))

Додаток 66

24.05.2025

Трамп оголосив про ядерне відродження США та оновлення наукової сфери

Як повідомили в Білому домі, нові правові акти дозволяють тестування передових конструкцій ядерних реакторів у лабораторіях Міністерства енергетики, відкривають шлях до будівництва ядерних об'єктів на федеральних землях та зобов'язують Комісію з ядерного регулювання видавати [ліцензії](#) у встановлені строки ([ukrinform.ua](#)).

Уряд також ставить за мету зміцнення внутрішнього ланцюга постачання ядерного пального.

«За останні 30 років ми припинили будівництво ядерних реакторів в Америці - і це завершується сьогодні, - заявив директор Управління науки і технологій Білого дому Майкл Кратсіос. -

Ми відновлюємо потужну ядерну промислову базу, будуємо безпечний і суверенний внутрішній ланцюг постачання пального й ведемо світ до майбутнього, що працюватиме на американській ядерній енергії».

Один з указів президента стосується реформування наукових стандартів у федеральних агентствах. Ідеться про впровадження принципів так званої «золотої науки» - наукової практики, яка має бути прозора, позбавлена конфліктів інтересів, відкрита до критики й піддаватися перевірці.

«Президент Трамп робить «золоту науку» наріжним каменем наукової політики держави. Ми відновлюємо довіру до науки, повертаємося до найкращих практик та відкриваємо шлях до нових проривів», - наголосив Кратсіос.

([вгору](#))

Шляхи розвитку української науки: суспільний дискурс

Інформаційно-аналітичний бюлетень
Додаток до журналу «Україна: події, факти, коментарі»
Ідентифікатор медіа R30-01101

Упорядник Натаров Олег Олександрович

Видавець і виготовлювач
Національна бібліотека України
імені В. І. Вернадського
03039, м. Київ, Голосіївський просп., 3
Тел. (044) 524-25-48, (044) 525-61-03
E-mail: siaz2014@ukr.net
Сайт: <http://nbuviap.gov.ua/>

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготовлювачів
і розповсюджувачів видавничої продукції
ДК № 7871 від 28.06.2023 р.